CUMALI ORDUGÂHI

Süvari: Bölük, Alay, Tugay Eğitim ve Tatbikatları

Yedi Adet Kroki

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı

MUSTAFA KEMAL

Selanik 1909

ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2. BASKI - 2009

NSN: 7610270273701
ISBN: 978-975-409-066-6

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI: 2009/

SUNUŞ

Mustafa Kemal Atatürk, yaşamının her döneminde kitapla bütünleşmiştir. Bu okuma sevgisinin kendisine sağladığı bilgi birikimini zaman zaman yazmaya dönüştüren Atatürk, yaşamının farklı dönemlerinde farklı konularda kitaplar yazmıştır. Yazdıkları gerek güncelliği, gerekse yol göstericiliği açısından bugün dahi tartışmasız gerçekleri içermektedir. “O”nun günümüzden 80 - 90 yıl önce yazdığı bu kitapların günümüzde hâlâ geçerliliğini koruması, ileri görüşlülüğünün ve akılcılığının göstergelerinden biridir.

Mustafa Kemal, özellikle II. Meşrutiyet'in (23 Temmuz 1908) ilanından sonra tüm dikkat ve çalışmasını askerlik üzerine yoğunlaştırmıştır. O, özellikle subayların değişen koşullara uygun olarak mesleki bilgilerini artıracak yayınların yapılmasını gerekli görüyordu. Bu amaçla mesleğinin ilk yıllarından itibaren askerlikle ilgili birikimlerini aşağıda isimleri belirtilen kitaplarda toplamıştır.

a. Takımın Muharebe Talimi

b. Cumalı Ordugâhı

c. Tabiye Tatbikat ve Seyahati

d. Bölüğün Muharebe Talimi

e. Zabit ve Kumandan ile Hasbihâl

f. Tabiye Meselesinin Hâlli ve Emirlerin Sureti Tahririne Dair Nesayih.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı; Ebedî Başkomutan Mustafa Kemal ATATÜRK'ün askerlikle ilgili yazmış olduğu bu eserleri, yaşayan Türkçeye çevirerek okurların yararlanmasına sunmayı amaçlamıştır.

Abidin ÜNAL
Hv. Plt. Korg.
ATASE ve Dent. Bşk.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ
İÇİNDEKİLER III
AÇIKLAMA V
Sadeleştirilmiş Metin
Mustafa Kemal'in Kitap Hakkındaki Ön Sözü 3
30 Ağustos 1909, Pazartesi 5
31 Ağustos 1909, Salı 17
01 Eylül 1909, Çarşamba 26
02 Eylül 1909, Perşembe 28
04 Eylül 1909, Cumartesi 36
05 Eylül 1909, Pazar 37
06 Eylül 1909, Pazartesi 38
07 Eylül 1909, Salı 48
Asıl Metin
Bir İki Söz 53
17 Ağustos 1325; Pazartesi 55
18 Ağustos 1325 Salı 67
19 Ağustos 1325 Çarşamba 77
20 Ağustos 1325 Perşembe 78
22 Ağustos 1325 Cumartesi 87
23 Ağustos 1325 Pazar 88

24 Ağustos 1325 Pazartesi 89
25 Ağustos 1325 Salı 99
HARİTA VE KROKİLER 103
EL YAZISI METİN
1909 YILINDA BASILMIŞ OLAN NÜSHASINDAN ALINAN BÖLÜMLER

AÇIKLAMA

Osmanlı İmparatorluğu'nun Makedonya'daki Ordu Merkezi olan Selanik, 23 Temmuz 1908'de II'nci Meşrutiyet'in ilanı ile askerî ve siyasi olayların en yoğun cereyan ettiği bölge hâline gelmiştir. Bu dönemde Makedonya ordu merkezinde çok sık olarak yapılan askerî manevralarda, Selanik'teki Büyük Komutanlık Kurmayı'nda eğitim ve öğretim kısmının başkanı olan Kıdemli Yüzbaşı Mustafa Kemal etkili görevler üstlenmektedir.

1909 yılı yazında, Osmanlı ordusu hizmetinde bulunan Alman Mareşali Von Der Goltz, Makedonya'daki Türk ordusuna garnizon tatbikatı yaptırmak üzere Selanik'e gelecektir. Onun gelişi Mustafa Kemal'in ordu içinde görüş, anlayış ve kendine güven bakımından nasıl herkesten üstün bir durumda olduğunu gösterecektir.

1909 yılı Kasım ayında yapılacak bu garnizon tatbikatına hazırlık olması amacıyla meseleler hazırlanmakta ve birliklere uygulatılmaktadır. Cumalı Ordugâhı'nda yapılan süvari tugayı eğitim ve manevraları da bunlardan biridir.

Mustafa Kemal bu tatbikatların yapılmasını en çok Türk subaylarının maneviyatını ve kendilerine güvenini artırmak, düşünce bakımından hep yabancılara uymak zorunda olmadıklarını göstermek amacıyla gerekli görmektedir.

Cumalı Ordugâhı; Makedonya bölgesinde, Köprülü - İştip yolu üzerinde bulunmaktadır. Bu

ordugâhta 3’ncü Süvari Tümen Komutanı Tuğgeneral Suphi Paşa'nın komutası altında kurulan bir süvari tugayına eğitim ve manevra yaptırılmıştır. Bu manevraya katılan Mustafa Kemal, "Cumalı Ordugâhı" adlı eserini yazmış; süvari, bölük, alay, tugay eğitim ve manevralarını anlatmıştır.

Mustafa Kemal bir kurmay subay olarak teorik bilgilere önem vermekte ancak askerî tatbikat ve manevralardan sadece katılanların yararlanmasını yeterli görmemektedir. Bu yüzden 10 gün süren bu tatbikat sırasında tuttuğu gözlem notlarını, hazırlanan meseleleri ve komutanların yaptıkları eleştirileri yazmış, bol kroki ile küçük bir broşür hâline dönüştürmüştür.

12 Eylül 1909'da tamamladığı bu eseri, Selanik'te 1909’da matbaa harfleriyle basılmıştır. Eser; 39 sayfa metin ve 7 adet krokiden oluşmaktadır.

Orijinal metin Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivindedir. Kitabın birinci kısmı günümüz Türkçesi, ikinci kısmı Osmanlıca olarak yayına hazırlanmıştır.

ATEM Bşk.lığı

CUMALI ORDUGÂHI

Süvari: Bölük, Alay, Tugay Eğitim ve Tatbikatları

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı

MUSTAFA KEMAL

Selanik 1909

BİR İKİ SÖZ

Cumalı Ordugâhı; Köprülü - İştip caddesi üzerinde ve Köprülü'nün 10 kilometre kuzeydoğusundaki Cumalı ve Karacalı köyleri yakınındaydı. Bu ordugâhta Köprülü'den gelen On Beşinci ve İştip'den gelen On Altıncı Süvari Alaylarından; Üçüncü Süvari Tümeni Komutanı Tuğgeneral Suphi Paşa hazretlerinin komutaları altında kurulan bir süvari tugayı eğitim ve tatbikat amacıyla toplanmıştır.

Bu tugayın eğitimlerini denetlemek için 29 Ağustos 1909 Pazar günü Cumalı Ordugâhı'na giden Ordu Kurmay Başkanı Ali Paşa'nın yanında bulunan Kurmay Binbaşı Bahattin ve Kurmay Kıdemli Yüzbaşı Sami ve Mümtaz Yüzbaşı Nuri Beyler arasında ben de bulunuyordum; 8 Eylül'e kadar orada kaldım.

Bizde eğitim ve tatbikat amacıyla bir süvari tugayının toplandığı yıllardan beri görülmedi. Kurmay başkanının, ordu komutanlarının manevra meydanlarında bulunmaları da pek rastlanan bir durum değildi.

Cumalı Ordugâhı, özlemini çektiğimiz askerlik hayatının başlangıcı gibi anlaşılabileceğinden; orada geçirdiğim on günlük hayatın hatırası olmak üzere tuttuğum bazı notları silah arkadaşlarıma hediye etmek istedim. Asker hediyesinin değeri asker olanlarca bilinir.

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı

Mustafa Kemal

1. 30 Ağustos 1909; Pazartesi

Eğitime saat 11.30'da çıkıldı (Kuvveti 2 mürettep bölük olan kurmay yarbay Hasan Tosun ile 15'inci Süvari Alayı beraber)

Eğitimin birinci kısmında (süre 1 saat);

Bölükler ayrı ayrı bölük eğitimi yaptılar. Alay Komutanı, bölük komutanlarına özellikle 4 nalla, muharebe düzenine geçmeyi, hücum ve takip harekâtının eğitiminin yapılmasını önerdi.

Bu kısımda, alay komutanı, bölük komutanlarına şu meseleleri verdi:

a. Mesele-1 (Kroki Nu: 1)

(Bölüğü, cephesi kuzeye yönelmiş olarak Ke noktasında, takımla kol düzeninde duran Yüzbaşı Mustafa Kâmil Efendi'ye):

Bölüğünüz, Sarıhamzalı üzerinden çekilen bir birliğin artçı müfrezesine aittir. Artçı piyadesi şu gördüğünüz sırtta (Y), yolun kuzey ve güneyindeki tarlalar arasındaki mevzide bulunuyor.

Düşman piyadesi yol doğrultusunca 400 metreye kadar yaklaştı. Bizim piyademiz çok fazla kayıp verdi. Morali bozuldu; yerinde duramayacak bir hâle geldi.

Artçı müfrezesi komutanı bölüğünüzü daha evvel piyade avcı hattının sol kanat gerisine, dere içinde şu gördüğünüz (eliyle işaret ederek) yere (K) çekmişti.

Yağmur sebebiyle yol ve özellikle Karacalı köyünün batı çıkışındaki köprü bozulmuş olduğu için çekilen birliğin yürüyüşü gecikti (arabalar). Bu kıtaya on dakika kadar zaman kazandırmak amacıyla artçı müfrezesi komutanı size şu emri gönderdi:

"Bizim piyade avcı hattının aralıklarından geçerek düşmana hücum et! Ben piyade mevziinin sağ kanadındayım."

Uyan - Bölük bu emri aldığı noktadan (Ke) meselede bulunduğu kabul edilen noktaya kadar (K) gizlice gidecektir.

Kâmil Efendi takımla kol düzeninde duran bölüğünü dörderle kol düzenine geçirdi ve hafif bir yükseltiden dere içine indirdi. Derenin batı yamacını takip etti. Bu sırada bölüğünü takımla kol düzenine geçirdi. Böylece emredilen yere (K) gitti.

Bu noktadan sonra dörderle kol düzeninde olarak piyade avcı hattının gerisine kadar dereden ilerledi. Orada bölüğü sola muharebe düzenine geçirdi ve düşman üzerine hücum ettirdi.

Alay Komutanının Eleştirisi

Bölük Komutanı artçı müfrezesi komutanının emrini alır almaz bölüğü ikişerle kolda (Çünkü dereden tamamıyla yararlanmak ancak bu düzende olabilirdi.) avcı hattının gerisine kadar, dere içinden, süratli getirmesini ve kendisinin avcı hattının sağ kanadında bulunan artçı müfrezesi komutanının yanına gideceğini üsteğmenine söyler ve kendisi dörtnalla müfreze komutanının yanına

gider. Oradan ileri araziyi, durumu ve bölüğünü nereden hücuma geçireceğini yakından inceler; süvarinin hücumu sırasında piyadenin ateş kesmesini veya geri çekilmesini müfreze komutanı ile kararlaştırır.

Bu sırada bölüğü de gelmiş bulunacaktır; **hemen bölüğünün yanına gider. Burada ikişerle kol düzeninde bulunan bölüğünü**[1] muharebe düzenine geçirir (Ancak takım komutanlarına; ikilerin sola çarkından sonra birbirlerine yanaşmamalarını söyler.) ve hücuma kalkacağını müfreze komutanına (işaretle) bildirir. Bu şekilde avcı hattının aralıklarından geçerek dörtnalla ve bütün kuvvetiyle hücuma kalkar. Burada atlı ihtiyat filan bırakmaya gerek yoktur. Bütün kuvvetiyle ateş üzerine atılmak, onu şaşırtıp gereken zamanı kazanmak uygundur.

b. Mesele- 2 (Kroki Nu: 2)

(Yüzbaşı Arif Bey'e)

Köprülü'den Cumalı doğrultusunda yürüyen bir müfreze şu sırtları (A) elde bulundurmak istiyor. Bu müfrezeye bağlı olup bağımsız olarak ileri sürülmüş olan bölüğünüz tutulması istenen sırtların 2 kilometre kadar batısına geldiği zaman ileri gönderilmiş olan keşif kollarından aldığı rapordan, Sarı Hamzalı'dan ilerlemekte olan düşman müfrezesinin başarıyla Karacalı'nın 3 kilometre kadar güneydoğusuna ulaştığını anladı.

---

[1] Koyu harfle yazılı kısımlar, Türkçe metinde olmayıp orijinal metinde mevcuttur.

Görev - Süvari Bölük Komutanı neye karar verir?

Bu kararı Alay Komutanı şöyle açıkladı:

"Süratliyle ileri yürüyüşe devam...” Çünkü bu sırtları elde bulundurmak için ne olursa olsun sırt üzerinde kalmak düşünülmemelidir. Şartlar elverdikçe daima ileri atılmak gerekir. Düşmanı ne kadar uzaktan karşılar ve yakalamayı başarırsak bu görevi o derece daha hakkıyla yerine getirmiş oluruz. Süvari bölüğü (LL) deresinin 500 metre kadar batısına geldiği zaman düşman ucunun Karacalı'nın güneydoğusuna yaklaştığını keşif kolundan gelen bir er haber veriyor.

Görev - Bölük komutanı neye karar verir ve ne önlemler alır?

Bölük Komutanı Arif Bey, ilerlemekte olan düşmanı yaya muharebe ile yakalamaya karar verdi.

(Alay Komutanının uyarısı üzerine) Bölüğü üsteğmene terk edip kendisi, işgal edeceği mevzii kararlaştırmak üzere dörtnalla ileri hareket etti. (LL) deresinin doğusundaki sırtı tutmayı uygun gördü. C noktasına gelmiş olan bölüğü muharebe düzeninde durdurdu ve bütün bölüğü yaya muharebe için yere indirdi. Yere inen avcıları ileri gönderdi.

Alay Komutanının Eleştirisi

Bölük Komutanının işgal ettiği sırt uygundur. Çünkü düşmanı Cumalı ve Karacalı'nın güneyinde

uzak mesafeden açılmak ve yayılmak zorunda bırakmak, bölüğün hayvanlarını mevziin gerisindeki derede saklamak ve korumak mümkündür. Zaman da bu mevzii tutmaya uygundur. Ancak bölük komutanı bölüğü mevziin gerisindeki dereye kadar götürüp orada yere indirmeliydi. Hayvanların yanında kalan subayın, avcı hattı gelirken hayvanları ileri sürerek avcılara yardım etmesi çok uygundur. Fakat burası sabit[2] yaya muharebesi yapıldığı hâlde hayvanların yanında pek az er vardır. Bunlar bütün bölüğün hayvanlarını ileri süremezler. Bölük Komutanı, sağ, sol kanatlarına atlı keşif kolları gönderdi. Pek doğru hareket etti; ancak yaya muharebe eden avcı hattının bile kanatlarına piyadeden keşif kolu çıkarmalıydı.

Eğitimin birinci kısmı bu mesele ile son buldu. Bölükler dinlendirildi. Bu sırada Tümen Komutanı ve Kurmay Başkanı, Alayın bulunduğu yere geldiler.

Eğitimin İkinci Kısmı

Bu kısımda Alay Komutanı iki bölüğü birleştirdi ve alay eğitimi yaptırdı (Muharebe düzeninde de değişik yürüyüşlerle ileri hareket, muharebe düzeninden takımların sola çarkıyla takımla kol, takımla koldan kol başının sola çarkından sonra saf düzenine geçmek saf düzeninden muharebe düzenine geçmek...).

---

[2] Orijinal metinde zabit değil, sabit olarak geçmektedir.

Bu sırada ordu kurmay başkanı paşanın teklifi üzerine süvari tümeni komutanı, alay komutanına şu meseleyi verdi:

b. Mesele - 3 (Kroki Nu: 3)

Kuvvetli bir müfreze (1'inci Piyade Alayı, 2 Batarya, 2 Bölük Süvari) Köprülü - İştip doğrultusunda yürümektedir.

Bu müfrezenin görevi. İştip'den Köprülü üzerine yürümekte olduğu haber alınan bir düşmanın ileri hareketini engellemektir.

Alayınız 2'nci Süvari Bölüğü bağımsız olarak ileri gönderilmiştir.

Alay, ucuyla Karacalı'ya geldiği zaman düşmanın 2 bölük kadar süvarisinin başıyla Sarıhamzalı'yı geçtiği keşif kolu raporundan anlaşılmıştır.

Süvari Alay Komutanının hareket şekli: (Evvelce alınmış olması gereken emniyet tertibatı ve keşif meseleleri buradan yürütülecektir.)

Mesele verildiği zaman Alay B de bulunuyordu.

Alay Komutanı hemen baştan birinci bölük komutanından bir çavuş komutasında 4 atlı istedi. Bunları bir numaralı erbaşını Cumalı - Sarıhamzalı doğrultusundan hareket ettirdi.

Bundan sonra birinci bölüğün birinci takımını öncü olarak Karacalı ve Cumalı köylerinin

batısından hareket ettirdi. Kendisi de büyük kısmının başında olarak 600 metreden öncüyü takip etti.

Öncü Komutanı Suphi Efendi 500 metre ilerisine bir uç çıkardı ve takımın komutasına bir çavuşu vekil bıraktı.

Suphi Efendi öncü takımı tarafından Cumalı ve Karacalı'yı araştırdıktan sonra uçla Cumalı'nın kuzeydoğusundaki tepeye hareket etti (Ta).

Alay Komutanı büyük kısmı ile Karacalı'ya ulaşıldığında takımla kol düzenine geçti ve öncüye yaklaştı. (Ta) tepesine çıkan uç komutanı Cumalı'nın doğusundaki sırtlarda iki bölük düşman süvarisi gördü ve hemen kendisi bulunduğu noktadan gözetlemeye devam edip yanındaki erlerden biriyle Alay Komutanına haber gönderdi.

Haber getiren er eliyle göstererek:

"Şu sırtların gerisinde bir bölük düşman süvarisi duruyor" dedi.

Alay Komutanı ere "Yalnız bir bölük mü?" diye sorduktan sonra, er: "Bir bölük daha var efendim!" dedi.

Alay Komutanı erle konuştuktan sonra dörtnala ucun bulunduğu sırta çıktı. Buradan kendisi de düşmanı gördü.

Bu sırada öncü takımı komutanı öncülük görevinin son bulduğunu görerek kendiliğinden, takım kolu düzeninde ilerleyen bölüklerin başına

geçti. Yalnız uç oradan itibaren arazi keşif kolu hâlini aldı.

Ucun bulunduğu tepenin 600 metre[3] kadar doğusuna (Sa) çekilmiş olan keşif kolu geriye bilgi vermekle beraber oradan gözetlemeye devam ediyordu.

Alay Komutanı düşmanın tamamen iki bölükten oluştuğunu ve hiçbir hareket yapmadığını gördü. Bunun üzerine Cumalı'nın kuzey kenarı hizasını geçmiş olan bölüklerine ilk olarak Kolbaşı ile yarım sağa çark ettirdi (Krokiye bakın). Daha sonra durmakta olan düşman üzerine hücuma karar vererek düşman doğrultusunda ve ancak düşmandan gizlenerek muharebe düzenine geçti. Bu sırada düşmanın kararsız bir şekilde muharebe düzenine geçtiğini, cephesinin, tamamen Sa[4] noktasına yönelmiş bulunduğunu ve henüz kendisinin düşman tarafından görülmediğini anlayan Alay Komutanı bölüklerini, arazi ve düşmanın durumundan yararlanarak hücumunu düşmanın sol yanına yöneltmeye karar verdi. Tekrar takımlarla sağa çark ederek Cumalı'nın kuzeydoğu hizasına kadar (Krokiye bakın) geldikten sonra takımlarla sola çark ederek muharebe düzenine geçti. Hafif meyilli bir araziden aniden hücuma kalkarak 400 metre kadar yan cepheden yaklaşan düşman bölükleri üzerine saldırdı.

---

[3] Orijinal metinde 600 metre olarak geçmektedir.
[4] Orijinal metinde Sa noktası olarak geçmektedir.

Düşman süvari bölükleri takımlarıyla yarım sola çark ederek cephesini düzenlemek için toplanmış fakat bu sırada çarpışma meydana, gelmişti.

Alay Komutanının harekât ve önlemleri hakkında söylediği düşünceleri şu şekildeydi:

"Düşmanın iki bölük süvarisinin Sarıhamzalı'dan geçtiğini haber aldığım zaman ucum Karacalı'ya ulaşmıştı. Keşif kolunun, haberi ulaşıncaya kadar geçen zamanı da düşünerek düşman bölüklerinin çok yaklaşmış olabileceğini ve çok zaman geçmeden düşmanla karşı karşıya geleceğimizi anladım.

Bunun için hemen bölükleri takım kolu düzenine geçirip emniyet kademelerinden dolayı bırakılan mesafeleri hemen aldım ve köylerin batısından hareketi tercih ettim. Çünkü burada arazi benim için uygundu. Düşmanı gördükten sonra gereken manevrayı istediğim gibi yapabilirdim. Bu köyler, beni bir dereceye kadar düşmandan sakladığı gibi düşman bu köyleri çiğneyerek üzerime saldıramazdı.

Köylerin doğusundan giden yolu takip etmeyi hiç düşünmedim; Çünkü orası da iki bölüğün hat açmasına uygun olmakla beraber düşmanla birdenbire karşılaşılabilir, düşmanın tamamen kuvvetini ve önlemlerini anlayamadan zorunlu bir harekette bulunmak gerekebilirdi.

Takip ettiğim doğrultu sayesinde düşmanı sağ yanıma alabilecektim.

Düşmanı kendim gördükten sonra muharebe düzenine geçtim; ancak düşmanın ve arazinin durumuna dikkat ederek bu durumda savunmayı uygun görmedim. Arazi ve zamanın durum değiştirmeye uygun olduğunu gördüm ve hemen gördüğünüz harekâtı yaptım. Bu hareket tarzıyla sonucun daha güvenli olacağı inancındayım."

Karşı Taraf Hakkında Bilgi

Genelkurmay Başkanı Paşa; 15'inci Süvari Alayı Komutanına mesele verildikten sonra 16'ncı Süvari Alayı Komutanı Yarbay Muhlis Bey'in Cumalı ile Karahamzalı arasında eğitim ile uğraşmakta olduğunu bildiği ve bu alayı da karşı taraf olarak hareket ettirmenin yararlı olacağını düşünerek ordugâh doğrultusunda uzaklaşmış olan Süvari Tümeni Komutanına, 16'ncı Alay Komutanına, bildirmek ve şu meseleyi söylemek üzere, beni gönderdi (Fakat. Tümen Komutanından önce Tümen Kurmay Başkanını bulabildiğim için bildirim ona yapılmıştır):

"Genel durum öncekine benzemektedir. 16'ncı Süvari Alayı Köprülü doğrultusunda ilerleyen bir müfrezenin öncü süvarisinin düşman hakkında Sarıhamzalı'da aldığı bilgi şudur: 3'üncü sınıftan oluşan -bir müfreze ilerliyor süvarisi 2 ve 3'üncü bölük başıyla Karaosmanlı hizasındadır."

16'ncı Süvari Alayı Komutanına ordugâhının kuzeydoğusundaki sırtlarda buluştuğumuz zaman,

Kurmay Başkanına mesele, henüz bildirilmiş olduğu için kendisi meselenin bildirdiği ilk duruma göre gereken keşif kollarını çıkarmakla uğraşıyordu.

Kurmay Başkanı Paşa'nın emriyle karşı tarafın o anda bulunduğu durum hakkında kendilerine mensup bir keşif kolu olarak bilgi vermek üzere Alay komutanının yanına gittim: "Düşmanın iki bölük süvarisi şu sırtın (Sa) arkasında takımla kol düzeninde doğu doğrultusunda yürüyor" dedim.

Bu haber üzerine Alay Komutanı gösterilen doğrultuda muharebe düzeni geçirdiği zaman karşı taraf süvarisini görmemişti.

Mesafe çok uzak olmamakla beraber arazinin şekli görüşe engel oluyordu. Zamanın azlığından dolayı arazi ve yan keşif kolları da göreve henüz başlayamadıklarından karşı taraf süvarisinin yaptığı manevradan haber alınamamıştı.

İki taraf süvarisi 100 metreye kadar bir diğerine, hücum dörtnalı ile yaklaştıktan sonra her iki taraf kendi aralarında vuruş, dürtüş ve karışmayı uyguladılar ve mesele bitirildi.

Eleştiri

Eleştiri için toplanan iki alay subaylarına; ilk önce Tümen Komutanı gereken görüşleri verdi ve süvari sınıfına ait bazı açıklamaları yaptı. Bundan sonra Ordu Kurmay Başkanı, iki tarafın durumunu

anlattı ve 15’inci Süvari Alayının hareketini uygun buldu.

16’ncı Süvari Alayının hareketindeki gecikme nedenlerini açıkladı (Zamanında meselenin yerine ulaştırılamayışı, düzenleme yapılması ve önlemler alınmasına yeterli zamanın kalmayışı... vb.).

Kurmay Başkanı bu şekilde 15’inci Süvari Alayının bugünkü bölük ve alay eğitimleri hakkındaki beğenisini belirtti. Yarın da 16’ncı Alayın eğitimlerini seyredeceğini ve aynı zamanda küçük bir mesele vereceğini söyledi.

Aynı Güne Ait Birkaç Satır

Saat 08.00'de Tümen Kurmay Başkanı, erbaşları kontrol etti. 16’ncı Süvari Alayının 4 ve 5’nci Bölüklerinin erbaşları bölük komutanları (İrfan ve Sadık) Efendilerin komutaları altında olarak Kurmay Başkanı Beyin emrettiği yere geldiler.

Bölük komutanları, bölüklerinin erbaşlarına öğrettikleri şeyleri soruyorlardı.

Süvarinin barış ve savaş görevlerine, atlı ve yaya muharebeye, dinî ve vatani görevlere; memleketlerine döndükten sonraki görevlerine acemi erlerin ulaşımlarında onlara ilk gösterilecek davranış ve uygulamaya ait verilen cevaplar genellikle beğenilmişti.

İrfan Efendi'nin sorduğu sorulardan çok esaslı bir şekilde öğretimde bulunduğu anlaşılıyordu.

"S- Süvarinin kaç silahı vardır?

C- 3: Atı, kılıcı, tüfeği,

S- Bunlardan hangisi birinci derecede önemlidir?

C- Atı, çünkü, süvari atının hızı sayesinde düşmanı keşfeder.

S- Süvari için muharebe etmek mi, yoksa mümkün oldukça muharebeden çekinip düşmanı keşfetmek mi uygundur?

C Keşfetmek efendim. Çünkü muharebeye tutuşursa keşif geri kalır."

2. 31 Ağustos 1909, Salı

Bugün, Kurmay Başkanının bir gün önce verilmesini istediği meselenin uygulanmasıyla yetinilmiştir.

Eğitime sabah saat 11.30'da çıkılmış, saat 02.30'a kadar devam edilmiştir.

Kurmay Başkanı Paşa, pazartesi akşam üzeri yanına gelen Tümen Kurmay Başkanına; Süvari Tümeni Komutanı Suphi Paşa'ya iletilmek üzere aşağıdaki meseleyi vermiştir:

a. Mesele - 4, (Kroki Nu: 4)

"Bir doğu kuvveti 30 Ağustos günü akşamı İştip'i işgal etmiş ve bağımsız olarak ileri gönderdiği bir süvari tugayı da bu gece Sarıhamzalı'ya ulaşmış ve orada köy ordugâhında kalmıştır."

30 - 31 Ağustos gecesi saat 02.00'de Süvari Tugay Komutanı şu emri alır:

"Köprülü'de düşmanın çok zayıf kuvvetleri bulunuyor.

(Bu bilgi Süvari Tugay Komutanınca da bilinmektedir.)

Doğu kuvveti Köprülü üzerine yürüyecektir.

Süvari Tugayı daha önce Köprülü'yü işgal edecek ve sonra tren istasyonunu elde edecektir."

Not: (Başkan Paşa Tümen Kurmay Başkanına sözlü olarak bildirmiştir.) Gelinecek Karacalı'nın güneybatı çıkışı olacaktır.

Karaosmanlı'nın kuzeyinde Karacalı'nın 2 - 3 kilometre kadar batısındaki sırtlarda bir piyade bölüğü ile iki süvari bölüğünü göstermek üzere gereken hazırlıklar yapılacak ve yarın tugayın hareketinden önce bu işi yapacak olanlar gönderilip orada uygun bir mevzide bir piyade bölüğü ve bu bölüğün sağ kanadı gerisinde iki süvari bölüğü gösterilecektir.

Yarın toplanma yerinde bu hazırlıkların uygulandığı ve bölüklerin ne ile gösterilmiş olduğu bildirilecektir.

Süvari Tugayına Süvari Tümeni Komutanı kendisi komuta edecektir.

Süvari Tümeni Komutanı 30/31 Ağustos gecesi meseleyi aldıktan sonra Tugay Komutanı olarak alaylara şu emri vermiştir.

Tugay Emri (Nu: 1)

"Tugay yarın 11.30'da Cumalı'nın doğusunda, cephesi Köprülü'ye yönelmiş olmak üzere, saf düzeninde toplanacak ve yürüyüşe hazır olacaktır. İleri karakollar önce yerlerinde kalacak, daha sonra yürüyüş koluna katılacaktır.” Mirliva Suphi.

31 Ağustos günü sabah 11.30'da tugayı, toplanma emrinde belirtildiği şekilde toplanma yerinde bulduk.

Tugay Komutanı alay komutanlarını yanına aldı ve aşağıdaki yürüyüş emrini sözlü olarak verdi:

"1. Köprülü'de düşmanın zayıf kuvvetleri bulunuyor.

2. Doğu kuvveti bu gün İştip'ten Köprülü'ye hareket edecektir.

3. Tugay, tümenin gelişine kadar Köprülü'yü işgal ve tren istasyonunu ele geçirmek üzere Karaosmanlı üzerinden asıl İştip, Köprülü caddesine paralel olan yoldan hareket edecektir.

4. 16’ncı Alay öncü olacak (Mevcudu az olduğu için alay ayrılmamıştır.) ve Köprülü doğrultusunda keşif yaptırılacaktır. Diğer alay büyük kısımdır.

5. Ben büyük kısmın başında hareket edeceğim (Ağırlıklar yok kabul edilmiştir.). Liva Komutanı Suphi.

Emir alan alay komutanları, alaylarının yanlarına döndüler (Tugay Komutanı öncü alayı komutanına, hareket şekline ilişkin, ayrıca bazı açıklamalar da yaptı.).

Öncü komutanının yanına çağırdığı bölük komutanlarına, verdiği emrin anlamı şudur: "Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi'nin Bölüğü (Üçüncü Bölük) bağımsız olarak Köprülü'ye hareket edecek, gereken keşif kollarını çıkaracak ve mümkün olursa tren istasyonunu elde edecek, Birinci Bölük öncü olacak!"

Bu emir uygulandı ve öncü alayı yürüyüşe başladı.

Diğer Alay Komutanı, yüzbaşıları yanına çağırdı ve onlara durumu gerektiği şekilde anlattı. Hareket için Tugay Komutanının emrini bekledi.

Kurmay Başkanı Paşa'nın bu meseleyi vermekteki amacı şuydu: Meselede verilen bilgiye göre tugay için bir toplanma yeri seçtirmek, tugayı orada toplu hâlde görmek ve bunun için akşamdan verilecek emirle alınacak önlemleri, tugayın ileri yürüyüşü için hangi yolun seçileceğini anlamak, yürüyüş emrini işitmek, yürüyüş düzenini görmek ve emniyet tertibatıyla yürüyen bir tugayın subaylar tarafından görülmesini sağlamaktı. Bundan dolayı tugay yürüyüşe katıldıktan sonra meseleye son bulmuş gibi bakılabilirdi.

Fakat Kurmay Başkanı Paşa, tugayının manevra ve muharebesinin yapılmasını da arzu

ettikleri için Tugay Komutanına aşağıdaki durumu bildirdi:

"Yürüyüşle beraber çıkarılan keşif kolları daha yeni kola ulaştı ve size, caddenin kuzeyinde şu gördüğünüz sırtlarla (krokiye bakın) yaklaşık olarak bir bölük kuvvetinde bir piyade hattıyla bu hattın sağ kanadı gerisinde 2 süvari bölüğü bulunduruluyor."

Not: 2 atlı, bir süvari bölüğünü, 6 yaya er, bir piyade bölüğünü gösterir (Karşı tarafın gösterilmesi için başka yol bulunamamıştır.).

Bu sırada Öncü Alayı kademeleri sağ kanat ilerisinden 1000 metre mesafeden piyade ateşi altında kalıyordu. Ancak Alay Komutanına düşmanın ne ile gösterildiği henüz bildirilmemiş olduğu için Başkan Paşa, Öncü Alayı komutanına "sağ kanat ilerisindeki sırttan piyade ateşi geldiğini" gidip söylememi emrettiler.

Öncü Alayı Komutanı verilen bilgi üzerine durdu ve Tugay Komutanına rapor yazmak üzere kâğıt kalem çıkardı yazmaya başladı.

Alayın durduğunu gören Tugay Komutanı geriden dörtnalla gelerek durmanın uygun olmadığını ve böyle zamanlarda bir an önce ateşin dışına çıkmak gerektiğini söyledi.

Alay komutanı kolbaşı çarkıyla Turhallı köyünün batı kenarına doğru ilerledi. Bağımsız keşif bölüğü Karaosmanlı'nın güneyinden dolaştı.

Büyük kısmı oluşturan diğer alay, Tugay Komutanının emriyle dere içinden (krokiye bakın)

düşmanın sol kanadı karşısında kullanılmak amacıyla kuzeydoğu doğrultusunda gönderildi.

Düşmanın belirlenen sol kanadı ilerisine 500 metre kadar yaklaştığı zaman bir bölük, düşmanın sol kanadı gerisinde görevlendirildi; bir bölüğün yaya muharebeye indirilmesi ve bir bölüğün de ihtiyatta bırakılması emredildi.

Bu sırada keşif için gönderilmiş olan subay, düşmanın gösterilen hattan çekildiğini haber verdi. Bunun üzerine emredilen tertibattan vazgeçerek alayın iki bölüğü takımla kol düzeninde olarak Karaosmanlı doğrultusunda yürüdü.

Bu bölükler Karaosmanlı ile cadde arkasındaki sırtın (krokiye bakın) 600 m kadar karşısında bulunduğu zaman keşif subayı (yalnız bir subay) dörtnal, Tugayı Komutanının yanına geldi ve bir düşman süvari bölüğünün dörtnala şu sırtın (eliyle göstererek) gerisine geldiğini ve yaya muharebe için yere inmeye başladığını haber verdi.

Tugay Komutanı, Alay Komutanına bir bölüğün cepheden, diğer bölüğün de düşmanın sol kanadından hücum etmesini emretti.

Cepheye ayrılan bölük muharebe düzenine geçti ve hemen hücum etti. Kanat bölüğü de kanat hizasına gelinceye kadar takımla kolda kaldı ve orada, o da muharebe düzenine geçip hücum etti.

Daha önce düşmanın sol kanadı gerisinde görevlendirilmiş olan bölük de bu sırada yetişti ve

takımla kol düzeninde olduğu hâlde, düşmanın gerisine hareket etti. Alay Komutanı da bu bölüğe eşlik etti.

Manevraya bu şekilde son verildi. "Yere in!" borusundan sonra subaylara "Toplan" borusu çalındı.

Eleştiri

Süvari Tümeni komutanı Suphi ve Kurmay Başkanı Ali Paşaların eleştirilerinin özeti aşağıdadır:

Birinci göreve ait eleştiriler: Tugay Komutanı akşamdan vereceği toplanma emrinde, toplanma yerinin ve toplanma yerinde alayın cephe ve düzenini ve saat kaçta toplanacağını açıklamakla yetinir. Düşman vesaireden bahsetmeye gerek yoktur. Çünkü yarın sabaha kadar düşman hakkında alınan bilgi değişebilir (Tugay Komutanı da toplanma emrini bu şekilde yazmıştı.).

Tugay Komutanı bir cadde ve bir de ona paralel olan yolda sabah erkenden hareket ettireceği keşif kollarını akşamdan belirler ve bu keşif kolları subaylarına, akşamdan emir verir:

İki alaydan oluşan tugay için öncüye bir alay ayırmak gereksizdir. Burada bir bölükle yetinilebilir.

Tugay Komutanı, öncüye bir alay ayırdığına göre kendisinin de öncünün büyük kısmı başında bulunması daha uygun olurdu. Öncü alayı durduğu zaman kendisinin öncü komutanının yanına kadar

gelmeye ihtiyaç duyması da çok geride hareket edildiğini kanıtlamıştır.

Tugayın asıl caddeden hareket ettirilmeyip Karaosmanlı - Köprülü yolunu seçmesi konusunda Suphi Paşa şunları söylemiştir: "Süvari birlikleri düzgün ve geniş caddeleri arar; düşman bunu bildiği için böyle caddeler üzerinde yürüyüşü geciktirecek önlemler alabilir. Burada alınacak mesafe azdır."

Karaosmanlı - Köprülü yolu caddeden daha kısa olmakla beraber süvarinin hareketine de uygundur. Dolayısıyla tugayın ağırlıklarının yanında bulunmadığı kabul edilmiştir.

Bu sebeple caddeden ayrılmak uygundur. Suphi Paşa'nın bu görüşü Kurmay Başkanı Paşa tarafından değerlendirilmiş ve onaylanmıştır.

Büyük kısmı oluşturan alayın öncü alayını ne kadar mesafeden takip edeceğini söylememek uygun olabilirdi. Çünkü Tugay Komutanı kendisi bu alayın başında hareket edecekti.

Öncü Alayı Komutanının bir bölüğünü bağımsız olarak ileri göndermesi uygun görülmedi. Eğer özel bir görev ile bir bölük göndermek gerekiyorsa bunu Tugay Komutanı değerlendirip ayrıca emredebilirdi. Böyle bir bölüğün keşif kollarına yardımcı olarak gönderilmesinin de yeri burası değildi.

İkinci duruma ait eleştiriler: Öncü Alayı Komutanı sağ kanadı ilerisinden piyade ateşi

geldiğini anladığı anda hemen alayını Turfallı doğrultusunda muharebe düzenine geçirerek ateşin etkisinden kurtulmalıydı. Orada rapor yazmak doğru değildir. Zaten buna gerek yoktu. Alayını ateşin etkisi dışına çıkardıktan sonra düşmanın durumu ve kuvvetini iyice anlayıp uygun bir karar verebilir ve gerekirse Tugay Komutanına sözlü olarak bir haber gönderebilirdi.

Alay Komutanı burada ilk yapacağı hareket için Tugay Komutanından emir bekleyemezdi. Buna imkân yoktu. Kendiliğinden hareket etmeye mecburdu. Büyük kısmı oluşturan alayı, düşmanın sağ kanadına karşı kullanmak amacıyla yapılan hareket çok zaman harcanmasını ve yorgunluğu getirdiği gibi iki alayı birbirinden ayırdı. Düşman süvarisi bir alay kadar olsaydı bu alayların her ikisini ayrı ayrı yenebilirdi.

Asıl amaca rağmen; Tugay Komutanı, hareketini engellemeye çalışan düşmanı aşıp Köprülü'ye gitmenin yolunu arayacaktı. Düşmanın bir piyade ve iki süvari bölüğü kuvvetinde olduğunu anladıktan sonra bunlarla uzun uzadıya uğraşmanın, görevini yaparken başarısızlıktan başka bir şey getirmeyeceğini göz önünde bulundurmalıydı.

Bütün tugay ile düşmanın sağ kanadından dolaşarak Köprülü doğrultusunda harekete devam edilseydi tabii ki düşman kendiliğinden çekilirdi. Gerçekten öyle oldu.

(Düşmanın piyade bölüğü ile iki süvari bölüğü Öncü Alayı karşısında muharebe ederek

çekildikten sonra Karaosmanlı doğrultusunda yürüyen diğer alayı yeni bir durum karşısında bulundurmak amacıyla düşmanın yeni gelen bir süvari bölüğünün, Karaosmanlı'nın kuzeyindeki sırtta mevzi almaya kalkıştığı kabul edilmişti.)

Büyük kısmı oluşturan alayın hemen hücuma kalkışması çok doğrudur. Çünkü düşman süvarisi bölüğünün yere yeni inmeye başladığı haber verilmişti. Bu ise hücum için süvari alayına büyük bir fırsattır.

Her komutanın, astına, yalnız bir görev ve amacı söylemesi yeterli olup hareket şekline ait ayrıntılı talimat vermesinin uygun olmadığı ve ancak gerektiğinde müdahale edebileceği de anlatıldı.

Tenkidin ardından Kurmay Başkanı Paşa Selanik'e gitmek için subaylara veda etmiş ve Köprülü'ye doğru yola çıkmıştır.

3. 1 Eylül 1909 Çarşamba

Tümen Komutanı hayvanları müzik sesine alıştırmak için İştip'ten gelmiş olan mızıkayı uygun bir yere yerleştirdi ve her iki süvari alayı değişik düzenlerde bir iki defa mızıkanın yanından geçti. Ondan sonra her alay kendi kendine alay eğitimiyle uğraştı.

On Altıncı Alay, Cumalı'nın doğusundan Sarı Hamzalı'ya doğru uzanan arazide, arazinin durumuna göre alayın değişik düzenlerini

uygulayarak Sarıhamzalı'ya ulaştı. Orada kısa bir dinlenmeden sonra Sarıhamzalı'nın doğusundaki araziye geçildi. Burada özellikle alayın çift kol düzeninin uygulanmasıyla uğraşıldı.

Elimizdeki süvari talimnamesinde alayın çift kolu hakkında yalnız ufak bir anlatımdan başka bilgi yoktur. Yeni süvari Alman Talimnamesi'nde bu düzen bulunmaktadır.

Tugay Komutanı Paşa, bu düzen hakkında gereken bilgi ve açıklamaları yaptı ve bu düzenin güzel bir manevra düzeni olduğunu orada uygulayarak gösterdi.

Bu sırada şu basit meseleler de çözüldü:

a. Mesele - 5 (Kroki Nu : 5)

Varsayım - Köprülü'den hareket eden bir müfreze (A piyade alayı, A süvari bölüğü) 1 Eylül 1909 Çarşamba günü saat 4.00'te Karacalı'nın doğusuna ulaşmış ve orada durarak geceyi geçirmeye karar vermiştir. İleride bulunan süvari bölüğü Sarıhamzalı'ya gönderilerek kendisine gündüz akşama kadar güvenliğin sağlanması emredilmiştir. Düşmanın 1 Eylül sabahı İştip'ten hareket etmek üzere olduğu haber alınmıştı.

Mesele: 1- Süvari bölüğünün Sarıhamzalı'da yapacağı iş nedir?

Mesele: 2- Bütün müfrezenin gecelik emniyet tertibatı?

Alınan tertibat krokide gösterilmiştir. Piyade taburunun cadde üzerine çıkardığı bölük ve Hacı

Ahmetli'ye[5] gönderdiği takımın alacakları tertibat ile uğraşılmamıştır.

Süvari bölüğü, piyade taburu tertibat aldıktan sonra, büyük kısma gönderilmiştir.

4. 2 Eylül 1909; Perşembe

Bugün erler temizlik işleriyle uğraşacağından ve dolayısıyla eğitim yapılamayacağından 15'inci Süvari Alayı Komutanı Çarşamba günü öğleden sonra alay yaverine not ettirdiği günlük emre aşağıdaki maddeyi de eklemişti:

"Yarın subaylar ile beraber bir kadro tatbikatı yapılacaktır. Nöbetçi subaylardan başkası ile erbaşlardan çamaşır yıkamayacak olanlar yarın sabah saat 1.00'de nizam karakolu yanında harekete hazır olacaklardır. Subayların yanlarında harita ve dürbünleri de bulunacaktır."

Perşembe günü sabahı subaylar emredilen yerde toplanmıştı. Alay Komutanı, Teğmen Hamdi Efendi'ye:

"Hamdi Efendi; biz Tatarlı üzerinden Gözemil'e gideceğiz. Bizi en kısa yoldan ulaştır! (Kurmay haritasına başvurun)" dedi.

Hamdi Efendi, hemen haritasını açtı, yönüne koydu. Harita üzerinde bulunduğu noktayı belirledikten sonra ilk hedefi olan Tatarlı köyünü aramaya başladı. Haritada Tatarlı'yı, bulunduğu noktanın kuzeybatısında ve batıya doğru yükselen sırtların hafif bir yükseltiye rastlayan alan üzerinde,

---

[5] Orijinal metinde Hacı Ahmetli olarak geçmektedir.

3 kilometre kadar mesafede ve Gözemil'i de onun kuzeydoğusunda ve bir dere içinde buldu. Tatarlının güneyinde başka bir köy yoktu. Arazi üzerinde kuzeybatı doğrultusuna yöneldi. Bulunduğu nokta yüksek olduğu için Karacalı'nın doğusundaki tepede bu doğrultuda ve üç kilometre uzakta Tatarlı köyünü seçti.

Tatarlı'ya harita üzerinde düzgün yol gösterilmiyordu. Hamdi Efendi haritayı büktü ve kuş bakışı doğrultu üzerinde ilk ara nokta olmak üzere seçtiği Karacalı'nın batısındaki ağaçlığa süratli ile hareket etti. Orada aynı doğrultuda iki araba izi gördü. Bunlardan biri sürülmüş tarlalara gidiyordu. Bunun tarlalarda son bulduğunu fark etti; diğeri hafif bir yükselti doğrultusunu takip ediyor ve tamamıyla Tatarlı üzerine gidiyordu. Hamdi Efendi bu yolu seçti. Ancak Hamdi Efendi bu yollardan hangisini seçmek gerektiğini belirlemek için durmuşken, bu sırada Alay Komutanı da aynı noktaya ulaştığı için (Hamdi Efendi duralım mı?) uyarısında bulundu. Bunun üzerine Hamdi Efendi seçtiği yol üzerinde dörtnal ile gereken mesafeyi kazandı.

Tatarlı'ya 400 m yaklaşıldığı zaman, Hamdi Efendi köyün doğu çıkışında Alay Komutanını bekliyordu.

Alay Komutanı erbaşlardan iki kişi çağırdı. Onlardan birine "Recep Çavuş! Hamdi Efendi'nin yanına gidin ve ona Tatarlı'da 15 dakika dinleneceğimizi söyleyin bize yer hazırlasın. Biz şu tepeden (eliyle gösterdi) dolaşıp geleceğiz" dedi.

Recep Çavuş arkadaşıyla beraber süratli yürüyüş ile bizden uzaklaştı.

Alay Komutanı, subaylarla Tatarlı'nın güneybatısındaki tepeye çıktı. Orada yere inildi. Alay komutanı, subayları yanına çağırdı ve aşağıdaki görüşleri bildirdi (uygulamalı ders).

"Efendiler! Bilirsiniz ki süvari subaylarının en önemli görevi keşiftir. Bu görevi hakkıyla yapabilmek için süvari subaylarının büyük harekâtı düşünmesi ve önemli strateji doğrultularıyla harekâta etki yapacak olan önemli mevzileri değerlendirmesi gereklidir.

Üzerinde bulunduğumuz şu sırtları bu bakış açısından beraber incelemeyi yararlı görüyorum. Görüyorsunuz ki doğu doğrultusunda 3 - 4 kilometreye kadar uzanan ova ve bu ovadan geçen yollar tamamen kontrol altındadır.

Bu yollardan biri Köprülü'den İştip üzerine, diğeri Köprülü'den Kiliseli'ye gider. Bu yollar önemlidir. Çünkü örneğin kuzeyden gelen bu kuvvet Köprülü üzerine bu yollardan hareket edebileceği gibi güney kuvvetleri de kuzeye bu yollardan gider.

Şimdi düşününüz! Üstün bir düşman karşısında yenilip Köprülü'ye çekilen bir tümen veyahut bir kolordu, kendisini izleyen düşmanın hareketini geciktirmek için bir kısım kuvvetiyle bu sırtlarda bir yan mevzii alabilir ve böylece İştip doğrultusunda çekilmek zorunda kalan bir düşman,

aynı amaçla bu mevziden yararlanabilir veya Köprülü'ye çekilmek zorunda kalan bir kuvvet buralarda kendine katılabilecek olan yardımcı kuvvetleriyle burada bir yan mevzii alarak tekrar taarruza geçebilir. Bu şekilde yenilgisini, zafere dönüştürmek imkânını bulabilir. Çünkü bu mevzie önem vermeden hareketine devam edemez. Bundan başka bu mevzi gerek Tatarlı ve gerek gerisindeki ormanlık ve gerek birçok yükseltiyle çok kuvvetli müfrezelerin gizlenmesine uygundur. Özetle, bu mevzi önemli bir yan mevzidir. Gerek kuzeyden güneye ve gerek güneyden kuzeye hareket eden ordu için dikkate alınmadıkça geçilemez. İşte bu genel doğrultu üzerinde keşifle görevlendirilen bir süvari birliği komutanı bu mevziin stratejik ve taktik önemini düşünürse burayı keşfettirmeyi zorunlu görür ve bu zorunluluğu, haritasını yüzeysel bir incelemeyle anlar."

Tepeden köye yönelindiğinde Hamdi Efendi'nin yanına gönderilmiş olan erbaşlardan Recep Çavuş'un bizi köyün güney çıkışında beklediği görüldü.

Hamdi Efendi Tatarlı'da dinlenebileceği ve yer hazırlaması emrini aldığı zaman, hemen köyün muhtarını bulmuş ve onun öncülüğüyle köyün okulunda uygun bir yer hazırlatmış ve Alay Komutanını karşılayıp oraya getirmek için Recep Çavuş'u gelinecek yol üzerine çıkarmıştı. Bu şekilde hareket etmesinin sebebini ayrıca kendisinden öğrendim.

Burada dinlendikten sonra Gözemil'e gidildi.

Gözemil'in kuzeyinde Alay Komutanı, Teğmen Kâzım Efendi'ye "Siz de bizi sürekli yukarı hatlar üzerinden Hacı Ahmetli ve Sarıhamzalı'ya götüreceksiniz!" dedi.

Kâzım Efendi, başlangıçta aynen Hamdi Efendi gibi hareket ederek izleyeceği doğrultuyu belirledi. Yalnız yanında pusulası olmadığı için haritasını bulunduğu Gözemil ile görülen Cumalı köylerine göre yönüne koymuştu.

Sarıhamzalı'nın batı çıkışına gelindiği zaman alay durdu ve subaylara aşağıdaki görevler verildi: (Kroki Nu : 6)

Varsayım - İştip'ten Köprülü'ye ilerleyen bir müfrezenin öncü süvarisiyiz. Kuvvetimiz bir bölüktür. Düşmanın Köprülü'den Cumalı doğrultusunda hareket ettiği haber alınmıştır.

Görev: 1- "Teğmen Şevket Efendi; siz! 6 atlı[6] ile İştip - Köprülü caddesi üzerinde hareket ettirilmiş bir numaralı subay keşif kolusunuz. Bu noktadan itibaren görevinize devam ediniz.

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı Kemal Bey sizinle beraber gelecek ve hareket şeklinizi görecektir. Buyrun!

Uyarı – Görev, Karacalı'nın batısındaki derede son bulacaktır.

Görev: 2- Teğmen Hamdi Efendi, siz 8 atlı ile uçsunuz.

---

[6] Orijinal metinde 6 atlı olarak geçmektedir.

600 metreden bölük sizi takip ediyor. Hareket edin!

Mümtaz Yüzbaşı Nuri Bey sizinle beraber bulunacaktır.

Görev: 3- Diğer arkadaşlar bölüğü izliyor.

Selami Efendi siz de Bölük Komutanısınız.

Uyarı - Benimle beraber kalan her subay, verilen değişik görevlerin uygulanma şeklini düşünsün, kendilerinden soracağım."

Keşif Kolunun Hareketi (Krokiye Bakın)

Keşif kolu komutanı Şevket Efendi; görevi aldığı noktadan -ki Sarıhamzalı'nın batı çıkışında ve batı doğrultusuna hâkim bir tümsek idi öncelikle; yol boyunca batı doğrultusunu gözetledi. 800 - 1000 metre mesafeye kadar bütün araziyi ve yolu tamamen görüyordu. Ancak bu mesafedeki tepeler daha ileriyi görmeyi engelliyordu. Şevket Efendi (M Kroki) tepesinin diğer tepelere göre daha çok hâkim olduğunu gördü. Ve süratli ile bu tepe doğrultusuna hareket etti. Ancak bu sırada yanındaki erlerden birine “Sen! Yolun sağındaki şu tepeye dörtnal git, ileriyi gördükten sonra yolda bizimle birleşin.” dedi.

Şevket Efendi M tepesinin gerisinde durdu. Yalnız kendisi atını birkaç adım daha ileri sürdü. Önce hızlıca sırtlar doğrultusunu Cumalı ve Karacalı köylerini gözden geçirdi. Daha ilerilere; Köprülü caddesine ve Karaosmanlı yoluna baktı ve

sonra dürbünle de bu doğrultuları güzelce gözetledi. Düşmandan eser yoktu.

(Karacalı'nın doğusundaki sırt ileriye hâkimdi. Bir an önce bu sırta ulaşmak için bir iki yükseltiyi atlayan yukarı hattı takip etmeyip hemen yola indi ve süratli ile bu sırta gitti. Daha önce sağ kanadına gönderdiği bir atlı tepeden inerken kendisine katılmıştı.)

Şevket Efendi N noktasında dürbünle Cumalı ve Karacalı köylerinin içlerini ve Karaosmanlı'nın içinden geçen yol doğrultusunu görebiliyordu. Düşmanı göremeyince Karacalı'ya girmeksizin bu köyün doğusundan yola indi ve ileri hareketine devam etti.

Ucun Hareket Şekli (Kroki Nu: 6)

Uç Komutanı görevi aldıktan sonra, süratli ile cadde doğrultusundan hareket etti. Uçtan bir er yolun sağındaki tepeler üzerinden hareket etmek üzere ayrıldı. Kendisi de toplu olarak Sa noktasına kadar geldi. Orada, onbaşıya “Sağındaki şu tepeye gelmiş olan arkadaşının yanına git. Onunla beraber şu veya şu köyleri (Cumalı, Karacalı köylerini eliyle göstererek) araştırdıktan sonra derenin ilerisinde bizimle birleşin! Haydi, dörtnal marş!" dedi ve kendisi adeta yürüyüşle toplu olarak caddeyi izledi. Sola gönderilen iki ere sırtlar üzerinden N tepesine doğru yürüyüşlerine devam etmelerini işaret etti.

Cumalı'ya gönderilen iki erden biri köyün içinden ve diğeri batı kenarından dolaşarak güney

girişinde birleştiler ve uç komutanına düşman olmadığını işaret ettikten sonra dörtnalla Karacalı köyüne gittiler.

Orada aynı şekilde hareket ettikten sonra bu köyün güney çıkışında durduklarında uç da oraya ulaştı.

N tepesi doğrultusundan ilerleyen iki er de yine orada uca kavuştular.

Köylerin araştırılması sırasında uç, adeta ile yürüyüşüne devam ettiği için bölükten olan mesafesi azaldığından bu mesafeyi almak için (dörder) yol kol düzeninde süratli ile cadde üzerinde harekete devam etti.

Alay Komutanı gerek keşif kolunun ve gerek ucun hareket şekli hakkında yanında bulunan diğer subaylara gereken açıklama ve bilgileri verdi ve her ikisinin yukarıda anlatılan hareket şeklini uygun buldu.

Alay Komutanının subaya bu görevleri vermekteki amacı; izlenen yolun iki tarafına rastlayan meskûn yerlerin vesairenin araştırılmasında keşif kollarıyla emniyet kademelerinden her birinin ne dereceye kadar sorumlu olduğunu uygulayarak göstermekti.

Bu sebeple, fikirlerini sorduğu subaylardan örneğin keşif kolunun Cumalı ve Karacalı köylerini aramaya taraftar olanların fikirlerini kabul etmedi. Fakat, Cumalı'nın gerek yakınlığı ve gerek

büyüklüğünün sınırlı olması sebebiyle uç tarafından aranmaya uygun olduğundan bu görev için ucun mensup olduğu takımdan kuvvet ayırmaya gerek görmedi. Bununla beraber Karacalı'dan sonra yolun sonunda bulunan Turfallı'nın yoklanmasının hangi kademeden yaptırılmasının uygun olacağını yanındaki subaylara sordu ve verilen farklı cevaplardan; bu köyün, ucun mensup olduğu takımdan gönderilecek 4 atlı ile yoklanması cevabını doğru buldu.

5. 4 Eylül 1909 Cumartesi

3 Eylül Cuma günü Ordu Komutanı Hadi Paşa Hazretleri Kurmay Başkanı Paşa ile birlikte ordugâha gelmişlerdi.

Cumartesi günü, Komutan Paşa Hazretlerinin gözetimi altında olarak Tümen Komutanı Suphi Paşa'nın komutasında Karacalı ile Karaosmanlı arasında tugay eğitimleri yapıldı.

Eğitimlerin sonunda Ordu Komutanı Paşa Hazretleri bütün subayları yanına çağırdı ve aşağıdaki konuşmayla takdirlerini ilettiler:

"Ordugâhlarınızda gördüğüm kusursuz düzen ve özellikle bugün yaptığınız tugay eğitimleri sırasında -ki ordumuzda ilk defa ve bugün yapılıyor- hepinizin gösterdiği beceri ve başarı şimdiye kadar kendi kendinize gösterdiğiniz çabanın olumlu izlerini taşımaktadır. Bu başarı ordumuz süvarisinin ilerleme göstereceğine iyi bir kanıttır. Bu nedenle erinizden büyük komutanınız

Paşa Hazretlerine kadar hepinize teşekkür ederim. Başarılı olacağınız ümidiyle ve bu ümitlerin doğurduğu büyük sevinçle döneceğim."

Buna karşılık Süvari Tümeni Komutanı Suphi Paşa aşağıdaki sözlerle teşekkür ettiler.

"(Subaylara hitaben) Efendiler; üzerinde manevra yaptığımız, atlarımıza çiğnettiğimiz bu topraklar, geçmişte bu sınıfın gösterdiği fedakârlık ve gayretle elde edilmiştir. İşte (eliyle göstererek) ordugâhımızın yakınındaki şehitler mezarlığı bunun ölümsüz şahididir. Bu toprakları karıştırırsanız ecdadımızın kemiklerini, atlarının nallarını bulursunuz. Hâlbuki süvari sınıfının şu son zamanlardaki durumu herkes tarafından bilinmektedir. Dolayısıyla mesleğimizin ilerleyebilmesi için hepimizin çok çaba harcaması gerekir.

Bugün aramızda bulunarak bizi mutlu eden Ordu Komutanı Paşa Hazretleriyle Kurmay Başkanı Paşaya ordugâhımıza gelmelerinden dolayı teşekkür eder ve başarıya kolayca ulaşmamız için yardım edeceklerinden emin olarak var gücümüzle çalışmaya devam edeceğimizi kendilerine arz ederim."

6. 5 Eylül 1909, Pazar

Cumalı ile Sarıhamzalı arasında tugay eğitimleriyle uğraşılmıştır.

7. 6 Eylül 1909; Pazartesi

15'inci Süvari Alayı Komutanı; Kurmay Başkanının Selanik'ten göndermiş olduğu manevra fişeklerinden yararlanmak amacıyla karşılıklı düzenlediği meselelerin giderilmesiyle uğraştı.

Güney Müfrezesine Ait Mesele

Kroki Nu: (6, 7)

Köprülü civarında meydana gelen bir muharebeden sonra çekilmek zorunda kalan düşmanın kuzey müfrezesi, Gözemil - Bereketli doğrultusundan çekildi.

Güney müfrezesine mensup Süvari Alayı (2. Bölük) çekilmekte olan düşmanı dün ve bugün var gücüyle takip etmekle görevlendirilmiştir. Dün geç vakit takibe başlayan Süvari Alayı 23/24 Ağustos gecesini Turfallı'da geçirdi. Şimdiye kadar alınan farklı bilgilere rağmen bütün bu gece boyunca düşmanın mühimmat, erzak arabalarının Kiliseli'den kuzeydoğu doğrultusuna nakledildiği (Kiliseli'deki depolarını boşaltıyor.) düşmanın bazı atlı postalarının genel olarak Dinler - Ayvanlı hattında bulunduğu anlaşılmıştır. Süvari Alayı, Kiliseli'den nakledilen mühimmatın naklini engelleyecek[7] ve düşmanın çekilmesini izleyecektir.

2'nci Bölük Kuvvet (dördüncü takımları flama) Komutanı Yüzbaşı Rıza Bey, varış noktası

[7] Orijinal metinde "men edecek" şeklinde geçmektedir.

Karacalı'nın doğusundaki tepe (ordugâh), hareket saati sabah 12.00'dir.

Kuzey Müfrezesine Ait Mesele

(Kroki Nu: (... ve...)

Köprülü - Gözemil - Kiliseli doğrultusundan 5 Eylül günü çekilen kuzey müfrezesine mensup bir bölük süvari 5/6 Eylül gecesini Kiliseli'de geçirdi. Düşmanın birkaç bölük süvarisi bu geceyi Turfallı'da geçirmiştir.

Süvari Bölük Komutanı Kiliseli'de müfreze komutanından, gece, şu emri alıyor.

Düşmanın Turfallı'ya kadar ilerlemiş olan süvari bölüklerinin yarın (6 Eylül) saat dörde karar Kiliseli'ye girmelerine engel olacaksınız. Kiliseli'nin boşaltılması sonuna doğru size bir iki takım süvari daha katılacaktır.

Bölük Komutanı: Yüzbaşı Refik Bey, göreve hızla başlanacak yer, Kiliseli'nin bir kilometre güneyidir.

(Mesele, bu yerde Kurmay Kıdemli Yüzbaşı Sami Bey tarafından, zarflı olarak verilmiştir.)

Ordugâhtan hareket sabah saat 11.00’dir.

Güney müfrezesine mensup Süvari Alay Komutanının hareket tarzı:

Alay Komutanı Arif Bey 24 Ağustos günü sabahı saat 12.00’de alayını ordugâhın bulunduğu sırtın gerisinde toplanma düzeni hattında topladı. (Kroki 6B)

Alayın hareketinden önce, Gözemil-Bereketli doğrultusunda bir subay keşif kolu gönderdi.

Arif Bey, bütün subayları yanına aldı ve onlara meseleden, bilmeleri gereken kadarını anlattıktan sonra bölük komutanlarına şu sözlü emri verdi:

"Alayımız şimdi, Cumalı üzerinden Kiliseli doğrultusuna hareket edecektir.

Birinci bölükten bir takım öncü olacaktır.

Bu bölüğün geri kalan kısmıyla ikinci bölük, büyük kısım olarak 600 m'den öncüyü takip edecektir. İkinci Bölük Komutanı Mustafa Kâmil Efendi, sen büyük kısmı göndereceksin; ben öncüyle beraber hareket edeceğim."

Birinci Bölük Komutanı birinci takımını öncü tayin etti. Takım komutanı da bir kısımla (8 atlı) beraber uç olarak 500 m mesafe ile takıma katıldı ve bu şekilde alay yürüyüşe geçti.

Uç Komutanı Cumalı köyüne kadar, kendisine söylenen doğrultuyu izledi. Oradan Cumalı'nın içinden geçip kuzeyden güneye doğru uzanan sırtlar üzerinden asıl Kiliseli caddesine birleşen yolu izlemeyip doğuya döndü ve Hacıahmetli doğrultusuna yürümeye başladı.

Öncü olan takımla beraber bulunan Alay komutanı da ucu takip etti.

Uç geri ile bağlantıya kesinlikle dikkat etmedi ve Dinler üzerine ilerledi. Müfreze Komutanı takibe

karar vermiş olduğu doğrultudan uzaklaştığını anlayınca ucu bıraktı ve kuzeye yön değiştirdi.

Büyük kısım takımla kol düzeninde öncüyü takip ediyordu.

Yoldan uzaklaşmış ve bir iki gün evvel yağan yağmurlardan az çok çamur olan tarlalar içinden doğu ve kuzeydeki sırtların hâkimiyeti altında geniş vadide hareket ediliyordu. Takibe karar verilen yol, Alay Komutanınca bir türlü bulunamıyordu. Kiliseli'nin 5 - 6 kilometre kadar güneyine ulaşıldığı zaman kendi kendine Dinler doğrultusuna yürüyüp ondan sonra da Dinler üzerine sırtları takiben Kiliseli üzerine hareket eden ve böylece bir yan keşif kolu hâlini almış bulunan uçtan gelen bir er (eliyle göstererek)" Şu sırtların gerisinde (kuzeydoğu) düşmanın bir bölük süvarisi duruyordu" dedi.

Alay Komutanı, bu bilgi üzerine ne yapmak gerektiğini düşünürken öncü takımı ve gerideki bölükler düşmanın bulunduğu haber verilen sırtın 900 - 1000 metre kadar yanı hizasına gelmişti ki bu sırada tepe, düşmanın avcıları tarafından işgal edildi ve ateş açıldı (Manevra fişeği). Tüfek sesini işiten Alay Komutanı bulunduğu öncü takımından dörtnalla büyük kısmın yanına gitti ve onu takip etti. İki bölüğünü de düşman mevziine doğru muharebe düzenine geçirdi ve dörtnalla 300 metre kadar bir mesafe aldıktan sonra mevziin 600 metre kadar ilerisinde bulunan ölü noktaya girdi. Orada bölüklerini yaya muharebe için yere indirdi ve

düşmana taarruza başladı. Öncü olan takıma da düşmanın sağ kanadına karşı hareket etmesini emretti.

Kuzey müfrezesine mensup bölük komutanının hareket şekli:

Bölük Komutanı meseleyi aldığı noktadan itibaren hemen bölüğü ile Kiliseli'nin güneyindeki Genizce ve bunun doğusundaki tepe doğrultusunda hareket ederek bu tepeye geldikten sonra daha ileriye yürümekten çekinerek orada bekleme mevziinde kalır. Daha önce çıkardığı iki keşif kolundan biri Dinler doğrultusundan ve diğeri Gözemil üzerinden güneye hareket ederler. Bölük Komutanı seçtiği bekleme mevziinden düşmanın gelebileceği yolları ve güneye doğru uzayan sırt ve vadiyi çok uzak mesafelerden kendisi de görebilir. Böylece karşı taraf süvarisini uzak mesafeden görmüş; ancak bu süvari vadide tarlalar içinden hemen her an sağa ve sola yön değiştirdiği için mevziin işgalinde acele etmemiştir.

Karşı taraf süvarisi mevziin 1000 - 1200 m. kadar yakınına geldiği zaman hemen yere indirdiği bütün bölüğü ile mevzii işgal etmiş ve bunun ardından karşı tarafın takımla kol düzeninde yürüyen büyük kısım üzerine birdenbire ateş açmıştı. O zamana kadar kendini göstermemişti.

Karşı tarafın yere inen erleri, oldukça dik bir meyli ateş altında kalarak ilerlemeye devam ediyordu. Sağ kanata karşı görevlendirilen takım, açıktan mevziin sağ kanadına yaklaşmaya mecbur olduğu için üzerine açılan ateşler yüzünden

hareketine devam edemedi. Bölük komutanı düşmanın birçok kayıp verdirdiğini ve düşman avcılarının her şeye rağmen yaklaştığını görünce hemen avcılarını tuttuğu sırtın gerisine, hayvanların yanına çekti, düşman görüşü ve ateşinden korunarak ata bindirdi. Bu sırada karşı takımın avcıları 150 m'ye kadar pek yorgun bir hâlde yaklaşmış ve hayvanlarından 300 - 400 metre kadar uzaklaşmış bulunuyorlardı.

Bölük Komutanı hemen bu avcılar üzerine hücum ederek gerilerindeki hayvanları üzerine düşmeye ve biraz evvel gelmiş bulunan iki süvari takımını da (flama) sol kanadındaki yükseltiden doğrudan doğruya düşmanın beygirleri üzerine saldırmaya karar verdi. Harekete geçtiği bu sıradaydı ki "dur" borusu çalındı.

Eleştiri

15'inci Süvari Alay Komutanı Kurmay Yarbay Hasan Tosun Bey, subayları yanına aldı. Öncelikle onlarla beraber Refik Bey'in tuttuğu mevzii gözden geçirdi ve orada alınan önlemlerin anlatılmasını istedi. Daha sonra orada hazır bulunan Tümen Komutanından aldığı izin üzerine aşağıdaki şekilde görüşlerini açıkladı:

Kuzey müfrezesine mensup süvari bölüğünün (Refik Bey'in bölüğü) Kiliseli'de emir aldıktan sonra hemen güney doğrultusunda ileri hareket edip bu sırtların gerisinde gizlenerek düşmanı beklemesi çok uygundur. Çünkü bu bölüğün görevi saat dörde kadar düşman süvarisi

bölüklerinin Kiliseli'ye girmesini önlemekti. Bunun için, düşmanı Kiliseli'de beklemek uygun olamazdı. Aksine, düşmanı ne kadar uzakta yakalarsak o derece fazla zaman kazanma imkânı doğar; birinci mevziden çekilmek zorunda kalınırsa ikinci ve sonraki mevzilerde düşmanın durmasını sağlayabilirdik. Kiliseli'de beklemenin buna yararı olmadığı gibi Kiliseli'nin büsbütün yakınında düşmanla muharebeye tutuştuğumuz takdirde Kiliseli'deki depoları boşaltacak personelin işini zorlaştırmış oluruz.

Bu mevziden daha ileri gitmek de burada uygun olamazdı. Çünkü düşmanın kesin olarak hangi doğrultudan geleceği başlangıçta kestirilemez; düşman, Ayvanlı veya Gözemil veya Dinler ve hatta Azmak Suyu'nun doğusundan dolaşarak gelebilir (Genel haritaya bakınız.). Ola ki cadde doğrultusundan daha ileri gitmek istedik, düşman yanlarımızdan dolaşarak Kiliseli'ye gelebilir.

Oysa bu mevzi bütün yollara oranla adeta merkezî bir durumda bulunuyor. Buradan düşmanın gelebileceği herhangi bir doğrultu üzerine hareket edip düşmanı karşılamak ya da düşmanın yanına düşmek olasılığı vardır.

Düşmanın yaklaşmasından sonra işgal olunan mevzi çok uygundur. Buradan düşmanı vadi içinde, saklanmasına fırsat vermeden ateşle karşılamayı sağlayacağı gibi yaya muharebeyle mevzii taarruza kalkışılması hâlinde geçilmesi gereken arazi kolaylıkla alınamaz, zaman kaybına neden olur.

Düşmana 900 - 1000 ateşe başlandı. Düşman süvari bölükleri kol düzeninde yürümekte oldukları için daha uzak mesafeden de ateş açılabilirdi. Fakat o hâlde düşman solundaki sırtların gerisine dörtnal ile çekilerek pek az bir kayıpla kendini gizler ve ondan sonra ateşin dışında yükseltilerden kuzeye hareketine devam edebilirdi. Tutulan mevzi önemini kaybetmişti ve düşmanı karşılamak için mevzii terk etmek gerekmekteydi. Mademki tutulan mevziin ilerisi, düşmanın kolaylıkla, az zamanda taarruz ve yaklaşmasına uygun değildi; ateş açmada acele etmemek çok uygundur.

Düşman avcıları çok fazla sokuluncaya kadar mevzide kalmak genellikle tehlikelidir; ancak burada arazinin durumu böyle bir tehlikenin ortaya çıkışına meydan vermediği gibi, düşman avcılarını ateşle daha çok ezmek ve onları hayvanlardan uzaklaştırmak ve sonra da avcılara yöneltilen hücumu yok etmek imkânı doğdu. Bundan dolayı bu bölük (Refik Bey) görevini yerine getirebildi. Teşekkür ederim.

Karşı taraf (güney) süvari bölükleri komutanı, takip edeceği yolu şaşırdı. Bu bölüklerin komutanı yürüyüş emri verdiği zaman emir verdiği subaylarla beraber toplanma yerinin ilerisine çıkıp oradan takip edilecek yolu -ki (haritası üzerinde işaret edilmemiştir) arazi üzerinde bir bakışta görülüyordu- eliyle göstererek kesin bir şekilde belirleseydi, emrin anlaşılmaması mümkün değildi. Sonra da "uç sağa saptı" diye asıl yolunu terk etmesindeki düşünce anlaşılamamıştır. Yeniden bir

uç çıkarıp istenen doğrultu üzerinde yürüyüşe devam edebilirdi.

Uç komutanının görevi gerideki kısımların yürünülen doğrultuda güvenliğini sağlamak ve onunla bağlantıyı sürdürmek iken, burada uç, bağımsız bir keşif kolu gibi seçtiği doğrultuda aldı yürüdü ve geriden gelen kısımların önünü açık bıraktı. Bununla beraber, müfreze komutanı daha önce Dinler üzerinden bir keşif kolu çıkarmamış olmasına rağmen ucun bu hatası kendisine yararlı oldu. Çünkü kendisini düşmanın varlığından haberdar eden uç oldu.

Bir askerî birlik, yürürken, yollar üzerinden hareket eder. Ancak harekât bölgesi içinde yolların dışında harekete gerek görür. Süvari alayı hemen bütün vadiyi takımla kol düzeninde geçti; bu doğru değildir.

Dörderle yürüyüş kol düzeninde arazinin engellemelerinden daha az rahatsız olunur; daha sıkıntısız ve kolaylıkla yürünür. Özellikle takip edilen yürüyüş doğrultusundaki tarlalar, bu düzeni zorunlu kılıyordu. Eğer takımla kol düzeninde yürümekteki düşünce, düşmanın kanatlardan gelişine karşı hareket edebilmek ise dörderle kol düzeninde de sağ ve sola muharebe düzenine geçmek kolaydır.

Alay Komutanı, uçtan haber getiren erin verdiği bilgi üzerine sonra düştüğü kötü duruma girmemek için birçok çare ve hareket tarzı düşünebilirdi. Ancak bir saniyelik dalgınlık o fırsatı da mahvetti (Bugünkü harp yöntemi; her rütbe

sahibinin durumu çabuk değerlendirme ve bu değerlendirmenin gereğini yapmakta gerçek bir taktik fikrine sahip olmayı kesinlikle gerektirir. Bir bölük, bir alay, bir tugay, bir tümenin, düşman karşısında sevk ve idaresiyle görevlendirilenler her an önemle dikkat etmelidirler ki komutları altında bulunan bütünü oluşturan yüzlerce, binlerce insanın, çok paralar ve emek verilerek elde edilip yetiştirilmiş olan hayvanların hayatı, bir anlık kararsızlıkla mahvolur).

Düşman mevziinden tüfek sesi işitildikten sonra yapılacak yalnız bir şey kalmıştı: O da düşman mevziinin ilerisindeki ölü noktaya kadar düzene vesaireye asla önem vermeksizin hemen dörtnalla atılmak... Yapılacak işi orada düşünmek... Yoksa 900 metrede düşman ateşi altında kol düzeninde durmak uzun uzadıya önlemler almak mümkün olamazdı.

(Bugünkü silahların etkisi yere yatıp araziden tamamıyla yararlanabilen bir piyadenin bile ileri adımını santime indirmişti. Mukden Meydan Muharebesi'nde, arazi yarıklarına sokularak taşların arasından sıyrılarak başlarının ilerisine kum ve toprak torbalarını sürerek veya kazma kürekleriyle küçük sütreler yaparak taarruzlarında ısrar eden Japon erlerinin zor durumda yirmi dört saat içinde birkaç metrelik mesafe kazanabildikleri görülmüştür.)

Bu ölü noktaya girildikten sonra düşman mevziinin güneyindeki sayısız yükseltilerden düşman mevziinin sol kanadına karşı hareket etmek mümkündü.

8. 7 Eylül 1909; Salı

Bugün sabahleyin 16'ncı Süvari Alayı ile Cumalı'nın kuzeyinde buluştuk. Alayın iki bölüğü Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi'nin komutası altında bulunuyordu. Alay Komutanı Muhlis Bey, karşılıklı bir meselenin uygulanmasıyla uğraşıldığını söyledi. Alaydan bir bölük de karşı taraf süvarisini oluşturuyordu.

Meselenin konusu yararlıydı. İki bölükten ibaret olan doğu Süvari Alayı, mensup olduğu müfrezenin Köprülü civarında meydan muharebesi veren büyük kısmına katılması için Ayvanlı'dan bu müfrezenin yürüyüşünü geciktirmek amacıyla gelmekte olduğu haber alınan bir düşman müfrezesine karşı gönderilmişti.

Süvari Alayı kendisine ulaştığımız noktaya geldiği zaman düşman müfrezesi Tatarlı civarına ulaşmıştı.

İrfan Efendi, bir takım atlı ihtiyattan başka kuvvetini yere indirmiş ve **yaya cenkle düşmanı açılmaya ve yayılmaya mecbur etmişti.**[8] Ancak düşman 2 tabur piyade ve bir batarya toptan ibaret olduğu için uzun müddet devam edemeyeceğini düşünerek müfreze komutanına bilgi verdi. Müfreze de Cumalı hizasına yaklaşmış olduğu için kendisi yere indirdiği erleri ata bindirip düşmanın Karaosmanlı (Genel haritaya bakınız.) doğrultusunda hareket eden bir bölük süvarisine

[8] Türkçe metinde olmayıp orijinal metinde bulunmaktadır.

karşı gidip müfrezenin yolunu açık bulundurmaya karar verdi.

Karşı tarafın süvari bölüğüne, Teğmen Kemal Efendi komuta ediyordu. Bu bölük başlangıçta, müfrezenin işgal ettiği mevziin sol kanadını korumakla görevlendirilmişti. Fakat müfreze komutanı süvari bölüğünü, düşmanın büyük kısmının izlediği yol üzerinde, Osmanlı civarına göndermenin daha çok yarar sağlayacağını düşündüğü için bu bölüğü o doğrultuya göndermişti. Bu Müfreze Komutanının işgal ettiği mevzii ve aldığı önlemleri -ki piyade hattı işgal olunan sırtın düşmana bakan eteğindeki bağın hendeklerinde ve topçu mevzii de piyade mevziinin 400 m kadar gerisinde ve geriye doğru yükselen ardındaki tepenin oluşturduğu hafif bir yükseltide yarı örtülü idi- gördükten sonra Süvari Bölük Komutanı Kemal Efendi'ye ulaşabilmiştik.

Kemal Efendi Karaosmanlı ile İştip - Köprülü ana caddesinin arasındaki tepeye süratli ile gidiyordu.

Kendisinden hareket tarzı hakkında istediği açıklamaya verdiği cevap şuydu:

"Amacım, düşmanın asıl büyük kısmını ele geçirmektir. Süvarisiyle hiç uğraşmak istemem. Çünkü süvari geçip gitse o kadar önemli değildir. Fakat büyük kısmı bir an önce Köprülü'deki kuvvetlerine ulaşırsa meydan muharebesinin belki rengini değiştirir. Şimdi ben şu tepenin gerisinde duracağım. Düşman elbette ana caddeden ayrılacaktır. Çünkü bu cadde bizim topçunun etkisi

altındadır, Turfallı ve Karaosmanlı köylerinin doğusundan dolaşmaya kalkışacaktır. Ben, yaya muharebe ile onun az çok geciktirilmesini sağlayacağım. Üzerime süvarisi gelirse yine öyle hareket ederim. Çünkü gördüm, onun da kuvveti çok değil; iki bölüktür.

Hatta burada mahvolmak kesin olsa bile benim niyetim buna razı olmaktır. Ben, bir bölük, mahvolacağım; fakat bu hareketimle asıl meydan muharebesi yapan kuvvetlerimizin çekilmesini sağlayacağım.

Bizim müfreze komutanı da zannedersem kuvvetin azlığına bakmaksızın, o da bu düşman üzerine atılacaktır".

Genel olarak Kemal Efendi'nin görüşü takdirimi kazandı. Orada bir şey söylememiştim. Şimdi burada, bu son satırda, kendisine teşekkür ederim.

CUMALI ORDUGÂHI

Süvari: Bölük, Alay, Liva Talim ve Manevraları

Erkânıharbiye Kolağalarından

MUSTAFA KEMAL

Selanik 1325

(Cumalı Ordugâhı), (Köprülü - İştip) caddesi üzerinde ve Köprülü'nün 10 kilometre sarkışimalisindeki Cumalı ve Karacalı kariyeleri kurbunde idi.

Mezkûr ordugâhta Köprülü'den gelen On beşinci ve İştip'ten gelen On altıncı süvari alaylarından; Üçüncü süvari fırkası kumandanı Mirliva Suphi Paşa Hazretlerinin taht-ı kumandalarında teşekkül eden bir süvari livası - talim ve manevra maksadiyle - içtima etmişti.

Mezkûr livanın talimlerini teftiş etmek üzere 16 Ağustos 1325 Pazar günü Cumalı Ordugâhına azimet eden Ordu Erkânıharbiye Reisi Ali Paşa'nın refakatinde bulunan Erkânıharbiye Binbaşısı Bahattin ve Erkânıharbiye Kolağası Sami ve Mümtaz yüzbaşı Nuri Bey'ler meyanında ben de bulunuyordum; 26 Ağustos'a kadar orada kaldım.

Bizde tâlim ve tatbikat maksadiyle bir süvari livasının içtimaı senelerden beri görülmedi. Erkânıharbiye Reisinin, Ordu Kumandanlarının manevra meydanlarında ısbat-ı vücud etmeleri de şimdiye kadar vâki olmamış gibidir.

(Cumalı Ordugâhı) mütehassir olduğumuz hayat-ı askeriyenin mebdei gibi telâkki edilebileceğinden; orada geçirdiğim on günlük hayatın hatırası olmak üzere tuttuğum bazı notları silah arkadaşlarıma hediye etmek istedim.

Asker hediyesi, asker olanlarca makbule geçer.

Erkânıharbiye Kolağası

M.KEMAL

17 Ağustos 1325; Pazartesi

Talime saat 11 dakika 30'da çıkıldı (S.Y 15 ile beraber, (Kumandanı) Erkâniharbiye Kaymakamı Hasan Tosun Bey, kuvveti, 2 mürettep bölük)

Talimin birinci devrinde (müddet 1 saat):

Bölükler ayrı ayrı bölük talimi icra ettiler. Alay Kumandanı, Bölük Kumandanlarına bilhassa (dörtnalla safıharba geçmek, hücum ve takip harekâtının talim edilmesini) tavsiye etti.

Bu devirde, Alay Kumandanı, Bölük Kumandanlarına âtideki mesaili verdi:

Mesele - I (Kroki Nu : 1)

(Bölüğü, cephesi şimale müteveccih olmak üzere (Ke noktasında) takımla kol nizamında duran yüzbaşı Mustafa Kâmil Efendi'ye):

Bölüğünüz, (Sarıhamzalı) üzerinden ricat eden bir kıtanın dümdar müfrezesine mensuptur. Dümdar piyadesi şu gördüğünüz sırtta (Y), yolun şimal ve cenubundaki tarlalar arasındaki mevzide bulunuyor.

Düşman piyadesi yol istikametince 400 metreye kadar yaklaştı. Bizim piyademiz fevkalade telefata duçar oldu. Kuvvei maneviyesi sarsıldı; yerinde sebat edemeyecek bir hâle geldi.

Dümdar müfrezesi kumandanı Bölüğünüzü daha evvel piyade avcı hattının sol cenah gerisine,

dere içinde şu gördüğünüz (eliyle işaret ederek) mahalle (K) celb etmişti.

Yağmur sebebiyle yol ve bilhassa Karacalı köyünün garp mahrecindeki köprü, bozulmuş olduğu için ricat eden kıtanın yürüyüşü taahhura uğradı (arabalar). Bu kıtaya on dakika kadar zaman kazandırmak maksadiyle dümdar müfrezesi Kumandanı size şu emri gönderdi:

"Bizim piyade avcı hattının aralıklarından geçerek düşmana hücum et! Ben piyade mevziinin sağ cenahındayım."

İhtar - Bölük bu emri aldığı noktadan (Ke) meselede bulunduğu kabul edilen noktaya kadar (K) mestûren gidecektir.

Kâmil Efendi takımla kol nizamında duran bölüğünü dörderle kol nizamına geçirdi ve hafif bir hattı içtimadan dere içine indirdi. Derenin garp yamacını takip etti. Bu esnada bölüğünü takımla kol nizamına geçirdi. Bu suretle emrolunan mahalle (K) gitti.

Bu noktadan sonra dörderle kol nizamında olarak piyade avcı hattının gerisine kadar dereden ilerledi. Orada bölüğü sola safıharbe geçirdi ve düşman üzerine hücum ettirdi.

Alay Kumandanının Tenkidi

Bölük Kumandanı dümdar müfrezesi Kumandanının emrini alır almaz; Bölüğü ikişerle kolda (Çünkü dereden tamamiyle istifade ancak bu

nizamda olabilirdi.) avcı hattının gerisine kadar dere içinden, süratli ile getirmesini ve kendisinin avcı hattının sağ cenahında bulunan dümdar müfrezesi kumandanının yanına gideceğini mülâzımeveline söyler ve kendisi dörtnalla müfreze kumandanının yanına gider. Oradan ileri araziyi, vaziyeti ve Bölüğünü nereden hücuma geçireceğini yakından tetkik eder. Ve süvarinin hücuma geçireceğini yakından tetkik eder. Ve süvarinin hücumu esnasında piyadenin ateş kesmesini veyahut geri çekilmesini müfreze kumandanı ile kararlaştırır.

Bu esnada bölüğü de gelmiş bulunacaktır; hemen bölüğünü safıharbe geçirir (Lakin takım kumandanlarına; ikilerin sola çarkından sonra birbirlerine yanaşmamalarını ihtar eder.) ve hücuma kalkacağını müfreze Kumandanına (işaretle) bildirir. Bu suretle avcı hattının aralıklarından geçerek dörtnalla ve bütün kuvveti ile hücuma kalkar. Burada atlı ihtiyat filan bırakmaya lüzum yoktur. Bütün kuvvetiyle ateş üzerine atılmak, onu şaşırtıp matlup zamanı kazanmak muvafıktır.

Mesele - 2, (Kroki Nu: 2)

(Yüzbaşı Arif Bey'e):

Köprülü'den Cumalı istikametinde yürüyen bir müfreze şu sırtları (A) elde bulundurmak istiyor. Mezkûr müfrezeye merbut olup müstakil olarak ileri sürülmüş olan bölüğünüz tutulması matlup sırtların 2 kilometre kadar garbına geldiği zaman ileri gönderilmiş olan keşif kollarından aldığı rapordan:

Sarıhamzalı'dan ilerlemekte olan düşman müfrezesinin re'siyle Karacalı'nın 3 kilometre kadar cenubuşarkisine vasıl olduğunu anladı.

Vazife - Süvari Bölük Kumandanı neye karar verir?

Bu kararı Alay Kumandanı bizzat izah etti ki süratliyle ileri yürüyüşe devam.

Çünkü mezkûr sırtları elde bulundurmak için behemehâl bu sırt üzerinde kalmak hatıra gelmemelidir. Zaman ve düşman müsaade ettikçe daima ileri atılmalı, düşmanı ne kadar uzaktan karşılar ve tevkife muvaffak olursak bu vazifeyi o derece daha muvaffakiyetli ifa etmiş oluruz.

Süvari bölüğü (LL') deresinin 500 metre kadar garbına geldiği zaman düşman ucunun Karacalı'nın şarkicenubisine takarrub ettiğini keşif kolundan gelen bir nefer haber veriyor

Vazife - Bölük Kumandanı neye karar verir ve ne tertibat alır?

Bölük Kumandanı Arif Bey, ilerlemekte olan düşmanı yaya cenk ile tevkife karar verdi.

(Alay Kumandanının ikazı üzerine) bölüğü mülazımevvele terk edip kendisi, işgal edeceği mevzii kararlaştırmak üzere dörtnalla ileri hareket etti. (LL') deresinin şarkındaki sırtı tutmayı münasip gördü, ve C' noktasına gelmiş olan bölüğü safıharb nizamında durdurdu ve bütün bölüğü yaya cenk için yere indirdi. Yere inen avcıları bizzat ileri sevk etti.

Alay Kumandanının Tenkidi

Bölük Kumandanının işgal ettiği sırt muvafıktır. Zira Düşmanı Cumalı ve Karacalı'dan ve Karacalı'nın cenubunda uzak mesafeden açılmaya ve yayılmaya mecbur etmek ve bölüğün hayvanlarını mevziin gerisindeki derede mestur ve mahfuz bulundurmak mümkündür. Zaman da bu mevzii tutmaya müsaittir. Ancak bölük kumandanı bölüğü mevziin gerisindeki dereye kadar götürüp orada yere indirmeliydi. Hayvanların yanında kalan zabit, avcı hattı gelirken hayvanları ileri sevk etmek istedi. Hayvanları ileri sürerek avcılara muavenet etmek pek münasiptir. Fakat burada zabit yaya cengi yapıldığına nazaran hayvanatın yanında pek az efrat vardır.

Bunlar bütün bölüğün hayvanatını ileri süremezler. Bölük Kumandanı, sağ, sol cenahlarına atlı keşşaflar gönderdi. Pek doğru hareket etti; lakin yaya cenk eden avcı hattının dahi cenahlarına piyadeden keşşaf çıkarmalıydı.

Talimin birinci devri bu mesele ile hitam buldu. Bölükler istirahat ettirildi. Bu esnada Fırka Kumandanı ve Erkânıharbiye Reisi, alayın bulunduğu yere geldiler.

Talimin İkinci Devri

Bu devirde Alay Kumandanı iki bölüğü birleştirdi ve Alay talimi yaptırdı. (Safıharbnizamında muhtelif yürüyüşlerle ileri hareket; safıharb nizamından takımların sola

çarkıyla takımla kol; takımla koldan kol başının sola çarkından sonra içtima koluna geçmek, içtima kolundan safırharba geçmek...)

Bu esnada Ordu Erkânıharbiye Reisi Paşa'nın teklifi üzerine Süvari Fırkası Kumandanı, Alay Kumandanına atideki meseleyi verdi:

Mesele:- 3 (Kroki Nu: 3)

Kuvvetli bir müfreze (1. Piyade alayı, 2 Batarya, 2 Bölük Süvari) (Köprülü - İştip) istikametinde yürümektedir.

Mezkûr müfrezenin vazifesi, İştip'ten Köprülü üzerine yürümekte olduğu haber alınan bir düşmanın ileri hareketini men etmektir.

Alayınız (2. S Ke) müstakil olarak ileri gönderilmiştir.

Alay, ucuyla (Karacalı)'ya geldiği zaman düşmanın 2 bölük kadar süvarisinin re'siyle Sarıhamzalı'yı geçtiği keşif kolu raporundan anlaşılmıştır.

Vazife - Süvari Alay Kumandanının sureti hareketi: (evvelce alınmış olması lazım gelen emniyet tertibatı ve istikşaf hususatı buradan icra edilecektir.

Mesele verildiği zaman Alay B de bulunuyordu.

Alay Kumandanı derhâl baştan birinci bölük Kumandanından bir çavuş kumandasında 4 atlı

istedi. Bunları bir numaralı küçük zabit keşif kolu olmak üzere (Cumalı - Sarıhamzalı) istikametinden hareket ettirdi.

Bundan sonra birinci bölüğün birinci takımını piştar olarak (Karacalı) ve (Cumalı) köylerinin garbından hareket ettirdi. Kendisi de kısm-ı küllinin başında olarak 600 metreden piştarı takip etti.

Piştar Kumandanı Suphi Efendi 500 metre ilerisine bir uç çıkardı ve takımın kumandasına bir çavuşu tevkil etti.

Suphi Efendi piştar takımı tarafından Cumaali ve Karacalı'yı taharri ettirdikten sonra uçla Cumalı'nın şarkı şimalisindeki tepeye hareket etti (Ta).

Alay Kumandanı Kısm-ı külli ile (Karacalı)'ya vasıl olunduğu anda takımla kol nizamına geçti ve piştara yaklaştı. (Ta) tepesine çıkan uç kumandanı Cumalı'nın şarkındaki sırtlarda iki bölük düşman süvarisi gördü ve derhâl kendisi bulunduğu noktadan tarassuda devam edip yanındaki neferlerden biriyle Alay Kumandanına haber gönderdi.

Haber getiren nefer eliyle göstererek: "Şu sırtların gerisinde bir bölük düşman süvarisi duruyor." dedi. Alay Kumandanı nefere "Yalnız bir bölük mü?" diye sorduktan sonra, nefer: "Bir bölük daha var efendim!" dedi.

Alay kumandanı neferi istiçvap etmekle beraber dörtnala ucun bulunduğu sırta çıktı. Buradan kendisi de düşmanı gördü.

Bu esnada piştar takımı Kumandanı piştarlık vazifesinin hitam bulduğunu takdir ederek kendiliğinden, takım kolu nizamında ilerleyen bölüklerin başına dâhil oldu. Yalnız uç ordudan itibaren arazi keşşafı hâlini aldı.

Ucun bulunduğu tepenin 400 metre kadar şarkına (Sa) çekilmiş olan keşif kolu geriye malumat vermekle beraber oradan tarassuda devam ediyordu.

Alay kumandanı düşmanın tamamen iki bölükten ibaret olduğunu ve hiçbir hareket yapmamakta bulunduğunu gördü. Bunun üzerine Cumalı'nın şimal kenarı hizasını geçmiş olan bölüklerine evvela: Kolbaşı ve yarım sağa çark ettirdi. (Krokiye bakın) ve badehu durmakta olan düşman üzerine hücuma karar vererek düşman istikametinde ve fakat düşman nazarında mestur olarak safıharba geçti “Lakin bu esnada düşmanın müteredddit bir surette safıharba geçtiğini ve cephesi tamamen sağ noktasına müteveccih bulunduğunu ve henüz kendisinin düşman tarafından görülmediğini gören Alay Kumandanı, arazi ve düşmanın hâlinden istifade ederek hücumunu düşmanın sol yanına tevcih etmeye karar verdi.” ve tekrar takımlarla sağa çark ederek Cumalı'nın şarkışimali hizasına kadar (krokiye bakın) geldikten sonra takımlarla sola çark ederek safıharb nizamına geçti. Ve hafif bir meyilden birdenbire çıkarak 400 metreye kadar yan cephede olarak takarrub etmiş olan düşman bölükleri üzerine atılmıştır.

Düşman süvari bölükleri takımlarla yarım sola çark ederek cephesini tashihe kıyam etmiş ve fakat bu esnada müsademe vaki olmuştu.

Alay Kumandanının harekât ve tedabiri hakkında serdeylediği mütalât ber vechi âti idi:

"Düşmanın iki bölük süvarisinin (Sarıhamzalı)'dan geçtiğini haber aldığım zaman (uç)un (Karacalı)'ya vasıl olmuştu. Keşif kolunun, haberi isal edinceye kadar geçen zamanı da düşünerek herhâlde düşman bölüklerinin pek ziyade takarrub etmiş bulunduğunu ve pek çok zaman geçmeden düşmanla karşı karşıya geleceğimizi anladım. Bunun için derhâl bölükleri takım kolu nizamına geçirip emniyet kademelerinden dolayı bırakılan mesafatı hemen katettim. Ve bittercih köylerin garbından hareket ettim; çünkü burada arazi benim için müsait idi. Düşmanı gördükten sonra icap eden manevrayı istediğim gibi icraya muktedir olabilirdim. Bu köyler, beni bir dereceye kadar düşmanın nazarından setretmekle beraber, düşman bu köyleri çiğneyerek üzerime atılamazdı.

Köylerin şarkından giden yolu takip etmeyi hiç düşünmedim; zira orası da iki bölüğün hat açmasına müsait olmakla beraber düşmanla birdenbire, burun buruna gelmek ve düşmanın tamamen kuvvetini ve tertibatını takdire zaman bulamadan mecburi bir harekette bulunmak ihtimali vardı.

Takip ettiğim istikametin en büyük faydası düşmanı sağ yanıma almaktı.

Düşmanı bizzat gördükten sonra safıharba geçtim; lakin düşmanın aldığı vaziyete ve arazinin hâline dikkat ederek bu vaziyette düşmanla hücumu kabul etmeyi münasip görmedim. Arazi ve zamanın tebdil-i vaziyete müsait olduğunu gördüm ve derhâl gördüğünüz harekâtı ihtiyar ettim ki bu tarz-ı harekette neticenin daha emin olacağı itikadındayım."

Mukabil Taraf Hakkında Malumat

Erkânıharbiye Reisi Paşa: Süvari 15'inci Alay Kumandanına mesele verildikten sonra, S. Y. 16 Kumandanı Kaymakam Muhlis Bey'in (Cumalı) ile (Karahamzalı) arasında talim ve iştigal etmekte olduğunu bildiğini ve mezkûr Alayı da mukabil taraf olarak hareket ettirmek faydalı olacağını düşünerek Ordugâh istikametinden uzaklaşmış olan Süvari Fırkası Kumandanına, Y. 16 Alay Kumandanına, bildirmek ve âtideki meseleyi söylemek üzere, beni gönderdi. (Fakat Fırka Kumandanından evvel) Fırka Erkânıharbiye Reisini bulabildiğim için tebligat miri mumaileyhe olmuştur.

"Vaziyeti umumiye evvelkine müşabih S. Y. 16 Köprülü istikametinde ilerleyen bir müfrezenin piştar süvarisinin düşman hakkında (Sarıhamzalı)'da aldığı malumat: sunuf-u selâseden mürekkep bir müfreze ilerliyor. Süvarisi (2: S Ke) re'siyle Karaosmanlı hizasında.

S. Y. 16 Kumandanına ordugâhının şimali şarkisindeki sırtlarda mülâki olduğumuz zaman miri mumaileyhe mesele, henüz tebliğ edilmiş olduğu

için kendisi meselenin tebliğ edildiği ilk vaziyete göre icap eden keşif kollarını çıkarmakla meşgul idi.

Erkânıharbiye Reisi Paşa'nın emriyle karşı tarafın o anda bulunduğu vaziyet hakkında kendilerine mensup bir keşif kolu sıfatiyle malumat vermek üzere Alay Kumandanının yanına gittim: “Düşmanın iki bölük süvarisi şu sırtın (Se) arkasında takımla kol nizamında şark istikametinde yürüyor.” dedim.

Bu haber üzerine Alay Kumandanı gösterilen istikamette safıharba geçip hücuma karar verdi; ki bundan sonraki harekât yukarıda da tafsil edildi.

Alay Kumandanı hücum için iki bölükten ibaret olan Alayını safıharba geçirdiği zaman karşı taraf süvarisini bizzat görmemişti.

Mesafe pek uzak olmamakla beraber arazinin teşekkülâtı rüyete mâni idi. Zamanın darlığından dolayı arazi ve yan keşşafatları da ifayı vazifeye başlayamamış olduklarından karşı taraf süvarisinin icra eylediği manevradan haberdar olunamamıştı.

Tarafeyn süvarisi 100 metreye kadar yekdiğerine, hücum dörtnalı ile takarrüb ettikten sonra her iki taraf kendi dâhilinde vuruş ve dürtüş ve karışmayı taklit ettiler ve meseleye hâtime verildi.

Tenkit

Tenkit için içtima eden iki Alay zâbitanına; evvela Fırka kumandanı icap eden mütalâatı ve süvari sınıfına ait bazı izahatı dermeyan etti. Bundan sonra Ordu Erkânıharbiye Reisi, tarafeynin vaziyetini izah etti ve Y. 15'inci Süvari Alayının hareketini muvafık buldu.

S. Y. 16'ncı Alayın hareketindeki taahhur eshabını zikretti ve vaktiyle meselenin yerine isal edilemeyişi tertibat ve tedabir ittihazına müsait zamanın kalmayışı... ilâh.

Erkânıharbiye Reisi bu vesile ile S. Y. 15'inci Alayın bugünkü bölük ve alay talimleri hakkındaki memnuniyetini ve yarın da Y. 16'ncı alayın talimlerini seyredeceğini ve aynı zamanda küçük bir mesele de vereceğini beyan etti.

Aynı Güne Ait Birkaç Satır

Saat 8.00'de, Fırka Erkânıharbiye reisinin küçük zabitani muayenesi; S. Y. 16'nın 4 ve 5'inci Bölüklerinin küçük zabitanı bölük kumandanları (İrfan ve Sadık) efendilerin kumandaları altında olarak Erkânıharbiye Reisi Beyin emrettiği mahalle geldiler.

Bölük kumandanları, bölüklerin küçük zabitanına ne öğretmiş iseler onları soruyorlardı.

Süvarinin vezaif-i hazariye ve seferiyesine, atlı ve yaya muharebeye, vezaif-i diniye ve vataniyeye; memleketlerine avdetlerindeki vezaife, acemi efradın muvasalatlarında onlara ilk edilecek

tavır ve muameleye ait umumiyetle verilen cevaplar şayan-ı memnuniyet idi.

İrfan Efendinin sorduğu suallerden pek esaslı bir surette tedrisatta bulunduğu istihraç olunuyordu.

S- Süvarinin kaç silahı vardır?

C- 3 : Atı, kılıcı, tüfeği,

S- Bunlardan hangisi birinci derecede ehemmiyetlidir

C- Atı. Çünkü, süvari atının sürati sayesinde düşmanı keşfeder.

S- Süvari için muharebe etmek mi, yoksa mümkün oldukça muharebeden çekinip düşmanı keşfetmek mi muvafıktır?

C- Keşfetmek efendim. Çünkü muharebeye tutuşursa keşif geri kalır.

18 Ağustos 1325 Salı

Bugün, Erkânıharbiye Reisinin bir gün evvel itasını vadettiği meselenin tatbikiyle iktifa olunmuştur.

Talime sabah saat 11, dakika 30 da çıkıldı. Saat 2, dakika 30 devam edildi.

Erkânıharbiye Reisi Paşa, Pazartesi günü akşam üzeri nezdine gelen Fırka Erkânıharbiye Reisine; süvari Fırkası Kumandanı Suphi Paşa'ya verilmek üzere atideki meseleyi verdi:

Mesele - 4, (Kroki Nu: 4)

"Bir şark kuvveti 17 Ağustos günü akşamı İştip'i işgal etmiş ve müstakillen ileri sevk ettiği bir süvari livası da bu gece (Sarıhamzalı)'ya vasıl olmuş ve orada köy ordugâhında kalmıştır.

17 - 18 Ağustos gecesi saat 2.00'de Süvari Liva Kumandanı atideki emri aldı:

"Köprülü'de düşmanın pek zayıf kuvvetleri bulunuyor.

(İşte malumat süvari Liva Kumandanınca da mevcuttur.)

Şark kuvveti Köprülü üzerine yürüyecektir.

Süvari livası daha evvel Köprülü'yü işgal ve şimendifer istasyonunu elde edecektir."

Karaosmanlı'nın şimalinde Karacalı'nın 2 - 3 kilometre kadar garbındaki sırtlarda bir piyade bölüğü ile iki süvari bölüğü irae etmek üzere icab eden istihzaratta bulunulacak ve yarın livanın hareketinden evvel bu işe memur olanlar sevk edilip orada münasip bir mevzide bir piyade bölüğü ve mezkûr bölüğün sağ cenahı gerisinde iki süvari bölüğü gösterilecektir.

Yarın içtima mahallinde mezkûr tertibatın icra edildiği ve bölüklerin ne ile irae edilmiş bulunduğu bildirilecektir.

Süvari Livasına Süvari Fırkası Kumandanı bizzat edecektir.

Süvari Fırkası Kumandanı 17/18 Ağustos gecesi meseleyi aldıktan sonra Liva Kumandanı sıfatiyle alaylara atideki emri vermiştir:

Liva Emri (Nu: 1)

"Liva yarın 11.30'da Cumalı'nın şarkında, cephesi Köprülü'ye müteveccih olmak üzere içtima hattı nizamında içtima edecek ve yürüyüşe amade bulunacaktır. İleri karakollar evvela yerlerinde kalacak, badehu yürüyüş koluna iltihak edeceklerdir."

18 Ağustos günü sabah 11.30'da livayı, içtima emrinde mezkûr olduğu veçhile içtima mahallinde bulduk.

Liva Kumandanı Alay Kumandanlarını yanına celbetti ve atideki yürüyüş emrini şifahen verdi:

1- Köprülü'de düşmanın zayıf kuvvetleri bulunuyor.

2- Şark kuvveti bugün İştip'ten Köprülü'ye hareket edecektir.

3- Liva, Fırkanın muvasalatına kadar Köprülü'yü işgal ve şimendifer istasyonunu elde etmek üzere Karaosmanlı üzerinden asıl (İştip, Köprülü) caddesine muvazi olan yoldan hareket edecektir.

4- 16'ncı Alay piştar olacak (Mevcudu dûn olduğu için Alay tefrik edilmemiştir.). Ve Köprülü istikametinde istikşaf icra ettirecektir. Diğer alay kısm-ı küllidir.

5- Ben kısm-ı küllinin başında hareket edeceğim.

(Ağırlıklar gayri mevcut kabul edilmiştir.)

Emir alan Alay Kumandanları, alaylarının yanlarına döndüler (Liva Kumandanı piştar Alayı Kumandanına, sureti hareketine dair, ayrıca bazı izahatta da bulundular).

Piştar Kumandanının; yanına çağırdığı bölük Kumandanlarına, verdiği emrin meali şudur: “Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi’nin bölüğü (Üçüncü Bölük) müstakil olarak Köprülü'ye hareket edecek, icap eden keşif kollarını çıkaracak ve mümkün olursa şimendifer istasyonunu elde edecek, Birinci Bölük piştar olacak!”

Bu emir icra olundu ve piştar alayı yürüyüşe başladı.

Diğer Alay kumandanı, yüzbaşıları yanına çağırdı ve onlara vaziyeti icabı veçhile anlattı. Ve hareket için Liva Kumandanının emrine intizar etti.

Erkânıharbiye Reisi Paşanın bu meseleyi vermekteki maksadı: Meselede verilen malumata nazaran Liva için bir içtima mahalli intihab ettirmek, Livayı orada içtima hâlinde görmek; bunun için akşamdan verilecek emirle ittihaz olunacak tedabiri, Livanın ileri yürüyüşü için hangi yolun intihap olunacağını anlamak, yürüyüş emrini işitmek, yürüyüş tertibatını görmek, emniyet tertibatıyla yürüyen bir Livanın zabitan tarafından görülmesini temin etmek idi. Binaenaleyh liva

yürüyüşe dâhil olduktan sonra meseleye hitam bulmuş nazariyle bakılabilirdi.

Fakat Erkânıharbiye Reisi Paşa, Liva'nın manevra ve muharebesinin yapılmasını da arzu ettikleri için Liva Kumandanına atideki vaziyeti bildirdi:

Yürüyüşle beraber çıkarılan keşif kolları henüz kola tekaddüm etti- ve size, caddenin şimalinde, şu gördüğünüz sırtlarla (krokiye bakın) takriben bir bölük kuvvetinde bir piyade hattıyla bu hattın sağ cenahı gerisinde 2 süvari bölüğü bulunduruluyor.

Not: 2 atlı bir süvari bölüğünü, 6 yaya nefer, bir piyade bölüğünü irae eder (Mukabil tarafın iraesi için başka vesait bulunamamıştır.).

Bu esnada piştar Alayı kademeleri sağ cenah ilerisinden 1000 metre mesafeden piyade ateşine maruz oluyordu.

Fakat Alay Kumandanına düşmanın ne ile irae edildiği henüz bildirilmemiş olduğu için Reis Paşa, piştar Alayı Kumandanına "sağ cenah ilerisindeki sırttan piyade ateşi geldiğini" gidip söylememi emrettiler.

Piştar Alayı Kumandanı verilen malumat üzerine tevakkuf etti. Ve Liva Kumandanına rapor yazmak üzere kâğıt ve kalem çıkardı ve yazmaya başladı.

Alayın durduğunu gören Liva Kumandanı geriden dörtnalla gelerek tevakkufun caiz

olmadığını ve bu zamanlarda bir an evvel ateşin harici ne çıkmak lazım geldiğini beyan etti.

Alay Kumandanı Kolbaşı çarkıyla (Turhallı) köyünün garp kenarına doğru ilerledi. Müstakil keşif bölüğü (Karaosmanlı)'nın cenubundan dolaştı.

Kısm-ı külliyi teşkil eden diğer Alay, Liva Kumandanının emri ile dere içinden (krokiye bakın) düşmanın sol cenahı aleyhinde kullanılmak üzere şimali garbi istikametinde sevk edildi.

Düşmanın irae olunan sol cenahı ilerisine 500 m kadar takarrub ettiği zaman bir bölük, düşmanın sol cenahı gerisine memur edildi; bir bölüğün de yaya cenge indirilmesi ve bir bölüğün ihtiyatta bırakılması emrolundu.

Bu esnada keşif için gönderilmiş olan zabit, düşmanın gösterilen hattan çekildiğini haber verdi. Bunun üzerine emrolunan tertibattan sarfınazar olunarak Alayın iki bölüğü takımla kol nizamında olarak (Karaosmanlı) istikametinde yürüdü.

Mezkûr bölükler (Karaosmanlı) ile cadde arkasındaki sırtın (krokiye bakın) 600 m kadar karşısında bulunduğu zaman keşif zabiti (yalnız bir zabit) dörtnal, Liva Kumandanının yanına geldi.

Ve (bir düşman süvari bölüğünün dörtnala şu sırtın [eliyle göstererek] gerisine geldiğini ve yaya cenk için yere inmeye başladığını) haber verdi.

Liva Kumandanı, Alay Kumandanına bir bölüğün cepheden, diğer bölüğün de düşmanın sol cenahından hücum etmesini emretti.

Cepheye tahsis olunan bölük safıharb nizamına geçti ve hemen hücum etti. Cenub bölüğü de cenah hizasına gelinceye kadar takımla kolda kaldı ve orada, o da safıharba geçip hücum etti.

Evvelce düşmanın sol cenahı gerisine memur edilmiş olan bölük de bu esnada yetişti ve takımla kol nizamında olduğu hâlde, düşmanın gerisine hareket etti. Alay kumandanı da bu bölüğe refakat etti.

Manevraya bu kadarla hitam verildi. "Yere in!" borusundan sonra "umum zâbitan" borusu çalındı.

Tenkit

Süvari Fırkası Kumandanı Suphi ve Erkânıharbiye Reisi Ali Paşa'ların hülâsa-i tenkidatı ber vechi âtidir:

Birinci vazifeye ait tenkidat: Liva Kumandanı akşamdan vereceği içtima emrinde, içtima mahallinin ve içtima mahallinde alayın cephe ve nizamını ve saat kaçta içtima etmiş bulunacağını zikretmekle iktifa eder. Düşman vesaireden bahsetmeye lüzum yoktur; çünkü yarın sabaha kadar düşman hakkındaki malumat tebeddül edebilir (Liva Kumandanı da içtima emrini bu suretle yazmıştı.).

Liva Kumandanı bir cadde ve bir de ona müvazi olan yoldan sabahleyin erkenden hareket ettireceği keşif kollarını akşamdan tayin ve mezkûr keşif kolları zâbitanına akşamdan emir verir.

İki alaydan mürekkep olan liva için piştara bir alay tayin etmek çoktur. Burada bir bölükle iktifa olunurdu.

Liva Kumandanı, piştara bir alay tayin ettiğine göre kendisinin de piştar kısm-ı küllisi başında bulunması daha muvafık olurdu. Piştar alayı tevakkuf ettiği zaman bizzat piştar kumandanının yanına kadar gelmek lüzumunun hissedilişi de pek geride hareket olunduğunu maddeten ispat etti.

Livanın asıl caddeden hareket ettirilmeyip (Karaosmanlı - Köprülü) yolunu tercih hususunda Suphi Paşa tarafından serdolunan (süvari kıtaatı muntazam ve geniş caddeleri arar; düşman bunu bildiği için böyle caddeler üzerinde yürüyüşü tehir edecek tedabire tevessül edebilir. Burada kat olunacak mesafe azdır.)

(Karaosmanlı - Köprülü) yolu caddeden daha kısa olmakla beraber süvarinin hareketine de müsaittir. Husus ile Liva'nın ağırlıklarının yanında bulunmadığı kabul edilmiştir.

(Bu cihetle caddeden ayrılmak muvafıktır.) mütalâası Erkânıharbiye Reisi Paşa tarafından takdir ve tasvip edilmiştir.

Kısm-ı külliyi teşkil eden alayın piştar alayını ne kadar mesafeden takip edeceğini söylememek

caiz olabilirdi. Çünkü Liva Kumandanı bizzat mezkûr alayın başında hareket edecekti.

Piştar alayı Kumandanının bir bölüğünü müstakillen ileri göndermesi tecviz edilmedi. Eğer bir vazife-i hususiye ile bir bölük göndermek iktiza ediyor idiyse bunu Liva Kumandanı takdir edip ayrıca emredilebilirdi. Böyle bir bölüğün keşif kollarına istinad olarak gönderilmesinin de yeri burası değildir.

İkinci vaziyete ait tenkidat - Piştar Alayı Kumandanı sağ cenahı ilerisinden piyade ateşi geldiğini anladığı anda derhâl alayını (Turhallı) istikametinde safıharba geçirerek ateşin tesirinden kurtulmalıydı. Orada rapor yazmak doğru değildir.

Zaten buna lüzum yoktu. Alayını ateşin tesiri haricine çıkardıktan sonra düşmanın vaziyeti ve kuvvetini iyice anlayıp münasip bir karar verebilir ve icap ederse Liva Kumandanına bir haber gönderebilirdi.

Alay Kumandanı burada ilk yapacağı hareket için Liva Kumandanından emir bekleyemezdi. Buna imkân yoktu. Kendiliğinden hareket etmeye mecburdu. Kısm-ı külliyi teşkil eden alayı, düşmanın sağ cenahı aleyhinde kullanmak maksadıyla icra edilen hareket birçok zamanın ziyaini ve yorgunluğu mucip olduğu gibi iki alayı birbirinden ayırdı. Düşman süvarisi bir alay kadar olsaydı bu alayların her ikisini ayrı ayrı mağlup ederdi.

Maksad-ı umumiye nazaran, Liva Kumandanı, hareketini mene çalışan düşman aşıp Köprülü'ye gitmek çaresini taharri edecekti. Düşmanın bir piyade ve iki süvari bölüğü kuvvetinde olduğunu anladıktan sonra bunlarla uzun uzadıya uğraşmanın vazifesini ifaya adem-i muvaffakiyetinden başka faydası olmayacağını nazarı dikkate almak lazımdı.

Bütün Liva ile mezkûr düşmanın sağ cenahından dolaşarak Köprülü istikametinde harekete devam edilseydi bittabi düşman kendiliğinden ricat ederdi. Nitekim öyle oldu.

(Düşmanın piyade bölüğü ile iki süvari bölüğü piştar Alayı karşısında muharebe ederek ricat ettikten sonra Karaosmanlı istikametinde yürüyen diğer alayı yeni bir vaziyet karşısında bulundurmak maksadıyla düşmanın yeni muvasalat etmiş bir süvari bölüğünün Karaosmanlı'nın şimalindeki sırtta mevzi almaya kalkıştığı, kabul edilmişti.)

Kısm-ı külliyi teşkil eden alayın hemen hücuma kıyamı pek doğrudur. Çünkü düşman süvarisi bölüğünün henüz yere inmeye başladığı haber verilmişti. Bu ise hücum için süvari alayına pek büyük fırsattır.

Her Kumandanın, madununa yalnız bir vazife ve maksadı söylemesi kâfi olup sureti hareketine dair tafsilatla ve talimat itası caiz olmadığı ve ancak lüzum görürse müdahale edebileceği zikredildi.

Tenkidi müteakip Erkânıharbiye Reisi Paşa Selânik'e avdet etmek üzere zâbitana veda ve Köprülü'ye hareket eylemiştir.

19 Ağustos 1325 Çarşamba

Fırka Kumandanı hayvanatı muzika sadasına alıştırmak için İştip'ten gelmiş olan muzikayı münasip bir noktaya vazetti ve her iki süvari alayı muhtelif nizamlarla bir iki defa muzikanın yanından geçti. Ondan sonra her alay kendi kendine alay tâlimiyle meşgul oldu.

On altıncı Alay, Cumalı'nın şarkından Sarıhamzalı'ya doğru imtidat eden arazide, arazinin hâline göre alayın muhtelif nizamlarını tatbik ederek Sarıhamzalı'ya vasıl oldu. Orada kısa bir istirahatten sonra Sarıhamzalı'nın şarkındaki araziye geçildi. Burada hassaten Alayın çift kol nizamının tatbikatiyle iştigal edildi.

Elimizdeki süvari talimnamesinde alayın çift kolu hakkında yalnız ufak bir imadan başka tafsilat yoktur. Yeni süvari Alman Talimnamesinde bu nizam mevcuttur.

Liva Kumandanı Paşa, nizam hakkında icap eden malumat ve tafsilatı verdi. Ve mezkûr nizamın güzel bir manevra nizamı olduğunu orada bittatbik gösterdi.

Bu esnada atideki basit meseleler de hâlledildi.

Mesele - 5 (Kroki Nu: 5)

Faraziye - Köprülü'den hareket eden bir müfreze (A piyade alayı, A süvari bölüğü) 19 Ağustos Çarşamba günü saat 8.00'de Karacalı'nın şarkına vasıl olmuş ve orada tevakkufla geceyi geçirmeye karar vermiştir. İleride bulunan süvari bölüğünü (Sarıhamzalı)'ya göndererek kendisine gündüz akşama kadar emniyetin istihsalini emrediyor. Düşmanın 19 Ağustos sabahı İştip'ten hareket etmek üzere olduğu haber alınmıştı.

Mesele: 1 - Süvari bölüğünün (Sarıhamzalı) da yapacağı iş nedir?

Mesele: 2 - Umum müfrezenin gecelik emniyet tertibatı?

Alınan tertibat krokide gösterilmiştir. Piyade taburunun cadde üzerine çıkardığı bölük ve sabahı Ahmetli'ye gönderdiği takımın alacakları tertibat ile iştigal edilmemiştir.

Süvari bölüğü, piyade taburu tertibat aldıktan sonra, kısm-ı külliye gönderilmiştir.

20 Ağustos 1325 Perşembe

Bugün efrad, nezafet ve taharetle meşgul olacağından ve binaenaleyh talim icra edilemeyeceğinden Alay Kumandanı (S. Y. 15) Çarşamba günü öğleden sonra Alay yaverine not ettirdiği emr-i yevmide atideki maddeyi de dercetmişti:

"Yarın zabitan ile beraber bir tenezzüh-i askerî icra edilecektir. Nöbetçi zabitanından maadası ile küçük zabitandan çamaşır yıkamayacak olanlar yarın sabah saat 1.00'de nizam karakolu yanında harekete muheyya bulunacaklardır. Zabitanın yanlarında harita ve dürbünleri de bulunacaktır."

Perşembe günü sabahı zabitan emrolunan mahalde içtima etmişti. Alay Kumandanı, Mülazimsani Hamdi Efendi'ye:

"Harndi Efendi; biz (Tatarlı) üzerinden (Gözemil)'e gideceğiz. Bizi en kısa yoldan isal et! (Erkânıharbiye haritasına müracaat)" dedi.

Hamdi Efendi, derhâl haritasını açtı, cihetine vazetti. Harita üzerinde bulunduğu noktayı tayin ettikten sonra ilk hedefi olan (Tatarlı) köyünü araştırmaya başladı. Haritada (Tatarlı)'yı bulunduğu noktanın şimali garbisinde ve garba doğru yükselen sırtların hafif bir hattı içtimaa tesadüf eden sathi üzerinde ve 3 kilometre kadar mesafede ve (Gözemil)'i onun şarkı şimalisinde ve bir dere içinde buldu. (Tatarlı)'nın cenubunda başka köy yoktu. Arazi üzerinde şimali garbi istikametine teveccüh etti. Bulunduğu nokta mürtefi olduğu için (Karacalı)'nın şarkındaki tepede mezkûr istikamette ve üç kilometre uzakta (Tatarlı) köyünü temyiz etti.

Tatarlı'ya harita üzerinde muntazam yol irae edilmiyordu. Hamdi Efendi haritayı büktü ve kuş bakışı istikamet üzerine ilk mutavassıt nokta olmak

üzere intihab ettiği Karacalı'nın garbındaki ağaçlığa süratli ile hareket etti. Orada aynı istikamette iki araba izi gördü. Bunlardan biri sürülmüş tarlalara gidiyordu. Bunun tarlalarda nihayetlendiğini fark etti; diğeri hafif bir hattı içtima istikametini takip ediyor ve tamamıyla Tatarlı üzerine gidiyordu. Hamdi Efendi bu yolu intihab etti.

Lakin bu yollardan hangisini intihab etmek lazım geleceğini tayin için Hamdi Efendi tevakkuf etmiş idi ki bu esnada Alay Kumandanı hemen aynı noktaya muvasalat eylediği için (Hamdi Efendi duralım mı) ihtarında bulundu. Bunun üzerine Hamdi Efendi intihab eylediği yol üzerinde dörtnal ile icap eden mesafeyi kazandı.

Tatarlı'ya 400 m takarrub edildiği zaman, Hamdi Efendi köyün şark mahrecinde Alay Kumandanına intizar ediyordu.

Alay Kumandanı küçük zabitandan iki kişi çağırdı. Onlardan birine "Recep Çavuş! Hamdi Efendi'nin yanına gidin ve ona (Tatarlı)'da 15 dakika istirahat edeceğimizi söyleyin, bize yer hazırlasın. Biz şu tepeden (eliyle gösterdi) dolaşıp geleceğiz" dedi. Recep Çavuş arkadaş ile beraber süratli yürüyüş ile bizden uzaklaştı.

Alay Kumandanı zabitanla beraber Tatarlı'nın cenubu garbisindeki tepeye çıktı. Orada yere inildi. Alay Kumandanı, zabitanı yanına çağırdı ve atideki mütalâatı dermeyan etti (ameli ders).

"Efendiler! Bilirsiniz ki süvari zabitanının en mühim vazifesi keşiftir. Bu vazifeyi bihakkın ifaya muktedir olabilmek için süvari zabitanının harekât-ı cesimeyi tasavvur etmesi ve mühim sevkulceyş istikametleriyle harekâta icray-ı tesir edebilecek olan mevazi-i mühimmeyi takdir edebilmesi elzemdir.

Üzerinde bulunduğumuz şu sırtları bu noktai nazardan beraber mütalaa etmeyi faydalı görüyorum. Görüyorsunuz ki şark istikametinde 3 - 4 kilometreye kadar imtidad eden ova ve bu ovadan geçen yollar kâmilen taht-i nezaret ve hâkimiyettedir.

Bu yollardan biri Köprülü'den İştip üzerine, diğeri Köprülü'den (Kiliseli)'ye gider. Bu yollar mühimdir. Çünkü mesela şimalden gelen bir kuvvet Köprülü üzerine bu yollardan hareket edebileceği gibi cenup kuvvetleri de şimale bu yollardan gider.

Şimdi düşününüz! Faik bir düşman karşısında mağluben Köprülü üzerine ricat eden bir fırka veyahut bir kolordu kendisini takip eden düşmanın hareketini tehir için bir kısım kuvvet ile bu sırtlarda bir yan mevzii alabilir. Ve keza İştip istikametinde mecbur-u ricat olan bir düşman, aynı maksatla bu mevziden istifade edebilir. Veyahut Köprülü üzerine mecbur-u ricat olan bir kuvvet buralarda kendine iltihak edebilecek olan kuvay-ı imdadiyesiyle burada bir yan mevzii alarak tekrar taarruza geçebilir. Ve bu suretle mağlubiyetini muzafferiyete münkalib edebilmek imkânına malik

olabilir. Çünkü bu mevziye yerleştirilecek bataryalar bütün bu yolları ateşi altında bulundurur. Ve düşman kuvay-ı külliyesi bu mevzie ehemmiyet vermeden hareketine devam edemez. Bundan başka bir mevzi gerek (Tatarlı) ve gerek gerisindeki ormanlık ve gerek müteaddit hattı içtimalar ile pek kuvvetli müfrezelerin tesettürüne müsaittir. Hülâsa bu mevzi 'mühim bir yan mevziidir. Gerek şimalden cenuba ve gerek cenubdan şimale hareket eden ordu için iltifat edilmedikçe geçilemez. İşte bu istikamet-i umumiye üzerinde keşfe memur olan bir süvari kıtası kumandanı bu mevziin kıymet-i sevkülceyşiyye ve tabiyeviyesini düşünürse burasını keşfettirmeyi elzem addeder ve bu lüzumu haritasının sathî bir mütalâasiyle anlar."

Tepeden köye teveccüh olunduğu zaman Hamdi Efendi'nin yanına gönderilmiş olan küçük zabitlerden Recep Çavuş'un bizi köyün cenup mahrecinde istikbal ettiği görüldü.

Hamdi Efendi (Tatarlı) da istirahat edileceği ve yer hazırlaması emrini aldığı zaman, hemen köyün muhtarını bulmuş ve onun delalet ile köyün mektebinde münasip bir mahal hazırlatmış ve Alay kumandanını istikbal edip oraya getirmek için Recep Çavuş'u gelinecek yol üzerine çıkarmış idi. Bu sureti hareketini bilahare kendisinden öğrendim.

Burada istirahattan sonra (Gözemil'e) gidildi.

Gözemil'in şimalinde Alay Kumandanı, mülâzim sani Kâzım Efendi'ye "Siz de bizi daima

hattibalâlar üzerinden (Hacıahmetli) ve (Sarıhamzalı)'ya götüreceksiniz!" dedi.

Kâzım Efendi, bidayette tıpkı Hamdi Efendi gibi hareket ederek takip edeceği istikameti tayin etti. Yalnız yanında pusulası olmadığı için haritasını bulunduğu (Gözemil) ile görülen (Cumalı) köylerine nazaran cihetine vazetmişti.

Sarıhamzalı'nın garp mahrecine gelindiği zaman Alay kumandanı durdu ve zabitana ber vechi âti vezaifi vardı (Kroki Nu: 6):

Faraziye - İştip'ten Köprülü'ye ilerleyen bir müfrezenin piştar süvarisiyiz. Kuvvetimiz bir bölüktür. Düşmanın Köprülü'den Cumalı istikametinde hareket ettiği haber alınmıştır.

Vazife: 1- "Mülazim Şevket Efendi; Siz! Atlı ile (İştip - Köprülü) caddesi üzerinde hareket ettirilmiş bir numaralı zabit keşif kolusunuz. Bu noktadan itibaren vazifenize devam ediniz.

Erkânıharbiye Kolağası Kemal Bey sizinle gelecek ve sureti hareketinizi görecektir. Buyrun!

İhtar- Vazife Karacalı'nın garbındaki derece hitam bulacaktır.

Vazife: 2- Mülazım Hamdi Efendi, siz 8 atlı ile uçsunuz.

600 metreden Bölük sizi takip ediyor. Hareket edin!

Mümtaz Yüzbaşı Nuri Bey sizinle beraber bulunacaktır.

Vazife: 3- Diğer arkadaşlar Bölüğü takip ediyor. Selami Efendi siz de Bölük kumandanısınız.

İhtar - Benimle beraber kalan her zabit, verilen muhtelif vezaifin suret-i ifasını düşünsün, kendilerinden soracağım.

Keşif Kolunun Hareketi (Krokiye bakın)

Keşif kolu Kumandanı Şevket Efendi; vazifeyi aldığı noktadan -ki Sarıhamzalı'nın garp mahrecinde ve garp istikametine hâkim bir tümsek idi, evvela: yol boyunca garp istikametini tarassüdetti. 800 - 1000 metre mesafeye kadar bütün araziyi ve yolu tamamen görüyordu. Ve fakat mezkûr mesafedeki tepeler daha ileriyi görmeye mani oluyordu. Şevket Efendi (M Kroki) tepesinin diğer tepelere nazaran daha ziyade hâkim olduğunu gördü. Ve süratli ile mezkûr tepe istikametine hareket etti ve fakat bu esnada yanındaki neferlerden birine (Sen! Yolun sağındaki şu tepeye dörtnal git, ileriyi gördükten sonra yolda bizimle birleş!) dedi.

Şevket Efendi M tepesinin gerisinde durdu. Yalnız kendisi atını birkaç hatve daha ileri sürdü. Evvela gözle serian sırtlar istikametini Cumalı ve Karacalı köylerini nazardan geçirdi. Ve daha ilerilere, Köprülü caddesine ve Karaosmanlı yoluna baktı ve sonra dürbünle de mezkur istikametleri güzelce tarassüd etti. Düşmandan eser yoktu.

(Karacalı'nın şarkındaki sırt ileriye hâkim idi. Bir an evvel mezkûr sırta vasıl olmak için bir, iki

hattı içtimai atlayan hattı - balayı takip etmeyip derhâl yola indi ve süratli ile mezkûr sırta gitti. Evvece sağ cenahına gönderdiği bir atlı tepeden inerken kendisine mülâkı olmuştu.

Şevket Efendi N noktasında dürbünle Cumalı ve Karacalı köylerinin dâhillerini, Karaosmanlı'nın dâhilinden geçen yol istikametini görebiliyordu. Düşmandan bir eser göremeyince Karacalı'ya girmeksizin mezkûr köyün şarkından yola indi ve ileri hareketine devam etti.

Ucun Suret-i Hareketi (Kroki Nu: 6)

Uç kumandanı vazifeyi aldıktan sonra, süratli ile cadde istikametinden hareket etti. Uçtan bir nefer yolun sağındaki tepeler üzerinden, iki nefer de solundaki tepeler üzerinden hareket etmek üzere tefrik etti. Kendisi de toplu olarak Sa noktasına kadar geldi. Orada, onbaşıya "Sağındaki şu tepeye gelmiş olan arkadaşının yanına git. Onunla beraber şu ve şu köyleri (Cumalı, Karaca köylerini eliyle göstererek) araştırdıktan sonra derenin ilerisinde bizimle birleşin! Haydi, dörtnal marş!" dedi. Ve kendisi adeta yürüyüşle toplu olarak caddeyi takip etti. Sola gönderilen iki nefere sırtlar üzerinden N tepesine doğru yürüyüşlerine devam etmelerini işaret etti.

(Cumalı)'ya gönderilen iki neferden biri köyün dâhilinden ve diğeri garp kenarından dolaşarak cenup methalinde birleştiler ve uç kumandanına düşman olmadığını işaret ettikten sonra dörtnalla (Karacalı) köyüne gittiler. Orada

aynı veçhile hareket ettikten sonra mezkûr köyün cenup mahrecinde durdular ki uç dahi oraya vasıl oldu.

N tepesi istikametinden ilerleyen iki nefer de yine orada uca mülâkı oldular.

Köylerin taharriyatı esnasında uç, adeta ile yürüyüşüne devam ettiği için bölükten olan mesafesi azaldığından mezkûr mesafeyi almak için (dörder) yol kol nizamında süratli ile cadde üzerinde harekete devam etti.

Alay Kumandanı gerek keşif kolunun ve gerek ucun suret-i hareketi hakkında yanında bulunan diğer zabitana icab eden izahat ve malumatı verdi ve her ikisinin yukarıda zikrolunan suret-i hareketini muvafık buldu.

Alay Kumandanının zabitana bu vezaifi vermek teki maksadı takip olunan yolun tarafeynine müsadif -29 mevakı-i meskûme vesairenin taharrisinde keşif kollar ile emniyet kademelerinden her birinin ne dereceye kadar vazifedar olduğunu bilfiil irae etmek idi.

Bu cihetle idi ki fikirlerini sorduğu zabitandan mesela keşif kolunun Cumalı ve Karacalı köylerini taharriye kalkışması taraftarı olanların fikirlerini kabul etmedi. Ve fakat Cumalı'nın gerek kurbiyeti ve gerek cesametinin mahdudiyeti cihetile uç tarafından taharriye müsait olduğundan bu vazife için mensup olduğu takımdan kuvvet üzerine (ilaveye) lüzum görmedi. Mamafih Karacalı'dan

sonra yolun solunda bulunan Turfallı'nın yoklanmasının hangi kademeden icra ettirilmesi münasip olacağını yanındaki zabitana sordu ve verilen muhtelif cevaplardan mezkûr köyün, ucun mensup olduğu takımdan gönderilecek bir nısıf kısımla (4 atlı) yoklanması cevabını tasvip etti.

22 Ağustos 1325 Cumartesi

21 Ağustos Cuma günü Ordu Kumandanı Hadi Paşa Hazretleri Erkânıharbiye Reisi Paşa ile ordugâha gelmişlerdi.

Cumartesi günü, Kumandan Paşa Hazretlerinin taht-ı nezaretinde olarak Fırka Kumandanı Suphi Paşa'nın kumandasında (Karacalı) ile (Karaosmanlı) arasında liva talimleri icra edildi.

Talimlerin hitamında Ordu Kumandanı Paşa Hazretleri umum zabitanı nezdine celp ve atideki Nutuk'la beyan-ı memnuniyet ettiler:

"Ordugâhlarınızla gördüğüm intizam ve mükemmeliyet ve bilhassa bugün icra ettiğiniz Liva talimleri esnasında -ki ordumuzda ilk defa ve bugün, birinci defa olmak üzere icra ediliyor- cümlenin gösterdiği maharet ve muvaffakiyet şimdiye değin kendi kendinize vukubulan say-ü gayretinizin pek ziyade şayan-ı memnuyite asarını ibrat etti. Bu muvaffakiyet Ordumuz süvarisinin mazhar-ı terakkiyat olacağına beraat-i istihlaldir. Bu sebeple neferinizden büyük kumandanınız Paşa Hazretlerine kadar cümlenize beyan-ı

teşekkür ederim. Ve muvaffak olacağınız ümit-i kavisiyle ve bu ümitlerin tevlid ettiği azim meserretlerle avdet edeceğim."

Buna mukabil Süvari Fırkası Kumandanı Suphi Paşa atideki sözlerle teşekkür ettiler:

"(Zabitana hitaben) Efendiler; üzerinde. manevra icra ettiğimiz, atlarımıza çiğnettiğimiz bu topraklar, mazide bu sınıfın fedakârlığı ve gayret ile elde edilmiştir. işte (eliyle göstererek) ordugâhımızın kurbindeki şüheda mezarlığı bunun şahid-i ebedisidir. Bu toprakları karıştırırsanız ecdadımızın kemiklerini, atlarının nallarını bulursunuz. Hâlbuki süvari sınıfının şu son zamanlardaki hâli cümlenin malum ve meşhudu olmuştur. Binaenaleyh meslekimizin mazhar-ı terakkıyat olması için cümlemizin son derece sarf-ı gayret eylemekliğimiz icap eder.

Bugün huzurlar ile bizi mesut ve müstefid eden Ordu Kumandanı Paşa Hazretleriyle Erkânıharbiye Reisi Paşaya ordugâhımızı teşrif buyurduklarından dolayı arz-ı teşekkür eder ve teshil-i muvaffakıyetimiz için muavenet ve müzaherette bulunacaklarından emin olarak bütün mevcudiyetimizle çalışmakta devam edeceğimizi kendilerine arz ve temin ederim".

23 Ağustos 1325 Pazar

(Cumalı) ile (Sarıhamzalı) arasında Liva talimler ile iştigal edilmiştir.

24 Ağustos 1325 Pazartesi

S. Y. 15 Kumandanı; Erkânıharbiye Reisinin Selanik'ten göndermiş olduğu manevra fişeklerinden istifade etmek maksadıyla karşılıklı tertip eylediği mesailin hâlliyle iştigal etti.

Cenup Müfrezesine Ait Mesele (Kroki Nu: (6, 7)

Köprülü civarında vukubulan bir muharebeden sonra mecbur-u ricat olan düşman (şimal müfrezesi), (Gözemil - Bereketli) istikametinden çekildi.

Cenup müfrezesine mensup süvari Alayı (2. Ke) çekilmekte olan düşmanı dün ve bugün şiddetle takibe memurdur. Dün geç vakit takibe başlayan Süvari Alayı 23/24 Ağustos gecesini (Turfallı)'da geçirdi. Şimdiye kadar alınan muhtelif malumata nazaran bütün bu gece esnasında düşmanın mühimmat, erzak arabalarının Kiliseli'den şimalişarki istikametine nakledildiği (Kiliseli'deki depolarını tahliye ediyor.) düşmanın bazı atlı postalarının suret-i umumiyede (Dinler) - (Ayvanlı) hattında bulunduğu anlaşılmıştır. Süvari alayı, Kiliseli'den nakledilen mühimmatın naklini ve düşmanın ricatını takip edecektir.

Kuvvet 2. Ke (dördüncü takımları flama) Kumandanı yüzbaşı Rıza Bey.

Nokta-i azimet (Karacalı)'nın şarkındaki tepe (Ordugâh) Saat-i hareket sabah saat 12.

Şimal Müfrezesine Ait Mesele

Kroki Nu: (... ve ...)

(Köprülü - Gözemil - Kiliseli) istikametinden 23 Ağustos günü ricat eden şimal müfrezesine mensup bir bölük süvari 23/24 gecesini Kiliselide geçirdi. Hasmın birkaç bölük süvarisi bu geceyi Turfallı'da geçirmiştir.

Süvari Bölük Kumandanı Kiliseli'de müfreze Kumandanından, geceden şu emri alıyor:

Düşmanın Turfallı'ya kadar ilerlemiş olan süvari bölüklerinin yarın (24 Ağustos) saat 04.00'e kadar Kiliseli'ye girmelerine mümanaat edeceksiniz. Kiliseli'nin tahliyesi hitamına doğru size bir - iki takım süvari daha iltihak ettirilecektir.

Bölük Kumandanı: Yüzbaşı Refik Bey. Vazifeye ibtidar olunacak mahal (Kiliseli)'nin bir kilometre cenubu.

(Mesele, mahall-i mezkûrda Erkânıharbiye Kolağası Sami Bey tarafından, mazruf olarak verilmiştir.)

Ordugâhtan hareket sabah saat 11.00'de. Cenup müfrezesine mensup Süvari Alay Kumandanının suret-i hareketi.

Alay Kumandanı Arif Bey 24 Ağustos günü sabahı saat 11.00'de Alayını Ordugâhın bulunduğu

sırtın gerisinde içtima hatt-ı nizamında içtima ettirdi. (Kroki 6 B)

Alayın hareketinden evvel, (Gözemil - Bereketli) istikametinde bir zabit keşif kolu gönderdi.

Arif Bey, bütün zabitanı yanına celbetti ve onlara meseleden, onların bilmesi iktiza ettiği derecede, malumat verdikten sonra bölük kumandanlarına atideki emr-i şifahiyi verdi:

"Alayımız, şimdi, Cumalı üzerinden (Kiliseli) istikametine hareket edecektir.

Birinci Bölükten bir takım piştar olacaktır.

Mezkûr bölüğün mütebakisile ikinci bölük kısm-ı külli olarak 600 m'den piştarı takip edecektir. İkinci Bölük Kumandanı Mustafa Kâmil Efendi, sen kısm-ı külliyi sevkedeceksin; ben piştarla beraber hareket edeceğim."

Birinci Bölük Kumandanı birinci takımını piştar tayin etti. Mezkûr takım kumandanı da bir kısımla (8 atlı) uç olarak beraber 500 m mesafe ile takıma takaddüm etti. Ve bu suretle Alay yürüyüşe geçti.

Uç Kumandanı (Cumalı) köyüne kadar, kendisine söylenen istikameti takip etti. Oradan Cumalının içinden geçip şimalden cenubuna doğru uzanan sırtlar üzerinden asıl Kiliseli caddesine mülâkı olan yolu takip etmeyip şarka döndü. Ve (Hacıahmetli) istikametine yürümeye başladı.

Piştar olan takımla beraber bulunan Alay kumandanı da ucu takip etti.

Uç, geri ile irtibata katiyen riayet etmedi ve Dinler üzerine ilerledi. Müfreze Kumandanı takibe karar vermiş olduğu istikametten tebaut ettiğini anlayınca ucu bıraktı ve şimale tebdil-i istikamet etti.

Kısm-ı külli takımla kol nizamında piştarı takip ediyordu.

Yoldan uzaklaşmış ve bir - iki gün evvel yağan yağmurlardan az çok çamur olan tarlalar içinde şark ve şimaldeki sırtların taht-ı hâkimiyetinde bulunan geniş vadide hareket olunuyordu.

Bir türlü, takibe karar verilen yol, Alay Kumandanınca bulunamıyordu. Kiliseli'nin 5 - 6 kilometre kadar cenubuna vasıl olunduğu zaman kendi kendine Dinler istikametine yürüyüp ondan sonra da Dinler üzerinden sırtları takiben Kiliseli üzerine hareket eden ve bu suretle bir yan keşşafı hâlini almış bulunan Uç 'tan gelen bir nefer (eliyle göstererek) şu sırtların gerisinde (şimalişarki) düşmanın bir bölük süvarisi duruyordu (dedi.).

Alay Kumandanı, bu malumat üzerine ne yapılmak lazım geleceğini düşünmekle geçirdiği zaman zarfında, piştar takımı ve gerideki bölükler düşmanın bulunduğu haber verilen sırtın 900 - 1000 m kadar yanı hizasına gelmişti ki bu sırada tepe düşman avcıları tarafından işgal ve ateş

küşad edildi (Manevra fişeği). Tüfek sadasını işiten Alay kumandanı bulunduğu piştar takımından dörtnalla kısmı - küllinin yanına gitti ve onu takip etti. İki bölüğünü de düşman mevziine doğru safıharba geçirdi ve dörtnalla 300 metre kadar bir mesafe kat ettikten sonra mevziin 600 m kadar ilerisinde bulunan zaviye-i meyyite'ye dâhil oldu. Orada bölüklerini yaya cenk için yere indirdi. Ve düşmana taarruza başladı. Piştar olan takıma da düşmanın sağ cenahı aleyhine hareket eylemesini emretti.

Şimal müfrezesine mensup bölük Kumandanının suret-i hareketi:

Bölük Kumandanı meseleyi aldığı noktadan itibaren hemen bölüğü ile Kiliseli'nin cenubundaki (Genizce) ve bunun şarkındaki tepe istikametinde hareket ederek mezkûr tepeye geldikten sonra daha ileriye yürümekten sarfınazar ederek orada İritizar mevkiinde kalır. Daha evvelce çıkardığı iki keşif kolundan biri Dinler istikametinden ve diğeri Gözemil üzerinden cenuba hareket ederler. Bölük Kumandanı intihab ettiği intizar mevziinden düşmanın gelebileceği yolları ve cenuba doğru imtidad eden sırt ve vadiyi pek uzak mesafelerden bizzat kendisi de görebilir. Bu cihetle karşı taraf süvarisini uzak mesafeden görmüş ve fakat mezkûr süvari vadide tarlalar içinden hemen her an sağa ve sola tebdil-i istikamet ettiği için mevziin işgalinde istical göstermemiş...

Karşı taraf süvarisi mevziin 1000 - 1200 m kadar yakınına geldiği zaman derhâl yere indirdiği

bütün bölüğü ile mevzii işgal etmiş ve bunu müteakip karşı tarafın takımla kol nizamında yürüyen kısm-ı küllisi üzerine birdenbire ateş açmıştı; o zamana kadar kendini göstermemişti.

Karşı tarafın yere inen efradı pek ziyade müşkilatla (oldukça dik bir meyli ateş altında kat etmek suretile) ilerlemekte devam ediyordu. Sağ cenah aleyhine memur edilen takım, açıktan mevziin sağ cenahına tekarrübe mecbur olduğu için üzerine tevcih olunan ateşlerden hareketine devam edemedi. Bölük Kumandanı düşmana birçok zayiat verdirdiğini ve düşman avcılarının her şeye rağmen takarrübettiğini görünce hemen avcılarını tuttuğu sırtın gerisine hayvanların yanına çekti ve düşman nazar ve ateşinden masun olarak ata bindirdi. Bu esnada karşı takımın avcıları 150 m'ye kadar pek yorgun bir hâlde tekarrubetmiş ve hayvanlarından 300 - 400 metre kadar uzaklaşmış bulunuyorlardı.

Bölük Kumandanı derhâl mezkûr avcılar üzerine hücum ederek gerilerindeki hayvanları üzerine düşmeye ve biraz evvel muvasalat etmiş bulunan iki süvari takımını da (flama) sol cenahındaki hattı içtima içinden doğrudan doğruya düşmanın beygirleri üzerine saldırmaya karar verdi. Harekete ibtidar ettiği bir sırada idi ki (dur!) borusu çalındı.

Tenkit

S. Y. 15'inci Alay kumandanı (Erkânıharbiye Kaymakamı Hasan Tosun Bey), zabitanı yanına

celb etti. Evvela onlarla beraber Refik Bey'in tuttuğu mevzii gözden geçirdi ve orada alınan tertibatı istizah etti. Ve badehu orada hazır bulunan Fırka Kumandanından aldığı müsaade üzerine berveçhiati mütalaatını dermeyan etti:

Şimal müfrezesine mensup süvari bölüğünün (Refik Bey'in bölüğü) Kiliseli'de emir aldıktan sonra hemen cenup istikametinde ileri hareket edip bu sırtların gerisinde mesturen düşmana intizar etmesi pek muvafıktır. Çünkü bu bölüğün vazifesi saat dörde kadar düşman süvarisi bölüklerinin Kiliseli'ye dühulünü men etmekti. Bunun için, düşmanı Kiliseli'de beklemek muvafık olamazdı. Bilakis düşmanı ne kadar uzakta tevkif edersek o derece fazla zaman kazanmak imkânı hasıl olur; birinci mevziden çekilmeye mecbur olunursa ikinci ve müteakip mevzilerde düşmanı mecbur-u tevakkuf edebiliriz. Kiliseli'de beklemekte bu fayda mevcut olmadıktan başka, Kiliseli'nin büsbütün kurbünde düşmanla muharebeye tutuştuğumuz takdirde Kiliseli'deki depoları tahliyeye memur olanları izaç etmiş oluruz.

Bu mevziden daha ileri gitmek de burada münasip olmazdı. Çünkü düşmanın kati olarak hangi istikametten geleceği bidayette kestirilemez; düşman, (Ayyanlı) yahut (Gözemil) veyahut (Dinler) ve hatta Azmak suyunun şarkından dolaşarak gelebilir (Umumi haritaya bakınız.). Faraza cadde istikametinden daha ileri gitmek istersek düşman cenahlarımızdan dolaşarak Kiliseli'ye gelebilir.

Hâlbuki bu mevzu umum yollara nazaran adeta merkezi bir vaziyette bulunuyor. Buradan düşmanın gelebileceği herhangi bir istikamet üzerine hareket edip düşmanı karşılamak veyahut düşmanın yanına düşmek imkânı mevcuttur.

Düşmanın tekarrübünden sonra işgal olunan mevzi pek münasiptir. Buradan düşmanı vadi içinde, tesettüre çare bulamadan ateşle istikbal faydası olduğu gibi yaya cenkle mevzi! Taarruza kıyamı hâlinde kat etmeye mecbur olduğu arazi sühuletle kat olunamaz, birçok zamanının mururunu temin eder.

Düşmana 900 - 1000 metreden ateşe başlandı. Düşman süvari bölükleri kesif bir nizamda (takımla kol nizamında) yürümekte oldukları için daha uzak mesafeden de ateş küşad olunabilirdi. Fakat o hâlde düşman, solundaki sırtların gerisine dörtnal ile çekilerek pek cüzi bir telefatla kendini setreder ve ondan sonra ateşin haricinde hattı içtimalardan şimale hareketine devam edebilirdi. Tutulan mevzi vaktinden evvel hükmünü zayi etmiş ve düşmanı karşılamak için terk-i mevzi etmek lüzumu hasıl olmuş bulunuyordu. Mademki tutulan mevziin ilerisi, düşmanın sühuletle ve az zamanda taarruz ve tekarrübüne müsait değildi; ateş küşadında istical edilmemek pek muvafıktır.

Düşman avcıları pek ziyade sokuluncaya kadar mevzide kalmak umumiyetle tehlikelidir. Ve fakat burada arazinin hâli böyle bir tehlikenin zuhuruna meydan vermemekte olduğu gibi,

düşman avcılarını ateşle daha ziyade ezmek ve onları hayvanlardan uzaklaştırmak ve sonra da avcılara tevcih edilen hücumu hayvanlara kadar teşmil ederek düşmanı kamilen muzmahil etmek fevaidi hasıl oldu. Binanaleyh bu bölük (Refik Bey) vazifesini ifa edebildi. Teşekkür ederim.

Karşı taraf (cenup) süvari bölükleri Kumandanı, takip edeceği yolu şaşırdı. Mezkûr bölüklerin kumandanı yürüyüş emri verdiği zaman emir verdiği zabitanla beraber içtima mahallinin ilerisine çıkıp oradan takip olunacak yolu ki, (haritası üzerinde işaret edilmemiştir) - arazi üzerinde yeknazarda görülüyordu, eliyle gösterecek kati bir surette tayin etseydi emrin anlaşılmamak ihtimali kalmazdı. Sonra da "uç sağa saptı" diye asıl yolunu terk etmesindeki mülahaza anlaşılamamıştır. Yeniden bir uç çıkarıp matlup istikamet üzerinde yürüyüşe devam edebilirdi.

Uç Kumandanının vazifesi gerideki aksamın yürünülen istikamette emniyetini istihsal etmek ve onunla irtibatı muhafaza etmek iken burada uç, müstakil bir keşif kolu gibi ihtiyar ettiği istikamette aldı yürüdü ve geriden gelen akmasın önünü açık bıraktı. Mahaza, müfreze Kumandanı evvelce Dinler üzerinden bir keşif kolu çıkarmamış olduğuna nazaran ucun bu hatası kendisine faydalı oldu. Çünkü kendisini düşmanın vücudundan haberdar eden uç oldu.

Bir kıta-i askeriye, yürürken yollar üzerinden hareket eder. Ancak tabiye mıntıkası dâhilinde

yolların haricinde harekete lüzum görür. Süvari Alayı hemen bütün vadiyi takımla kol nizamında kat etti; bu caiz değildir.

Dörderle yürüyüş kol nizamında arazinin mevaniinden daha az rahatsız olunur; daha sıkıntısız ve sühuletle yürünür. Bahusus takip olunan yürüyüş istikametindeki tarlalar, bu nizamı musırran talep ediyordu. Eğer takımla kol nizamında yürümekteki mütalaa, düşmanın cenahlardan zuhuruna karşı harekete kabiliyetli bulunmak ise dörderle kol nizamında da sağ ve sola safı harbe geçmek kolaydır.

Alay kumandanı, uçtan haber getiren neferin verdiği malumat üzerine bilahare düştüğü gayrimüsait vaziyete girmemek için birçok çare ve tarzı hareket düşünebilirdi. Lakin bir saniyelik dalgınlık o fırsatı da mahvetti. (Zaman-ı hazır usul-u harbi; her rütbe ashabının vaziyeti takdir etmekte seri'bir intikal ve bu takdirin icabatını yapmakta hakiki bir fikr-i tabiye'ye malikiyeti katiyen talep eder. Bir bölük, bir alay, bir fırkanın, düşman karşısında sevk u idaresine memur olanlar her an nazari dikkat ve ehemmiyette bulundurmalıdırlar ki taht-ı kumandalarında bulunan cüzütamları teşkil eden yüzlerce, binlerce insanın ve birçok para ve himmetle elde edilip yetiştirilmiş olan hayvanların hayatı, muhassala-ı say ü himmeti bir an devam edecek olan tereddüt ve kararsızlıkla mahvolur.)

Düşman mevziinden tüfek sadası işitildikten sonra yapılacak yalnız bir çare kalmıştı, o da: Düşman mevziinin ilerisindeki zaviye-i meyyiteye

kadar intizam vesaireyi asla ehemmiyet vermeksizin hemen dörtnala atılmak... Yapılacak işi orada düşünmek... Yoksa 900 metrede düşman ateşi altında kesif bir nizamda durmak uzun uzadıya tertibat almak mümkün olamaz.

(Bugünkü silahların tesiri yere yatıp araziden tamamiyle istifade edebilen bir piyadenin bile ileri hatvesini santime indirmiştir. Mukden meydan muharebesinde, arazi yarıklarına sokularak taşların arasından sıyrılarak, başlarının ilerisine kum ve toprak torbalarını sürerek veyahut kazma kürekleriyle küçük sütreler yaparak taarruzlarında isar eden Japon efradının güç hâl ile yirmi dört saat zarfında birkaç metrelik mesafe kazanabildikleri görülmüştür.)

Mezkûr zaviye-i meyyiteye girildikten sonra düşman mevziinin cenubundaki müteaddit hattı içtimalardan düşman mevziinin sol cenahı aleyhine hareket etmek mümkündü.

25 Ağustos 1325 Salı

Bugün sabahleyin S. Y. 16'ncı Alayı, Cumalı'nın şimalinde buluştuk. Alayın iki bölüğü Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi'nin taht-ı kumandasında bulunuyordu. Alay Kumandanı (Muhlis Bey), karşılıklı bir meselenin tatbikat ile iştigal edildiğini söyledi. Alaydan bir bölük de mukabil taraf süvarisini teşkil ediyordu.

Meselenin mevzuu istifadeli idi. iki bölükten ibaret olan şark süvari Alayı, mensub olduğu müfrezenin Köprülü civarında meydan muharebesi

veren kısm-ı küllisine iltihakı için Ayvanlı'dan mezkûr müfrezenin yürüyüşünü tehir maksadile gelmekte olduğu haber alınan bir düşman müfrezesine karşı sevk edilmişti.

Süvari Alayı kendisine mülakı olduğumuz noktaya geldiği zaman düşman müfrezesi tarumar olmuş bulunuyordu.

İrfan Efendi, bir takım atlı ihtiyattan maada kuvvetini yere indirmiş ve fakat düşman 2. Ta. piyade ve bir batarya toptan mürekkep olduğu için uzun müddet mukavemet edemeyeceğini takdir ederek müfreze kumandanına malumat isal ve müfreze de Cumalı hizasına takarrüb etmiş bulunduğu için kendisi yere indirdiği efradı ata bindirip düşmanın (Karaosmanlı) (umumi haritaya müracaat) H istikametinde hareket eden bir bölük süvarisine karşı gidip müfrezenin yolunu açık bulundurmaya karar verdi.

Mukabil tarafın süvari bölüğüne, mülazım Kemal Efendi kumanda ediyordu. Mezkûr bölük bidayette, müfrezenin işgal ettiği mevziin sol cenahını muhafazaya memur imiş. Fakat müfreze Kumandanı süvari bölüğünü, düşman kısm-ı küllisinin takip ettiği yol üzerinde, Osmanlı civarına sevk etmekte daha mühim fayda tasavvur ettiği için mezkûr bölüğü o istikamete göndermişti. Mezkûr müfreze Kumandanının işgal ettiği mevzi i ve aldığı tertibatı -ki piyade hattı işgal olunan sırtın düşmana müteveccih eteğindeki bağın hendeklerinde ve topçu mevzii de piyade mevziinin 400 m kadar gerisinde ve geriye doğru yükselen müteakip

tepenin teşkil ettiği hafif bir hattı içtimada nim mestur idi.- gördükten sonra Süvari Bölük Kumandanı Kemal Efendi'ye mülaki olabilmiştik.

Kemal Efendi (Karaosmanlı) ile (İştip - Köprülü) umumi caddesinin arasındaki tepeye, süratli ile gidiyordu.

Kendisinden suret-i hareketi hakkındaki istizahatıma verdiği cevap şu idi:

"Maksadım, düşmanın asıl kısm-ı küllisini tevkif etmektir. Süvarisile hiç meşgul olmak istemem. Çünkü süvari geçip gitse o kadar haiz-i ehemmiyet değildir. Fakat, kısm-ı külli bir an evvel Köprülü'deki kuvvetlerine mülaki olursa meydan muharebesinin belki rengini değiştirir. Şimdi ben şu tepenin gerisinde duracağım. Düşman elbette asıl caddeden ayrılacaktır. Çünkü bu cadde bizim topçunun tesiri altındadır. (Turfallı) ve (Karaosmanlı) köylerinin şarkından dolaşmaya kalkışacaktır. Ben, yaya cenkle, onun az çok tehirine muvaffak olacağım. Üzerime süvarisi gelirse yine öyle hareket ederim. Çünkü gördüm, onun da kuvveti çok değil, iki bölüktür.

Hatta burada mahvolmak muhakkak olsa bile, benim niyetim buna razı olmaktır. Ben, bir bölük, mahvolacağım, fakat bu hareketimle asıl meydan muharebesi icra eden kuvvetlerimizin tahliyesine hizmet etmiş olacağım.

Bizim müfreze Kumandanı da zannedersem kuvvetin azlığına bakmaksızın, o da düşman üzerine atılacaktır."

Umumiyetle Kemal Efendi'nin mütalaası memnuniyetimi mucip oldu. Orada kendisine bir şey söylememiştim. Şimdi burada, bu son satırda, kendisine teşekkür ederim.

HARİTA VE KROKİLER

Genel Harita

Gnkur.
As.T. ve Str. E. Bşk.

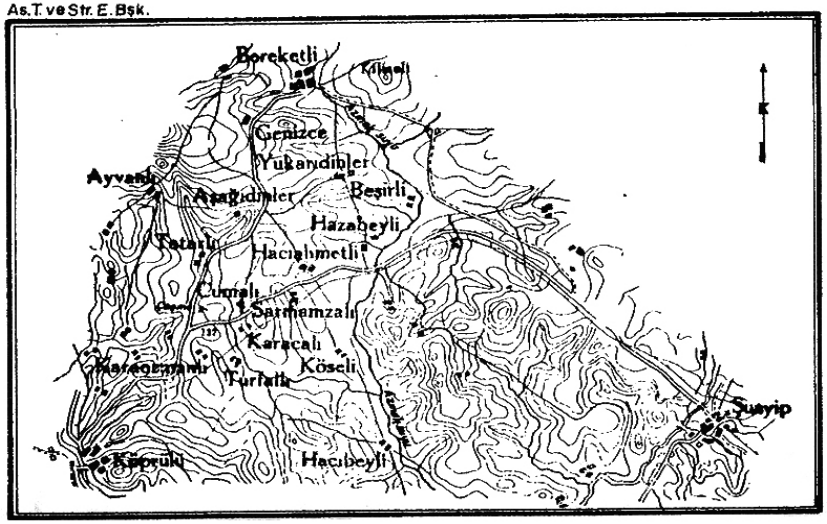

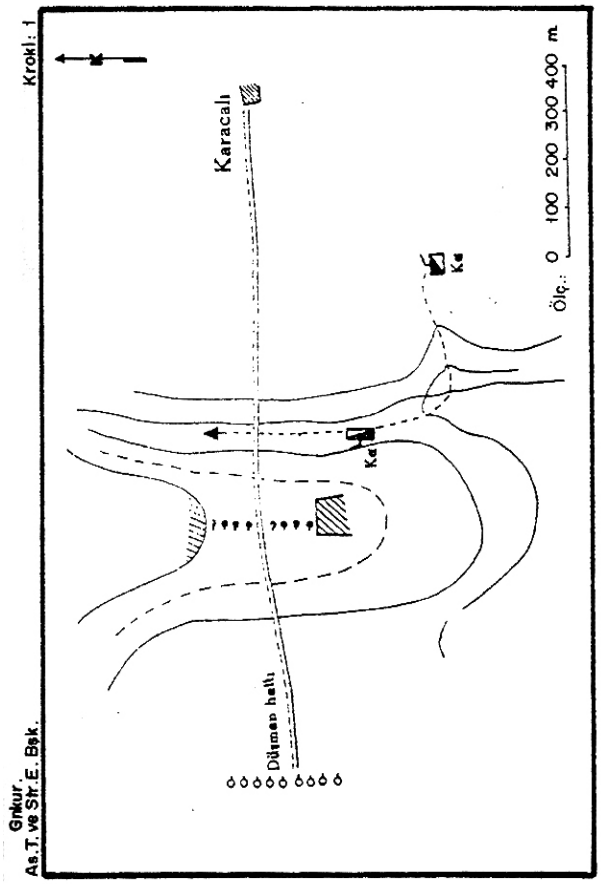
Krokl: 1
Karacalı
Düşman hattı
Ka
Ka
Ölç.: 0 100 200 300 400 m
Gnkur.
As.T. ve Str.E. Bşk.

Gnkur.
As.T.ve Str.E.Bşk.

Kroki:2

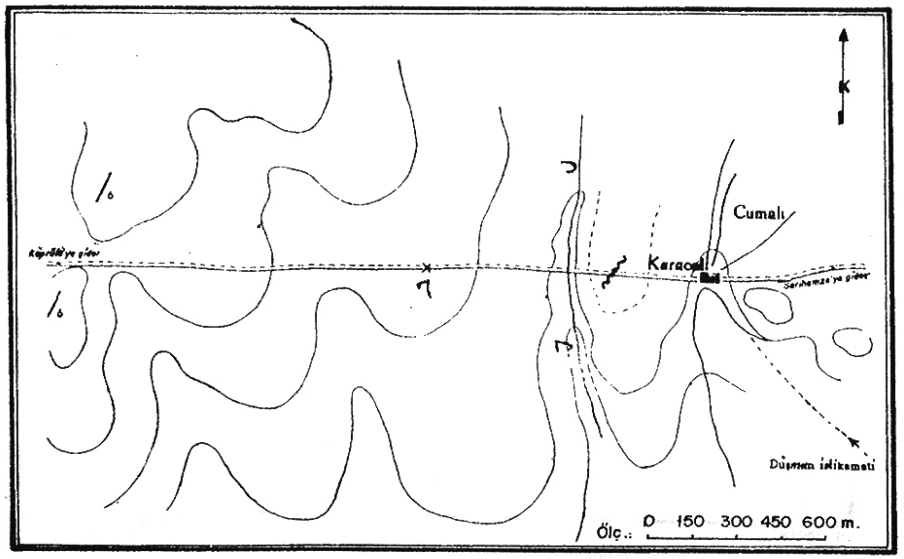

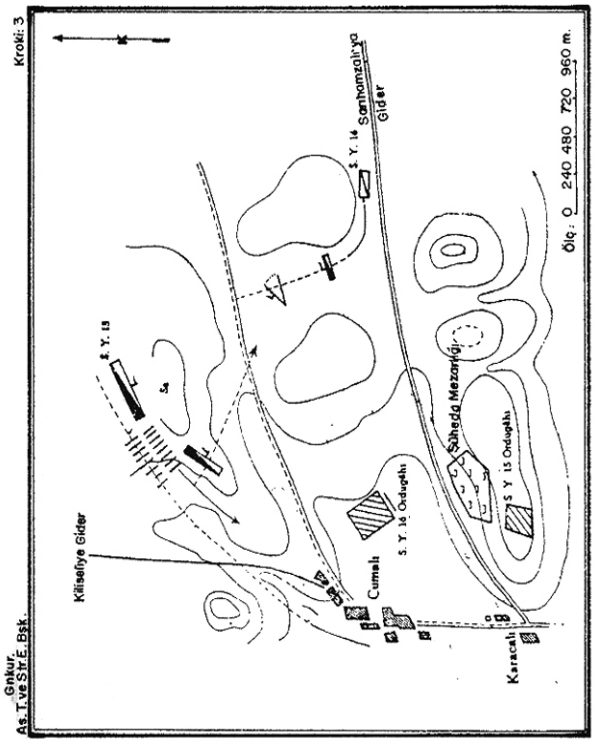
Kroki: 3
Gnkur.
As. T. ve Str. E. Bşk.
Kilisefiye Gider
S. Y. 13
S. Y. 14
Samhamalıya Gider
Cumalı
S. Y. 16 Ondoğlu
Şaheda Mezarlığı
S. Y. 15 Ondoğlu
Karacalı
Ölç: 0 240 480 720 960 m.

Kroki: 4

Grkur.
As. T. ve Str. E. Bak.

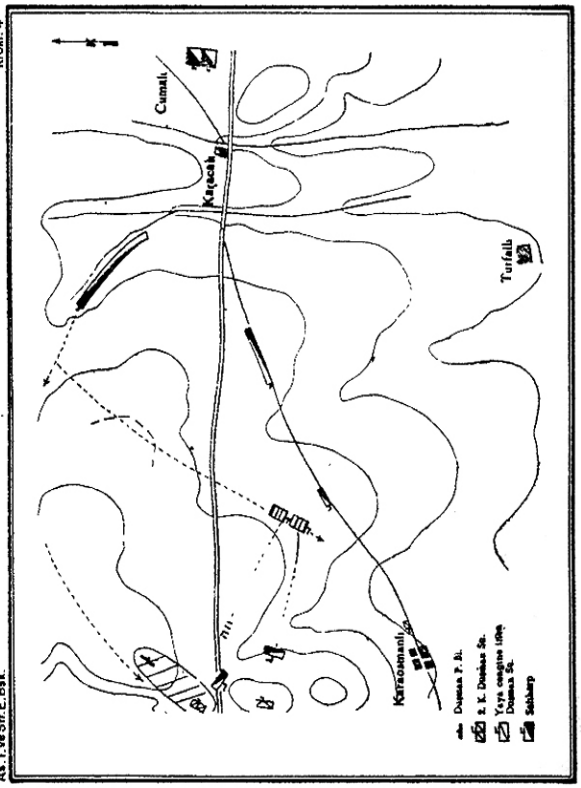

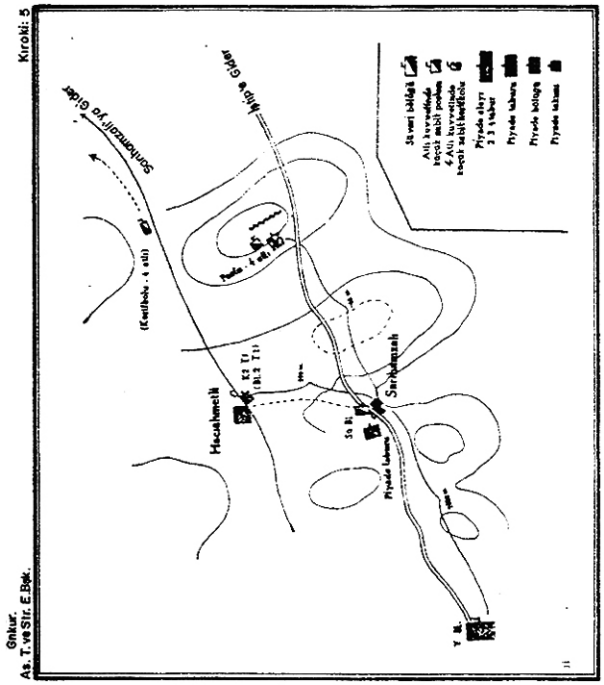
Kroki: 5
Çekiliş: Ş.Ş.Ş.
As. T. ve Str. E.Bek.
Hacıahmetli
Sarıkamışlı
Yeşilyurt
Yeşilyurt köyü
Yeşilyurt köyü
Yeşilyurt köyü

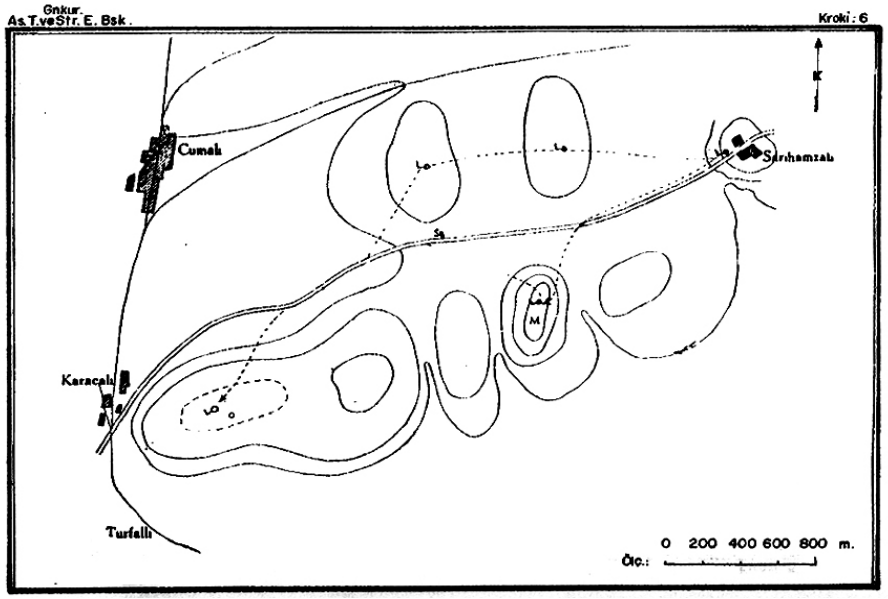
Gnkur.
As.T.veStr. E. Bsk.
Kroki : 6
K
Cumalı
Karacalı
Turfallı
M
0 200 400 600 800 m.
Ölç.:

Gnkur.
As. T. ve Str. E. Bşk.

Kroki: 7

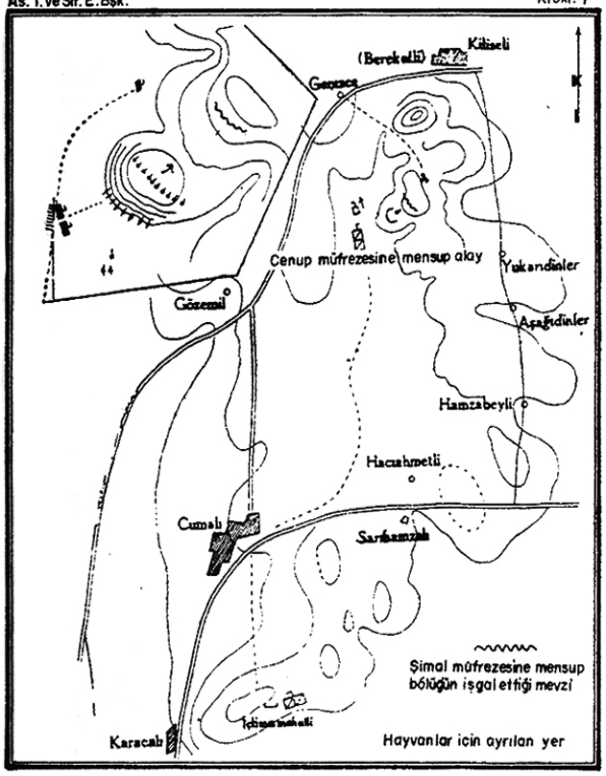

EL YAZISI METİN

[illegible]

جمعہ کی اردو کاپی

۹ عدد فرکولیپ

[illegible]

سلائیڈ

بر، ایکی سونه

(جمهوری اردوگاهی) : (کویزیلی - اشتیب) جاده سی
اوزرنده ذکویریبنک ۲۰ کیلومتر وقدر شرقه قصابنده کی
جمهوری ق قره جلی قریه لری قربنده ایدی
مذکور اردوگاهده کویریبنده کلنلر اوده یشیمش و اشتیبه
کله اوآلتی سواری آلاییلرندن اوچنی سواری فرقه سی
قوماندانی میرلوا جمیل بک حضرتلری تحت قوماندا سنده
تشکل ایدن بر سواری لواسی - تعلیم وتطبیقات مقصدیله -
اجتماع ایتمشدی .
مذکور لوانک تعلیماتی تقسیمه ایچون اوزره
۱۶ جمعه ده یا ذکوی جمهوری اردوگاهنه عزیمت
ایدن اردوگاه مدیر رئیس علی بک
قوماندا سنده بر ده بولنیورم ۲۶ جمعه ده قدر اوراده
قالدم .
بوزده ؛ تعلیم وتطبیقات مقصدیله بر سواری لواسنک
اجتماعی سنه اوزرنده کوره لدی . اردوگاه مدیر رئیسنک ،
اردو قوماندانلرینک سطحنی صیاندنده ایات وجود ایتدیکی
شدیده قدر واقع اولمامسه کیدی .

بوزنه اردوگاه مدیر
علی بک کیبی
بیاره لدیه اردوگاه مدیر
قوماندانی سی سلمی وجناب
بوزبک نوری بکلر
حیاتا

١٧ مئی ٢٠٠٥ ء پاکستان ٹیلی ویژن

تعلیم و تعلم کے چیلنجز ۔ [سی ۔ ٥٥ ایم برائے
(قومی نصاب ، کامیابی کے تقاضے ، صلاحیتوں ، قومی ، مرتب بورڈ)]

تعلیمی بریکنگ ورزندہ (مدیر آغا شت) :

بلوکلہ آپری آپری بلوک تعلیمی اہداف اپنے ہیں ۔ آلوی قومی نصاب
بلوک قومی نصاب بالخاص [درسی نفل ایلیمنٹ صفحہ ۔ کیمیٹ ،
جم و تعلیم صرکا تنگ تعلیم ایلیمنٹ] توجہ اپنی ۔
بلو ورزندہ ، آلوی قومی نصاب بلوک قومی نصاب
آتیدہ کے مسائل درپیش :

سنگلہ ۔ ١ (قرض کی نہ دو ۱)

(بلوکی ، جہاں سی متعلق متوجہ اولمی اور ٥/ طالبعلم قول نظامندہ دوانہ
یعنی
نور بتا کا بی اقتدیہ] :

بلوکلہ ، (صاری حضرہ لی) اور زندہ رجعت ایدہ
بہ قطعہ نک دمدا ۔ نظر زدہ سی مسعود ۔ دمدا ۔ بیادہ سی
شولور دیکلہ حرندہ (ی) ، بولنک شمال و جنوب کے تار بولر
آیاندہ کے موضعدہ بولنور ۔
رشتہ بیادہ سی بولی استقامتجہ ۔ ٤٠٠ قدہ بہ قد ۔
یاقلد شدی ۔ بزم بیادہ فر فوق العادہ تنقاء دوہا ۔
اولدی ، قوۃ معنویہ سی صار صلدی ، یرندہ تباقتایدہ جہاد

بر حالی کلدی.

دمدار مقدزه‌سی قوپاندای بلوکلری دها اول یاده
آوجی خطنك صول جناح کرینه دره ایچنده توکور دیکلر
(ایلدیاتی بره ایچه‌رلر) محلم (قه) جهتنه ایتمشدی.
پکور سیله بولدی و بالخاصه قره چولی کونیك غرب
طرفنده کلدیکی بوز وطسه اولدیغی ایچون جهت ایدیه‌قطعیه
بورویش ناحیه‌سی اوغرادی (عبارت). بو قطعیه ۲۰ دقیقه
قدر زیاده‌ی زاندرمه مقدمیه دمدار مقدزه‌سی قوپاندای
سنده شوامری کوندردی:
«بزم یاده آوجی خطنك آرالقلرندن کچیرلرك دشمن
طرفنه ایت! به یاده موضعنك صاغ جناحنده ۲۰
اخطار — بلوك بوامری اولدیغی نقطه‌دن (ك) مستقیماً کیده‌جکدر.
بو نقطه‌لر چول ایدیله نقطه‌یه قدر (قه) مستوراً کیده‌جکدر.

---

§ کامل انقطاعله قول نظامنده دوراندیلوکن
دوردلو قول نظامنه کچیلدی و خفیف بر خط اجتماعده دره ایچنه
اتیلدی. دره‌نك غرب یماجنه تعقیب ایتدی. بو اثناده
بلوکن طاقمه قول نظامنه کچیلدی. بو صورتله امر اولندیغی محله
(قه) کتیدی.
بو نقطه‌ده صکره دوردلو قول نظامنده اولوب قه

پیاده آدمی طفلك کرینه قدر دره‌ده ایدیلدی .
اوراده بلوکی صولی صف صربه کچیردی دوشه‌ه‌ه‌

بو صورتله آدمی ضبطنك آرا القدرنده کچیرلرك ورسه نقل
ایله و بتونه قوتیله بو اره آتلر احتیاط فلانه راقمنه
لزوم یوقدر . بتونه قوتیله ترسه اوزرینه آتلسه ، ادی
ت شرقیه مطلوبه زمانی قارانغه موافقدر .

مسئله ـ ٤ ، (فروکی نوزد ٤)

(نوربک ی ـ ف بکم) :

کویریلیده جمعیک استقامتده بورویات
برمفرزه شوصرتدی (٤) الده بولندرمه ایستور.
مذکور مفرزه یه مربوط اولوب مستقل اولرحه ایدی
سوروله اولان بلوکلر طوتولمسی مطلب صورتدر
؟ کیلومتروقدر غربنه کلدکلری زمان ایدی کوندرلسه
اولان کتف قولاندنه آلدلری رایدرده :
صاری صفره لیده ایدیلکده و اولان دشمن
مفرزه سنی راسیله ~~جمعیت~~ قره جانوز ۳ کیلومتروقدر
جنوب شرقینه واصل اولدقجه آقلادی .
بوراده بولوقماندانی نه یه قرار ویرر ؟
{ بوقراری آلوی قوماندانی بلنانه ایضاح ایدی که :
سرعتله ایدی بورویش دوام ....
چونکه مذکور صرتدی الده بولندرمه ایچون
بهمه حال بوصرت اوزرنده قطعی خطره کلمیلدر . زیرا
دشمن مساعده ایتدکجه دائما ایدی آتلاق . دشمن
نه قدر اوزاقده قالیرسه ـ وتوقیفه موفق اولورسه
بودخلفی اودرجه دها موفقیتلی ایفا ایتمه اولورز .

§ موازی بلوک (ا ق) در سنه ۵۰۰ قره قدر
غربی کلوکی زمان دخمه اوجنده قره جلیغ شرقی جنوبی
تقریب ایتدیکی کشف قولندن کلمه بر نظر خردبینیدر .
بلورک قیماندای نه یه قرار ویرمه دن ترتیبات آلیر؟

بلورک قیماندای عارضه سی ، ایدیلکده اولان دستمن
بایا چنکلر توقیفه قرار ویردی .
(آلوی قیماندانک انفاصل اوزرینه) بلوک معلوم اولمق
ترک ایدیلمه کندیسی اشغال ایده جکی موضعه قرار ویرمشدر
اوزره در نقلیه ایچون حرکت ایتدی .
(ق ق) در سنه شرقنده کی حرق طوقنی مناسب کوردی .
و ۵ نقطه سنه کلمه اولان بلوک صف حربه نقل سنده
طوردیردی و بجوم بلوک بایا چنک ایچون یره ایندیردی .
یره اینان اقچلری بالزاسه ایدی سومه ایتدی .

§ آلوی قیماندانک تنقیدی :
بلورک قیماندانک اشغال ایتدیکی حرکت موافقدر . زیرا
دشمن جیوی و قره جیوی ده وقره جیوی نک جنوبنده
اوزاقده صاغ ده آچیلمه یه دیابیلیر یه جیوانک
و بلورک جوانبنی موضعک کرسنده کی در ده دستور

و محفوظ بولندیغی تمکندر . زمانه ده بو موضوع طوتنی
ساعده . بلوکی
آنجق بولوک قومانداناری موضوعک کرینده کی درجه قد -
کتورمیه اوراده یره اینیرمه لیدی .
حیوانلرک یاتدقلری قلاره ضابط آدمی قطعی کری کلیکسه
حیواندی ایدی سوحه اتمک ایستدی . حیواندی ایدی
سوره یک آدمیده معاونت اتمک یک مناسبدر ، فقط
بوراده ثابت یا یاجق یا یلدیغی نظراً حیوانانک یاتدقلری
یک آز افراد واردر . بونلر تورنه بولوکلرک حیوانات ایدی
سوره قرار .
بولوک قومانداناری صاغ ، صول جناحدن آتلرک قلد
کوندردی . بیک طوغری حرکت ایتدی ؛ نکه یا یاجق
ایچون آتلر طوتلدقدن صکره جناحدن بیاده ده کتمک ضرور
حیقار رمالیدی .

تعلیمات برنجی دوره بو مشقه ایله ختام بولدی . بلوکلره
استراحت ایتدیرلدی . بو اثناده فرقه قومانداناری وارغاه
هیئتی آلویت وجاندلیغی یره کلدیلر .

تعلیمات آتیکن دوری :

بو دوره آلای قوماندانی آتیکی بلوک برلشدیری و آتلوی
تعلیمی بجا ایتمک یا بیرلری . [صف حربه نظامنده
مختلف بیرلیکلرله ایدی حرکتنه ؛ صف حربه نظامنده
طاقمدن صوله جرخیله طاقمله قول ، طاقمله قولنده قول
باشندن صوله جرخیله صکره اجتماع قولنه کچمک ، اجتماع
قولنده صف حربه کچمک ..]

بو اثنادہ اردو ارکان حربیه رئیسی یاشانمق تکلیفی
اوزرینه سواری فرقه سی قوماندانی ، آلای قوماندانلرنه آتیده کی
مسئله یی دیردی :

مسئله — ۲ (قرو کوندرمک)

قوتلی بر مفرزه (ایپاره آلوب ، بطاریه ، بیوک سرایی)
(کوپریلی - اشتیب) استقامتنده یورومکده در .
مذکور مفرزه نک وظیفه سی ، اشتیبه کوپریلی اوزرینه
یورومکده اولدیغی ضبط آلنان بر قشلق ایدی حرکتی منع ایتمکدر .
آلایک (۲ . سری) مستقل اولرق ایدی کوندرلیشدر .
آلای اوجیه (قره جلی) یه کلدیکی زمان دشمنک

بعوث قدر سواریسنک را سیله صاری حمزه‌لی‌یی
کچه‌یکن کشف قوی بایدر ندن آکلاشلدی .
سواری آلوی قیرنداننک صورت حرکتی ؟ و (اولجه آلنه
اولمسی لازم کلن اهمیت ترتیبی و استکشاف خصوصاتی
بوراده اجرا ایدیلمکده) .
مسئله دیرلدیکی زمان آلوی = ده بیلجزدی .

---

§ آلوی قیرنداننی درحال باشلدم برنجی بعوث قیرنداننده
برچاوشدقیرنداننی آنلر ایستدی . بوندی برقدر ولی
کرهلک ضابط اولمه اوزره (جمعی - صاری حمزه‌لی) استقامتده
حرکت ایدیردی .
بوندن صکره برنجی بعوکک برنجی طاقمی پیشدار اولمه‌رق
(قره جه‌لی) ی (جمعی) کویلرینک نه‌یدن حرکت ایدیردی .
کندیسی ده قسم کلنک پیشنه اطاعت ... حمزه‌ده پیشدار
تعقیب ایدیر .
پیشدار قیرنداننی جمعی اقف ... ده ایدیسنه براوچ
چیقاردی و طاقمک قیرنداننی برچاوشی توکیل
ایتدی .

جمعی اقف پیشدار طاقی طاقندی جمعدی وقره جه‌لی‌ی
تحری ایدیرکه‌ده حکده اوجله جمعه‌لینک
شرده‌سنایسنده‌کی تیه به وکت ایدی (ط) .
آلوی قرپانداق قسم کلیله (قره جه‌لی) به واصل اولدیغی
آنده طاقمله قرپانطاق نیکیدی و پیشداره باقلا شدی .
(ط) تیه‌سنه چیقانه اوچ قرپانداق جمعه‌لینک شرقنده‌کی
صرتده‌ده اکلی بلوک ترشه‌سوایسی کوردی و در حال کندیسی
بوضعیفه نقطه‌ده ترصده دوام ایدجک یانده‌کی نفرلرده
بر بله آلوی قرپانداقه خبر کوندردی .
خبر کرنه نظر الیله کوشره‌رک (شوصندرک اریسنده
بر بلوک ترشه‌سوایسی و دریجه) دیدی . آلوی قرپانداق نقده یانکز
بر بلوکی ده صور وقتده حکده ؛ نقد بر بلوک دها وار اقم
دیه‌ک .
آلوی قرپانداق نقدی اجواب ایتمکله برابر درحال نقل ایله
اوجک بوضعیفه صرته چیقدی . بوراده کندیسی ده دشمن
کوردی .
بو آنده پیشدار طاقمی قرپانداق پیشدار لره وظیفه‌سنی
ختام بوضعیفه تقدیر ایده‌رک کندیلکندن ، طاقم قولی تطارنه

ابدیلیانه بلوکلرك باشنه داخل اولدی. یاکذ اوچ اوزاوه
اعتباراً اراضك خراجی آلدی.

اوچك بولندیغی تیمنك ... قدر شرقنه
(ص) چكلسه اولان كشف قوله كریه معلومانه دیرمكله
برابر اوزاوه ترصده دوام ایتیوردی.

آلوی قوینداغی وشنك تماماً ایكی بلوكدن عبارت
اولدیغی وهیچ بر حركت یاپه مقده بولندیغی كوردی.
بونك اوزرینه جمه لینك شمالی كناری ضیاسنی كچه اولان
بلوكلرینه اولان قول باشی ایله بابرم صاغم جرخ ایتدیردی
(قوروكی یانندن) وبعده دوره مقده اولان وشنه اوزرینه
هجوم قرار ویره‌رك وشنه استقامتنده وفقط وشنه تطاوزنه
مستعد اولمزدن صفا حربه كچدیلر. اركك بوانتاده وشنك
مزدود بر صورتده صفا حربه كچدیكنی وجهه‌سی تماماً حس
نقطه‌سنه متوجه بولندیغی وهنوز كنه بنك وشنه طرفندن
كوروله‌دیكنی كوره آلوی قوینداغی بلوكلرنی اراضی وشنك
صاغندن استفاده ایتدیرك هجوم وشنك صول یانه
نتیجه‌ایتكه قرار ویردی» وتكرار طاقمك صاغه جرخ

ایده‌ی جمله‌ی نیک شرمه‌شالی خانه‌سی قدر (فروی باغلم)
کلدکده‌سنده طاقمدن‌لرمز جرم ایده‌رک صفحه‌یه نظارت
کچیری و مفتش برمیلدن بر دیزه چیقارمه ۲۰۰ یه
قدر یاره‌جیلره اولمه‌سی تقریب ایتمه اولان شمه
بلوکلری اوزرینه آتلمشدر.
شمه سواری بلوکلری طاقمدن بارم جرم ایده‌رک
چیلهسنی تصحیح قیام ایتمه وفقط بو اثناده مصادمه
واقع اولمشدی.

آلمانیا تلگرافی هرگاه وتدابیری حقنده سود ایدیکی
مطالعاته بروجه آتی ایدی:
"شمندفر ایله بلوک سواریسنک (صاری حمزه‌لی) دن
کچدیکی خبر آلدیغم زمان (اوج) م (قره‌جه‌لی) یه واصل
اولمشدی. بستقه قوندک، خبری ایصال ایتدیریه‌جه‌قدر
کچه زمانی ده دوشونورک صباحده شمه بلوکلرینک
بیک زیاده تقریب ایتمه بلغاریستی ویک چوق زمان کچمه‌دن
شمندفر قاشیله قاشیه کلمه‌جکنی آکلادم. بونک
ایچون دوحالی بلوکلری طرف قولی نظارتنه کچیرمک ایچون قومانده‌لرینه

دوبوبه براقیلات سانی قطع ایتدم و بالترجیح کویدکی
فرینه حرکت ایتدم ؟ چونکه بو یاده اراضی ایچون مقدم
ایدی. دشمن کوروکوره حمله ایچاب ایدیه سلوای ایستدیکم
کبی اجرایه مقتدر اولم بیلیردم. بوکویلر، بنی، بر درجه یقه
دشمنک نظرندن ستر ایتمکله برابر، دشمنه بوکویلری جکیه رسک

اوزرینه آتیلاسی دی
کویدکی شرقندن کیدیه لوبی تعقیب ایتمکی بهیم دوشونمدم ؟
زیرا، اوراسی ده ایکی بلوک خط آچمنه مقدم اولمقدیر ایر
دشمنه بر درجه برودن برونه کلمک و دشمنک تمامنی قوتی و ترتیباتی
تقدیره زیاده بولمه ده مجبوری برحرکته بولنمه اقتضا وار ایدی.
تعقیب ایتدیکم استقامتدن ایسه بوک فائده سز
دشمن صاغ یانه المقدی
دشمن بلغاره کوروکوره حمله صف مربه کیدم ؟ لکن دشمنک
آلدیغی وضعیت و اراضی حالنه وقت ایده رک بو وضعیته دشمنک
همان قبول ایتمکی مناسب کوردم. اراضی و زمانک تبدیل
وضعیت مقدم اولدیغی کوردم و درحال کوردیکمز مرکای اخبار
ایتدم که بو طرز حرکته نتیجه نک دها ایی اولاجغنی اعتقاد ایدم

§ مقابل طرف حقده معلومات :

اردو هدیه ریئس بك ، سعد بن آلای قپانانه مسئله
و برلکده حکمه سی ١٦ (قپانانی قاتمقام مخصوصیدر) ك
(حمدی) ایله (قره حمزه لی) آرا سنده تعلیم ایله استفهام ایتکده
اولدیغی بیلدیکی وقتکه آلای ده مقابل طرف اولدوغه حرکت
ایتدیرمکه فائده لی اولجغنی دوشونه رك اردوگاه اشغالنده
اوزه اقلاسمه اولان سواری فرقه سی قپانانه ١٦ آلای قپانانه
بیلدیرلدی اوزره آتده کی مسئله یی تفاهم ~~ایتدکدن~~ سویلدك
اوزره بنی کوندردی ؟ (فقط فرقه قپانانه اول فرقه اردوگاه
حدیه ریئسی بولم بیلدیکم ایچون تبلیغ ده مرعی الیه اولمشدر) :
« وضعیت حاضره اولکه ث : سی ١٦ کوریلن اشقالنه ایدیلیه
بر مفرزه نك بیشدار سوارسی . وشمه حقده (صارى حمزه لی) ده
آرادیغی معلومات : صوف تلمه ده مرکب بر مفرزه ایله بلیوه .
سواریسی (٢ : ٢ ك) آرا سنده قره قپانلی خانه سنی »
سی ١٦ قپانانه اردوگاهنك شمال شرقیسنده کی
حرکتده مطلق اولدیغی زمان ، مرعی الیه ~~حمزه~~ مسئله/تبلیغ حمزه
ایلسه اولدیغی ایچون ، کندیسی ، مسئله نك تبلیغ ایدلدیکی ایلك

وضعیت کوره ایجاب ایدیر که کشف قوللرنی چیقارمق مشقوله
ایدی. ارکان حربیه ریئسی پشتنک اوریه قاریشطوفنک
اوتانده بولندیغی وضعیت عقده کندیدنه منسوب بر کشف قول
صقیله مسلح و برمک اوزره آلای قومانداننه یاتمه کیتدم و
(بتمنط ایکی بلوک [redacted] سوایس شوحرنک (ص)
آرقه سنه طاقمله قول نظمنده شرحه استقامتده یورویور)

دیدم
بو خبر اوزرینه آلای قومانداننی کوشریله استقامتده صفحه یه
[redacted] کچیب همین قوار ویردی که بوندن صکره کرکه بوقارده
تفصیل ایدلدی.
آلای قومانداننی همین ایچون ایکی بکوللرنه عبارتدر اولان آلاینی
صفحه یه کچیرکیدیرمک قاریشطوفسوایس بالنه کورمشدی.
صاغ یک اوتاغه اولمق عقله برابر اراضینک تشکلاتی رؤیتنه
مانع ایدی. زیرا نک طاغلقدن دولای اراضی دیاره کشفدی
انجاق قطعیه یا شلدیاهمه اهلدقلرندن قاریشطوفسوایسنط
اجرا ایلدیکی دستورادن خبردار اولمشدی.

طرفینه سوایس ۲۰۰ یه قدر یکدیگرینه هجوم ورمه نعلی ایله
تقرب ایتدکده عسکره هر ایکی طرف کندیسی را ضللرنده اورتوسنه
و دورتوسنه و قایشنی تقلید ایتدیلر و مسئله یه ویرلدی .

تنقید :

تنقید ایچون اجتماع ایدن ایکی آلای ضابطانه ؛ اولا فرقه قومانداننی
ایی بر ایدن مطالعات و سواری صنفی ده بعضه ایضاحات ویریله
ایتدی . بونده عسکره اردو ارکانه حربیه رئیسی ، طرفنه
و حقنی ایضاح ایدن ۱۵ نجی سواری آلایندن حرکتی مواجه بولدی .
سی ۱۶ نجی آلایدن حرکتده کی تأخر اسبابنی ذکر ایتدی (وقتیله
مسئله نک ایضاحی ایچون پیش ، ترتیب و تدابیر اتخاذ قدر نظر
قیلنمش ۲۰۰) ارکانه حربیه رئیسی بو وسیله ایله سی ۱۵ نجی آلایدن بوکونکی
بوردی و آلای تعلیمی حقنده کی محفوظاتی و بایریه ده ۱۶ نجی آلایدن
تعلیمدن سبب ایده جکی وقف زمانده کیلیدن مسئله ویره جکنی
بیان ایتدی .

§ نجم کونه عائد بر قارم سطر :

بند ٥ ، فرقه‌ا ، گاه حربیه رئیسنگ کوچك ضابطانی

معاینه سی :

س. ١٦ نجی بند ٤ و ٥ نجی بیوکلرینگ کوچك ضابطانی

بیولك قوماندانی (حرفه‌ده و صادقه) افندیلرك قوماندارلری

آلتنده اولمه‌ی ، گاه حربیه رئیسی کبك امر ایتدیکی محله کیدیلر .

بلرك قوماندانی ، بیوکلرینگ کوچك ضابطانی نه ؟

اوکرنمسه ایسه‌لر آندی حوریه‌لردی .

سوال : وظائف حضریه و سفریه سی ، آندی و یایا

حربیه ، وظائف دینیه و وطنیه ، مملکتده خدمتلرنه دکر وظائفی ،

عبارت اولوب سوال صلاحیتده آنده ایدیلدیکی طور و سلوکه بر دلیل

عبارتیله دریلدیکی جواب شایان محفوظیت ایدی .

بعضی حرفه‌ده افندیلر حور ولنجه سوالارده بیك اسلی چورتلمه

تدیب ایده بولندیقلری استحصال اولنور ایسه ؟

س. سوال قایم سلاحی وارمی ؟

ج. ٣ ، آتی قالبی ، تفنگ

س. بیوندوه هانگیسی بونی رجم ده اعتبارلیدر ؟

ج. آتی ، چونکه سواری آتیله سرعت سایه سنی

تشکیل ایدر .

س. سواری ایچون حربه اتکمی ، یوقسه محکم اولدقجه

حربه ده چکنوب تشکیل اتکمی اوسوانقدر ؟

ج ۔ کشف اینٹ افقم : جیونکہ صاحب یہ طور تو ہے کشف کری
قالیہ ۔

١٨ جوزا ٢٢٥ : صالحه

بوگونه ، اردگاه صدر رئیسنک برگونه اول اعطاسی وعدایدیکی
مسئله نک تطبیقه اکتفا اولنشدر .
تعلیم صباح ٨٫٤٠ ١١ ده چیقلدی . ٢٫٤٠ ده دوام ایدلدی .

§ اردگاه صدر رئیس پاشا یازاپرتسکوی اقسام اوزرینی تزیین
کلمه فرقه اردگاه صدر رئیسنه ، سواری فرقه سی قومانداسی صبحی پاشا
ویرلک اوزره آتیده کی مسئله یی ویردی :

مسئله - ٤ . (فروکی نومرو ٤)

" برشرحه قوق ١٧ جوزا کونی اقسام اشتیین اشغال ایتمسه
وستقلاً ایدری سوره ایدیکی برسواری لواسی ده بولیجه (صاری
حمزه لی) یه واصل اولمسه واوراده کوی اردوگاهنده قالمشدر .
١٧/١٨ جوزا گیجه سی ٢ ده سواری لوا قومانداسی آتیده کی
امری آلدی :
کوپریلیده دشمنک پک ضعیف قوتلری بولنیور . اشبو سلوبه
سواری لواقومانداتجه ده مرجوددر .

شرقه قوی بایه کوریلی اوزرینه یوروه جکدر .
سواری لواسی دها اول کوریلی ی اشغال ایتمشدر
الده ایده جکدر . »

نوط — (رئیس پاشا فرقه اوطه سی یه رئیس شفقت سویلشدر)

نقطه غربیسنده قره جه لیقه جنوب غربی مخرجی اولم جقدر .
قره جه لیقه شمالنده قره جه لیقه ۲ : ۲ کیلومتر قدر غربیسنده
جرنلرده پیاده بلوکی ایله آیکی سواری بلوکی اناتولی ایچنده
اوزره ایچی ایله ایکی تشکیلاتده بولونیلمش و بایه لوانت
حرکتنه اول بوایشه مأمور اولنلر سوقه ایدیلمه اوزره مناسب
برمحافظه پیاده بلوکی و قدکو بلوکلری صاغ جناحی کرینده ایکی
سواری بلوکی کوستریلمکدر .
بایه اجتماع محلنده مقدم ترتیبات اجرا ایدیلکده و بلوکلرک
نه ایله اناتولی ایچنه بولندقلری بیلدیریلمکدر .
سواری فرقه قوماندانی بالکز قوماندا ایده جکدر .

§ سواری فرقه‌سی قومانداف ١٧/١٨ نجی کیچه‌سی مسئله‌یی
آلدقده صکره ، بوا قوماندانی صنقیله آلایده آتیده کی امری
ویرمشدر !

بوا امری نوردو (١) (جمعه‌ی) تک شرقنه

« بوا بایره ١١/١٢ ده جمعه‌نیک شرقنده ، جبهه‌سی کویریلی‌یه
متوجه اولمه اوزره اجتماع خط نظمنده اجتماع ایدرکن ~~[illegible]~~ ایدرکن قوللر اوزرینه ~~[illegible]~~ بنده
ایده جک و بورو بشه آماده بولونجقدر ~~[illegible]~~ میدانو ایدرکن قوتی ایله ایده جکلرو .
جمعی

١٨ نجی کونی جمعه ١١/١٢ ده بوایی اجتماع ایرنده مذکور
اولدیغی وجهله اجتماع محلنده بولنمه .
بوا قوماندانی آلای قوماندانلرینه یاتمه جبهه ایده‌سی و آتیده کی
یورویش امرینی شفاهاً ویردی :

« ١- کویریلیده دشمنک ضعیف قوتلری بولنیور .
٢- شرقه قوتی بوکونه ، شتبه‌نه کویریلی‌یه حرکت ایده جکدر .
٣- بوا ، فرقه‌نک مواصلتنه قدر کویریلی‌یی اشغال و
تحصین و فراسنا سیونی الده ایتمک اوزره شمدی فرقه‌نک
اوزرینه آصل (اشتبه - کویریلی) جاده‌سنه موازی
اولاره یولنده حرکت ایده جکدر .

[مسجد و دوست اولیا ایچون آلاری قبول ایلمشدر]

٤ - اودتالنجی آلری یشنه - اولمیه / وکلوریلی اشقی قند ه
اشکف اجرا ایدیرمکده . دیکر آلری قسم کلیدر .

٥ - به قسم کلنک بتنی حرکتنه ایده جکم .

(آغه قصد فیرماه قبول ایدلمشدر)

[illegible]
جمی

امر آلوه آلوی قوماندانی ، آلوبدیغی یاندن دوندیر ، لوا قوماندانلغ
چشدا آلوی قوماندانی ، صورت حرکتی دائر آیریجه بعضه ایضاحات ده
بولندیر) .

چشدا قوماندانلغ ، یانه چقردیغی بلوک قوماندانه
ویردیکی امرک حالی شودر : « محتاز یوزباشی طرفندن اخذ ایلدیغ
بلوکی (تحت تصرفنده بولوران) اولدیغی یرده کوریلدی ، حرکت ایده جک و ایچ ایدن
کشفیاتی یاپه جق و محکمه اولوب شمندوفر استاسیونی آلده
ایده جک ، برنجی بولوک چشدا اولاجق »

بو امر اجرا اولندی و چشدا آلوب یوردیشه یتشدی .
دیگر آلوی قوماندانی ، بوزباشیلری یانه چقردی و اونلره
وضعیتی ایچاب وجهله آکلاتدی و حرکت ایچون لوا قوماندانلغ
امرینه انتظار ایتدی .

اردکاه حربه رئیس یتشدنک بو مسئله یی ویرمکده کی
مقصدی ، مسئله ده ویریله معلومات نظراً لوا ایچون اجتماع
محلی انتخاب ایتدیرمک ، لوای اداره اجتماع حالنده کوریمک
و بونک ایچون اقتضاسنه ویریله جک امرلر اتخاذ اولنه جق

تدابیری و لوانك ایدی بورویش ایچون هانگی یولك انتخابی
اولنجقنی / و بورولمه امرینی ایشتدك و بورولمه ترتیباتی کورمك
و امنیت ترتیباتیله بورویه برلوانك ضابطان طرفندن کوردلمسی
تأمین اینمك ایدی . تیاترو ایله لوا بورویشه داخل اولدقدنه
صکره مسئله یه ختم بولمسه نظریله باقیله بیلیردی .

× × ×

فقط ارکان حربیه رئیس پاشا ، لوانك بلوره وصاریسنك
یایلمسنی ده آرزو ایتدکلری ایچون لواقوماندانه آتیده کی
وضعی بیلدیردی :

« بورویشده برابر چیقاریلدقدن کشف قولاری هنوز قوله
تقدم ایتدی وسزه ، جاده نك شمالنده شوکوردیکز
صرتلرده (قردکی یرباقك) تقریبا بر بولك قوتنه بر پیاده فطالیه
بوظطك صاغ جناحی کرلیشده ایکی سواری بلکه بولنه بریور .
نرط - ٢ آتلی بر سواری بلوکی ٦ یایانلر بر پیاده بلوکنه
ایرانه ایدر . (مقابل طرفك راستی ایچون بتقدم وسائط بولونمشدك)»

بو آتاده پیشدار آلای قدمه‌لری صاغ جناح ایله سینه‌سنه
... ساغ‌دن پیاده آتشنه مدرسه اولیوردی .
فقط آلای قوماندانی دستگاه ایله اراجه ایدلدیکدن صوکره
بیلدیرلمسه اولدیغی ایچون رئیس یاش ، پیشدار آلای
قوماندانی « صاغ جناح ایله سینه‌کی صرتدن پیاده آتش
کلدیکنی » کیدجه سویلیه‌مه‌مه اعرا ایتدیلر .

پیشدار آلای قوماندانی ویریلدیغ معلومات اوزرینه
توقف ایتدی ولوا قوماندانی رایور یازمغه اوندره کاغد
وقلم چیقارلدی دیانه صفه باشلادی .

آلایک دوردیغی کوردن لوا قوماندانی کرید
ورمه فصل ایله کلم رک ، توقفک جائز اولمدیغنی ویریلم
زمانده برآمدالی آتشک خارجنه چیقمه‌سنه کلدیکنی بیان ایتدی
آلای قوماندانی قولبشی جرفیله (طور قلامی) کوینک
غربکناره طوغری ایلریلدی . مستقل کتیبه‌لرک (قره قلامی) نک
هجومنه دوچار شدی .

قسم کلی تشکیل ایدن دیگر آلای ، لوا قوماندانلغنک
امریله دره ایچنده (قروک باقدی) دستگاه صول جناحنه

عقب‌نده قوللانلمه اوزره شمال غرب استقامتنده سوق ایدلدی.
دشمنک ارتکاب اتخاذ حول جناحی ایدیسنه ٥٠٠ قدر
تقرب ایتدیکی زمان بر بلوک دشمنک حول جناحی کرسنه
مأمور ایدلدی. بر بلوکک ده یایا جنکه ایندیرلسنه
و بر بلوکک احتیاطده بولنمسنه امر اولندی.
بو اثناده کشف ایچون کوندریلمسه اولان ضابط دشمنک
کوستریلن خطوط جبهه‌سنک خیلی ایری بولندقی اوزرینه اولاً خانه
ترتیب تدبیر صرف نظر اتخاذ ایدرک آلوبک ایکی بلوکی طاقمه قوللانلمه
نظر اتخاذ ایدرک (قره‌قی‌نلی) استقامتنده یورودی.
مذکور بلوکلر (قره‌قی‌نلی) ایله جاده آراسنده کی صرتک
و قروکی یه باتک) ٦٠٠ قدر تقاربینده بولندقی زمان
کشف ضابطی (یالکز ضابط) درحال نعل لواقرماناتنه
یاتمه کلدی و دیر دشمن سواری بلوکنک درحال نعل ایله شوحرتک
و ایلدکوزه‌لرک) کرسنه کلدیکنی و یایا جنک ایچون یره انکه باشلادقنی
خبر ویردی.
لواقرمانانی، آلوی قرماناتنه بر بلوکک چیقارت

دیگر بلوک ده دشمن صف جناحنه هجوم ایتمز
امر ایتدی .
چپه یه تخصیص اولنان بلوک صف چپ نظامنی کچدی
وصل نه هجوم ایتدی . جناح یکوی ده جناح عدو سنه
کلنجه یه قدر طرفه قوله و قالقمه واوداره راوده
صف چپه کچوب هجوم ایتدی .
اولجه دشمن صف جناحی کرسی مأمورلری ایکسه
اولان بلوک ره یوانتاوس تشدید وطرفه قوله
نظامنی اوطه بتمالده دشمن کرسی حرکت ایتدی .
آلای قپانلری ره یوبکوله رفاقت ایتدی .
مأموره یه یوقدر له قتام ویرلدی . بروایه
یوروسنده صکره هجوم ضابطی نه لوروس چالندی .

x x x

— تنقید . —

سواری فرقه سی قپانلری جمعی و ارکانه حربیه رئیسی علی
پاشانک خلاصه تنقیدلری یوجه آتیدر :

برنجی دفعه عائد تنقیدات ... لواء قپانداغی ۱

ویره جک اجتماع امرنده ، اجتماع محلنده و اجتماع

جهتده و نظامنده و ساعت قاعده اجتماع ایتمه بولنه جق

ایچکلر اکتفا ایدر . دیکمه و سائره دن بحث ایتمکلر لزوم

یوقدر ؛ چونکه بارینه صباح قدر دیکمه حقنده کی معلومات

تبدل ایده بیلیر (لواء قپانداغی ده اجتماع امرینی بوصورتله یازمشدم).

لواء قپانداغی برجاده ویره اوطا موازی اولان

بولنه ~~[illegible]~~ صباحلیه ایرکندن حرکت ایتدیره جک

کشف قولارینی افشامدن تعبیه و تدارک کشف قولاری ضابطانه

افشامدن امر ویرر .

ایکنجی آلایه مرکب اولان لواء ایچون پیشداره بر آلای

تعبیه ایتمک چوقدر . بو یاده بر بلوکلر اکتفا اولنور .

لواء قپانداغی ، پیشداره بر آلای تعبیه ایتمکی کوره کنه بسنه

ده پیشدار قسم کلیسی تشکیل بولنسه ده موافقه اولنور .

پیشدار آلای توقف ایتدیکی زمانده بالذات پیشدار قپانداغنه

یاتمه قدر کلمک لزومی حس ایدیلسه ده بک کریه وکت

اقره‌قی

بدون ترجیح

جمعیت طرفنده سرداراهالنه [سواری قطعه‌ای سلم
کنسه جاده‌لری آیاق ؟ دشمه بوی بیلدیکی ایچون
بوید جاده‌لر اوزرنده یوروش تاخیر ایده‌جك تلاقیده
توسل ایده بیلیر . بو یاده قطع اولنجه‌جق آنده
اقره‌قی‌نك (کوریلیر) بو جاده‌لری جاده‌ده دهاقیم
اولمقدیر . سواری و کتله‌ده معدور . خصوصیله
موانع آفرنقدن یانه بولنمه‌یان خیول ایدلسه‌ده
بو جاده‌ده آیرلمه سوافقدر) مطالعه‌سی
ارکانه‌دن ریئس طرفنده‌ده تقدیر و تصویب
ایدلسه‌ده

قسم کلی تشکیل ایده‌ن آلایك پیاده آلایی نه قدر
سافه‌ده تعقیب ایده‌جك سویلمك جائز اولمه‌یله‌ده
چونکه اوقیانانی بالذات مذکور آلایك باشنی هدف ایده‌جکدن.

تجویز .

اقتضا ایدیجه ایپ ده بونی لوا قوماندانلغی

آیریجه امر ایده بیلیردی . بویله بر بلوکدن کز

اشتاد کبی کوندیلمسنده ده یری بوراسی دکلدر .

اساسن وضعیت هائد تنقیدات پیشه آلاییلر

قومانداني صاغ جناح ایله سینده بیاده آتشی کلدیکی آکلاشیلمش

آنده در حال آلاینی (طوغرالمق) استقامتنده صفحه یه

کچیره رک آتشک تأثیرندن قورتولمالیدر . اوزاده

ایلرده بازمه طوغری دکلدر . زاتاً بوها نزدم یوقدر .

آلاینی آتشک تأثیری خارجنه چیقارمق دقتنه صکره دشمنک

وضعیت وقوفنی ایچون آکلاییجی مناسب برقرار ویره بیلیر و

ایی بر ایدیسه لوا قومانداني تنهاجه برجه کوندره بیلیر .

آلای قومانداني بوراده ایپک یایاجه حرکت ایچون

لوا قومانداني ندن امر بکلیه جکدر . بوها امکانه یوقدر . کندیکندنه

حرکت ایتمکه مجبوردر .

قوللانمه مقصدیمز اجنبی ایله بر چوقه ندا
ضباغنی و یورغونلغی صاحب اولدیغی کبی ایکی آلای بر بوندن
آیریدی. دشمن سواریسی بر آلای قدر اولسه بدی بو آلای بلرلر
هر ایکیسنی آیری آیری صاغلجه ایدردی.
مقصد عمومیه نظراً، بو اقتضانه‌ی، حرکت منه
جایشان دشمن آشمیه کویریلی یه کیتدی چاره‌سز تحری
ایده جکدی. دشمنه پیاده و ایکی سواری بلوکی قوتنه
اولدیغی آکلاردقده حمله یوندلم اوزرینه اوزادی یاخود
وظیفه‌سز ایفاسی عدم موفقیتنه بتقم بر
فائده‌سی اولیه جغی نظر دقته آلمعه لازمدی.
بو یولی ایله غدکلر دشمنه صاغ جناحنه دولاشه‌جه
کویریلی استقامتنده حرکت دوام ایدیله بدی باجلم دشمنه
کندیکلرنه رجعت ایدردی. نتیجه‌سی اولیه اولدی.
دشمنک پیاده بلوکی ایله ایکی سواری بلوکی بیشاره
آلای قیشیندن سیاره ایده‌رک رجعت ایتدکده حمله
قره‌غنلر استقامتنده یوروییه دیکر آلای یکی بر وضعیت

قارئینده بولنمز مقصدی

بر سوارینی بلوکنک قره عثمانلی شمالنده‌کی

آلمنه قالقشدیغی قبول ایلمشدی)

قسم کلی به تشکیل ایدن آلوی هنوز قیامی

یک طوغریدر. چونکه دشمن سواری بلوکنک هنوز بره

اینمکه باشلادیغی خبر ویرلمشدی. بو اسباب هجوم ایچون

سواری آلوینه یک چوق یر فرصت.

هرقدر نظامنک، مادونه یاکز وظیفه و مقصدی کوریلیر

کافی اقتضا صورتده حرکت دائر تفصیلنه وتعلیماته اعطای

جائز اولمدیغی و آنجق لزوم کوردیکی مداخله ایده بیله‌جکی

ده ذکر ایدلدی.

× ×

تقدیری متعاقب ارکان حربیه رئیسی بک سلانیکه‌دن

اینمک اوزره ضابطانه وداع و کوریلیه حرکت ایلمشدر.

زرقه [illegible] قوانداغی چو

بشنده کلسه اولات موسیقی بر نه

هر ایکی سواری آلوب مختلف نظامدن بر ایکی در

یا تنده گیدر . اوندن صکره هر آلوی کندی کندینه آلوب

تعلیمه مشغول اولدر .

اوه آلتی آلوی جمع ایتمک شرقندن صاری حمزه کی

وغری اغدار ایدن اراضیده ، اراضینک حالی کوره آلوب

مختلف نظامدن نغمه ایده رک صاری حمزه کی داخل

اولدی . اوداده قیصه بر استراحتدن صکره صاری حمزه بلا

شرقنده کی اراضی یه گیدی . بوراده خاصة آلوب

جفت قول نظامنه تطبیقن اشتغال ایدلدی .

المزره کی تعلیمات سنه آلوبک جفت قولی حقنده باکز

اوفقه برابر ده بتمه تفصیلات بولدر . یکی سواری الای تعلیمات

بو نظام موجودر . قوانداغی یاشی نظام حقنده

ایی بر ایده معلومات و تفصیلات ویردی و نظام نظامنک

کوزل بر نمونه نظامی اولدیغی اوداده باقلجه کوستردی .

بو آتاده آتیده‌کی بسیط مسئله‌لرده حل ایدلدی.

مسئله - ٥ بالقوه‌کی مقدوه‌ه)

فرضیه - کوپریلیده‌ه حرکت ایدن بر مقذوفه (آیاده‌ه توپ) آ سواری بلوک) ١٩ عسکری چیاریلنجی کونی ساعت ٨ ده (قره‌جه‌لی) نك شرقنه واصل اولمسه و اوماده توقفله کیجه‌یی کیجه‌یکم قرار ویرمشدر.

ایدیده برلنان سواری بلوکنی (صاری حمزه‌لی) یه کوندره‌رك کندیسی کونوزه‌ه اقتصاد صوقه‌ه اغیلك آتشلرنی اراییور. پشنبه ١٩ عسکری صباحه اشتیدن حرکت ایتمك اوزره اوطه‌لرنی خالی آلمشدر.

مسئله-١- سواری بلوکنك (صاری حمزه‌لی) ده یاپه‌جغی اسبه نه‌در؟

مسئله-٢- عموم مقذوفه‌نك کیجه‌لك اهمیت ترتیباتی ؟

آتاتك ترتیبات فوقیه‌سی کوزلشدر. یاده طوپ یك جاده اوزرینه چیقاریلنجه بوك و صاحب اولدی یه کوندریلیك طوقنك آلوجقده ترتیبه ایه انتقال ایدلمشدر.

سواری بلوکنه، یاده طوپ ترتیبنه آلدقدنصکره قسم کلیه کوندیلشدر.

بوکونه افراد، نظامات وطنیه شمول اولمق جهتله
تعلیم اجرا ایدیلمه جکندن آلای قومندانی اجراءات شبه کوسه
اوکلنه جکدر آلای یاورینه نوط ایدیلمک امر بیوریلمشدر
آتیده کی مادده یه درج ایتمشدر:

«یاریه ضابطانه ایله برابر بر تنده عسکری اجرا ایدیله جکدر.
نوبتجی ضابط تندنه ماعداسی ایله کوجک ضابط تندنه جماعتی
بیتابه جمع اولنه یاریه صباح ساعت ۱ ده نظام قره غولی یانغ
حرکت مرتبا بولنه جقدر. ضابطانک یاتنده خرطیه و دوربینلری
بولنه جقدر.»

تیمشه کوره صباحیه ضابطان امراضه رصد
اجرام ایتمشلر.

آلای قومندانی صولزم تانی صمدی افندی:

«صمدی افندی! بز (تانارلی) اوزرنده (کوزه مل) ه کیده جکز.
بزه اک قیصه یولدن ایصال ایتمک ایچون خرطیه نه راجعدر؟»

دیدی.

صمدی افندی، وجهله خرطیه نه چیقاردی، جرنه وضع ایتدی.
خرطیه اوزرنده بولنان نقطه یی قیصه ایتدکدن صکره ایلک

(تاتارلی) یی بولدیغی نقطه‌نک شمال [illegible]
بوکسلمه حرکتلری خفیف بر خط اجتماعه تصادف
ایدن سطحی اوزرنده و ۳ کیلومتر قدر مسافه‌ده بولنمق و
(کوزه‌علی) ی اونک شرقه شمالینده و بر دره ایچنده بولمق.
(تاتارلی) نک جنوبنی بسته کوی یوقدر. اراضی اوزرنده شمالی
غربی استقامتده تپه‌لر ایدی، بولدیغی نقطه مرتفع اولدیغی ایچون
(قره‌بولی) نک شرقنده‌کی تپه) خندقلر استقامتده و اوچ کیلومتر
اوزاقده (تاتارلی) کوینی تحییز ایدی. تاتارلی‌یه قرابلی اوزرنی
منظم بر اثر ایچون اوردی. صدر اعظم حضرتلری بو کدک
وقوعه یاقیشیر استقامت اوزرنده ایدک متوسط نقطه اولمه
اوزره انقره‌یه ایتدیکی قره‌جاری قوتیلری آغا جلفه سرعتلرایله
حرکت ایتدی.
اوراده عین استقامتده ایکی طابور ایدی کوردی.
بونلردن بری حضور وطنه تارلاره کیدیوردی. بونک تارلاره
تهاجم ایتدیکنی فرض ایتدی؛ دیگری خفیف بر خط اجتماع استقامتنی
تعقیب ایدیور و تاتارلی اوزرینه کیدیوردی. صدر اعظم
چوبوق انتخاب ایتدی.

صدری افندی توقیفخانه‌یه ایدیلدکدن صوکره ، اولوی ،
هان بیکه نقطه‌یه مراجعت ایلدیکی ایچون (صدری افندی
دوراللهی ؟) افطار ندن بولندی . بونک اوزرینه
صدری افندی انتخابه ایلدیکی بیک اوزرنده درحال نقل ایلیه
ایچه ایدیلدی فوجی قازاندی .

تاتارلر ... نقابه ایدیلدکلرنده صدر افندی
کویک شرحه مخرجنده آلوی قیلنانه انتقال ایدیورلردی .
آلوی قیلنانه کویک ضابطاندن ایکی کشی جلب ایدیلدی
افندیلر یرینه : رجب چاوشه ! صدری افندیلر یانه
کیدیلدی و اوطه (تاتارلر) دن 15 دقیقه استراحت
ایده جکلری سویلنیلدی ، بزه بیر جغلاسق و بر شو
تیه‌دن (ایلیه کوسترلدی) طولو شعبه کلم جکز » دیدی .
رجب چاوشه آرقداشیله بابر سرخانه‌یه دوشدم بر داوزاتلاشدی .

x x x

تیه به جیقدی . اوراده بره ایلدی . الای قو
ضابطانی یانه چاغردی و آتیده کی مطالعاتی درجاسنه
ایتدی (عمل درسی) .

« افندیم ! بیلیرسکز که سواری ضابطلری نظامات
مهم وظیفه سی کشفدر . بو وظیفه یی بجیه ایچون بر مقدار
اولی بیلمک ایچون سواری ضابطلرنک صرفات حربیه
قصه اتیسی و مهم سوق الجیش استحکامات ، مکانات اجرای
تأثیر ایده بیلمه جک اولان مواضع مهمه یی تقدیر ایده بیلمسی
لازمدر .

اوزرنده بولنان نفر شوحرکتی ، بو نقطه نظردن
بر مطالعه ایچون فرصت کوردیلر .

کوردیلر سکز که شرق استقامتده ۲ : ۱ کیلومتره
قدر امتداد ایدن اووه ، بو اووه دن کچه بولدقلری
تپه نظر دقتلرینی جلب ایتمشدر .

بو بولدقلری تپه برنی کوریلیدن دیکر اوزرینه دیکری
کوریلیدن (حلب لی) تپه کیدر . بو بولدقلری تپه در .

چونکه مثلا شماله کلمه برقوه کویریلی اوزرینه بولونلردن
حرکت ایده بیله جکدر . جنوب قوندره ده شماله بولونلاردن

کیدیشمه دوشونکز ! خاطره بر دشمه قارشیشده مغلوبیت
کویریلی اوزرینه رجعت ایدن برقوه دیلود برقوه اردو
کندینی تعقیب ایدن دشمنک حرکتنی تاخیر ایچون برقسم قوتیله
بوصحرانده بر یاره مواضع آلابیلیر وکذا اشتیب استقامتنه
مجبور رجعت اولان بر دشمه غیر منتظم بو مواضعده استقامت
ایده بیلیر دیلود کویریلی اوزرینه مجبور رجعت اولان برقوه
بوراده کندینی الی مدافعه ایده بیله جک اولان قوای اعدادیه سیله
بوراده بر یاره مواضع آلورسه تکرار تعرض کچیریلیر وبوصورتله
مغلوبیتی نظرینه منقلب ایده بیلیر اما تمامیله اولمیه بیلیر .
چونکه بو مواضع برلشدیریلدیکی بطریقله بتون بولونلری آتشی
آلتنده بولندیرر و دشمه قوای کلیه سی بو مواضع اهمیت ویرمیوب
حرکت دوام ایده ز . بونده بتون بو مواضع کرک (تاتارلی)
وکرک کرسیده کی اورمانلره وکرک منتهد و خط اجتماعیه
بیت قوتلر مقاومه کرک قسمنه مقاومه . خلاصه بو مواضع

علم بریاره مصنفید . بکرک شمالده جنوب ، دکرک جنوبدن
شمال طرفنه ایدن اردو ایچون التقا ایدلمه کی کچیلمز .
ایشته بو استقامت جهتیه اوزرنده کشفه مأمور اولان
برسواری قطعه سی قومانداسی بو مصنفک قیمت سوقه الجیش
وتبعه دیمش روسکونوسی بوراسنی کشف ایتدیرمک
ایچون عدایدر . وبو زمان خریطه سنک سطحی بر مطالعه سیله
آنکلاشیلیر .

* * *

بنه دیرکه بو تاریخ اکزیلف زمانه صدر افتدینک
یاتاقلرندن بسه اولان کوچک ضابطلردن رجب چاوشک
بر کوچک جنب مخرجنده استقبال ایتدیکی کورولدی .
صدر افتدی ، (تاتارلی) ده استراحت ایدیلمکده ایکن
طغلوسه امرنه آ دریف زمانه ، هم ذکر کوچک مخابره بولسه
واونک دلالتیله کوچک مکتوب مناسب برصورتله طغلوسه
واسطه قومانداتنه استقبال ایچون اوراده کیزلنمش ایچون رجب
چاوش کلمه جک بر اوزره چیقارمش ایدی ، بو صورتله
حرکتنی بالکز کندیسنه اوکرندم
بوراده استراحتده قالده (کونه ملی) ، کیچدی .

(کنوره‌لی) ده شاهزاده آلوی قبر

ناظم افندی (قصاری حمزه‌لی) سنده، بزی دائی خط.

(حاجی احمدلی) ایله کنوره جکسک !» دیدی

ناظم افندی، بدایتا طبقه حدود افندیک وکیلی ایدی.

تعقیب ایده‌جکی استقامتی قبیه ایتدی.

بانکز یاتی بیلمه‌سی اولدیغی ایچون، خریطه‌سی بولندیغی

(کنوره‌لی) ایله کوروشه (حیمه‌لی) کویدن نظاً چیقنه

وضع ایتشدی.

* * *

قصاری حمزه‌لینک غربنه خرجه کلنوکلی زده

آلوی قبرلرنده‌کی دوره‌سی و ضابطانه بر وجه آتی وظائف

ویردی: قروکی سلاح (٦)

خرجه‌سی استحدث کویرلی، ایلریلیانه بر مفرزه‌نک

چیقماسی سوایه‌نی، قوتنی تیلکولر. دستک کویرلیلرنک

حیمه‌لی استقامتنده حرکت ایتدکلری خبر آلنشدی.

وظیفه‌سی — «ملازم شوکت افندی سنی ٦ آتلی

کویرلی) جاده‌سنی اوزرنده حرکت ایتا

کشف قوه‌ی بینایی . بو نقطه‌دن اعتباراً وظیفه‌گزه دوام ایدیکز . ارکانه‌دن قوه‌ی آنالیز کلی بدن سنز کله‌ی برابر کلی بدن و صورت و کنکزی کوره‌جکدر . چوقلر ! ۵

اخطار — وظیفه‌ده چالیشمق غایه‌سی دره‌ده ضنم لاجقدر

وظیفه-۲- معلوم حدود اخطار سنز $\bar{x}$ آتدایه‌ایدیکز .
۹۰ قره‌دن بلوک سزی تعقیب ایدیور .
حرکت ایدیک ! حضار یوزیکز نوری بدن سنز کله‌ی برابر بولنجقدر .

وظیفه-۳- دیکه آرقه‌ایکز بلوکی تشکیل ایدیور ! سلامی اخطار سزده بلوک قهقهانیکز !

اخطار — نه‌یه‌ی بر قانون هر ضابط و بر بلوک مختلف وقتی نقطه‌ی صورت ایلیان دوستونه کندیلرنه صورت جمع .

کشف قوه‌ی حرکت (قرو کلر باقیک)

کشف قوه‌ی قهقهانیک شوکت اخطار ؛ وظیفه‌ی آلدیغی نقطه‌دن که صاری حمزه‌نیک غرب خوجنده و غرب استقامتنه حاکم بر قوه‌ی توسلک ایدی — اولاً : یول یوزیکه قدر

استقامتی ترصد ایدی ؟ ٨٠٠ : ٦٠٠٠ قره صاغی یه قدر
بتون اراضی ویولی تماماً کوروبوردی وفقط قندکر
مسافه‌سی تیمر دها ایدیسی کوریکم صانع اولیوردی ،
شوکت افندی (مم قمردی) تیم سنگ دیکدیم‌ده نقلاً
دها زیاده حاکم اولدیغی کوردی وسرعتلی ایلم قندکر
تیم استقامتی حرکت ایتدی وفقط بوانتاده یانتده‌کی
نفاردن برینه (سن ! بویلک صاقلده‌کی سوتیم یه‌دره
نفل کیبت ایدیسی کوردکده صکره یولده بزلم برسنه !)
دیدی .
شوکت افندی آ تیم سفر کیسنده دوردی . یانکز
کندیسی آتی یرفاج قطوه دها ایدی سوردی . اولاً کوزلی
سریعاً هرتمز استقامتی جیمی وقره‌جی کویلرینی نظاردن
کیچردی ودها ایدیده کوریلمی جاده‌سنی وقره‌قشانلی
یولنی یاقدی وصکره دوربینلی ده قندکر استقامتی
کوزلم ترصد ایدی . دشمندن اثر یوقدی .
(قره‌جی) نک شرقنده‌کی حرت ایدیه حاکم ایدی .
برآنه‌ای قندکر حتم واصل اولمه ایچون بر ایکی خط
اجزای اتدیاب خط بالایی نصفیه اتیب درحال یولا ایدی

Not : Eserin orijinalinde 46 ve 47 nci sayfalar bulunamamıştır.

آلوی قوماندانی کرک کشف قوماندانی کرک اوچک صورهرکز
حقده یاتیه بولنان دیگر ضابطانک ایی بیه ایده ایتمامات
و سلیمان [redacted] دیردی و [redacted] ایکینجی [redacted] یوقاره
ذکر اولنان صورهرکز موافقه بولمدی .
آلوی قوماندانلغنک ضابطانی بودفعه طائف و بر مکده کی مقدمه
تعقیب اولنان بابوک طائفه مصادف مواقع مسکونه و ساکنه لر
تحریسنده کشف قوماندانلغی امنیت قدمرلرنده بولنان درجه
قدر وظیفه دار اولدقلری بالتفصیل اراءه ایتمک ایدی .
بو جهتله ایدی که فکرلرنی صورلینجه ضابطلرنک کشف
قوماندانلغی جمعی وقره جولی کویلرینی تحریه قلقشمسی طرفلری
اولاندن فکرلرینی قبول ایتمدی و فقط [redacted] جمعیتلر
کرک قریتی و کرک جهاتک محدودینی جهتله اوچ طرفدن
تحریسی مستلزم اولدقندن بو وظیفه ایچون اوچک صنجاق
اولدقلری طرفدن قوه اخراجیه لازم کوردی . مع مافیه قره جولیدن
حکاره بولنان صولنه لرجهات طوغالنغه یوقلاتلمنلری تکلیف ایدلدی
اجرا ایتدیرلسی مناسب اولمغله یاتاق ضابطانی صدر دیو دوریلمه
مختلف جوابلرنک فکرکسویک اوچک صنجاق اولدقلری طرفدن کوندریلمه
بر نصف قسمه (٢ آتلی) یوقلاتلمسی جهتنی تصویب ایتدی .

× × ×

§ ،، [illegible] ،، جمهاریتی

،، [illegible] جمهوری اردو قوماندانلغی حدودی پیشخدمتلری
اردو مرکزی رئیس یاشایان برکده اردو قاهه کلشدرلر.
جمهوریت ترکیه ،، قوماندانلغی پیشخدمترینک
شمدی قطعاً اجرا ایدیلمه فرقه قوماندانلغی جمعی پیشنهاد
قوماندانلغی (فرقه جمعی) ایله (فرقه عمومی) آراسنده
اولا تعابیری اجرا ایدلدی.
تعابیرک خلاصه اردو قوماندانلغی پیشخدمترینی
عرض بیان، تزویج جلب و آتیده کی نظمه ایله بیان
صفوفیت ایتدیلر:
،، اردو قاهه کزده کوروبکم انتظام و مکملیت و
باغلاه بوکونه اجرا ایتدیکلری اولا تعابیری اثنانسنده که
اردونک ره ایلک دفعه و بوکونه برنجی دفعه اولمه اجرا ایدیلیور
جمهوریت کوستریکی مهارت و موفقیت شمدیه قدر کندی
کندیلکنده وقوع بولان حادثه و غیر تکرار ایلک زیاده شایانه
صفوفیت آثارینی ابراز ایتدی. بو موفقیت اردو نزد سوابقلر

مظهر ترقیات اولاجقه باعث استهلاله .

بو سبب نظرنده بورك قوماندانك یاتمقده بولنمقده
جهتزده بیان تشکر ایدرم و موقعه اولجقدر امید قویسه
ویواسیدرك تولید ایتدیکی عظیم مسرتدن عوده ایدیلم »

بکا مقابل سواری زفرس قوماندانی جمیل بك
آیدك سوزلرك تشکر ایدیر :

« (ضابطانه خطاباً) افندیلر ! اوزرنده بلوزاجا
ایتکلیز ، بهمو آندوزه جکنکیز بوطوریاندر ، ماعنیه
بو منفعت خدا مالف دغیرنیه الده ایدلشدر .

ایشته (الیه کوزه رك) اردوماجوك قوناك
شهدا افرالفی ، بونك شاهد ایدیلیدر . بوطوریاندر
قاشیدیسکز اجدادوزك کیکلرینی ، آتدیغیز نعلرینی
بولوریکز !

حالبوکه سواری منفعتك شو صورتده زماندهوك
حالی جهتنك معلوم و مشهوده اولمشدر . بنا ژه
مسلکزك مظهر ترقیات اولمسی ایچون جهتزك
صورت درجه فیه ایلکلکنز ایجاب ایدر .
بوکونه مظهر رابطه بزی مسعود و مستفید ایدن

اردوقومندانی یک حضرتلری اردامیه رئیس
یک یه اردوگاهنی تشریف بیوردقلرندن
دولایی حرمه تشکر ایدر و تشریفلری موفقیاتلر
ایچون معاونت و مظاهرتنه بولنجقدر
امید ایدرز که بتون مطلوبنیزک حاصلنده دوام
ایده جکنی کندیدن عهد و تأمین ایدرز .

---

٢٧ تموز ٩٢٥ - بازار : (چیچکلی) ایلی
صاری حمزه لی آره سنده قوا تعقیبلرینه اشتغال ایدیلمشدر .

× × ×

٢٠٥ نمره‌لی : یازارایرتسی

س. ١٥ قهاندای ١٢ ماده‌دیه رئیسنگ سلونکدن کوندرمه‌ای اولیف مطورا فشنکلرندن استفاده ایدن مقصدیله قارشیلقلی ترتیب ایلدیکلی مسئله‌لر مثیله اشتغال ایتدی.

x x x

جنوب مطرزه‌سی عائد مسئله :

قوزکی قزدر (٦ و ٧)

نیسه کویرلی جوارنده وقوع بولان برمحاربه‌ده دیه‌جکه مجبور رجعت اولوب دشمن (شکاو مطرزه‌سی) ، (کوزه‌لی - برکنلی) استقامتنده چکلدی.

جنوب مطرزه‌سی سنوب سواری آلوی (٤٠٠٠) چکلکده اولوب دشمن دوه دیلکوبه شدتله تعقیب ایلمشدر. دوه کچ وقت تعقیب ایتمکدایه سواری آلوب $\frac{5}{6}$ قدر کیچه‌سی (طوزقلی) اوه کچیردی. ایرتسی سوداجه‌یه کتنه‌جکلرینه شمدیه قدر آلنان تختلف معلوماته نظراً ، کچمیه‌جکلرینه بتون بتون اطمینان سنم کتیرمکدایم. دشمن سواری ، ارزانده عسکر ایله شرق استقامتنه نقل ایدیلمشدر (کچمیه‌جکلرینه دیرلر) و دشمن بعده آتی یوتسلرینه صورت عمومیه‌ده

[illegible]

(دبند - ایوانک) خطه [illegible] آگاه ساخته [illegible]

[illegible] (در فصل طغیان سیلاب) قهرمانی نوزدهم [illegible]

نقطه حرکت (قره چرنک) شرقاً [illegible] (اردوگاه)

[illegible] صبح [illegible]

شاه مغازه [illegible] :

قوی کلدو (...)

[illegible] استقبال [illegible] جهت کوی [illegible]

[illegible] شاه مغازه [illegible] بطور سواری [illegible] کیم [illegible]

[illegible] خصمک [illegible] بطور سواری [illegible] طورقلاده

[illegible] بطور قهرمانانه [illegible] مغازه قهرمانانه [illegible]

شوانوز آیلو :

[illegible] طورقلاده [illegible] ایلریلیسه اولاد سواری [illegible]

[illegible] [illegible] کلب کیم [illegible]

[illegible] کلب [illegible] تخلیه [illegible] طوتوری [illegible]

[illegible] سواری [illegible] ایلریلیه جکلر .

بعد از قیاس : نیز [redacted] نتیجه بدست

و طبق به اینجا [redacted] اولین صد کل (کلیه کلی) نتیجه

برگیلو ترد جزئیه . (مسئله حل شده کور ده ارها بر جزئی تولد آوری

مصرف طرفت مطلوب اول ده در بشتر)

ارروها هدف حرکت جمع [redacted] ده .

11

×

× ×

جنب نظر ده شمسه سوار آلوی قیاسات صورت حرکت :—

آلوی قیاسات عارف بیت ٢٤ معنی [redacted] کونیه جمله [redacted] ١٢ ده

آلوی ارروها هدف بعد این حرکت گرسیده اجنی) خط نظامند ٥

اجتماع اتیدیرو . (فردکی ٦ [redacted])

آلوی حرکت بداخل ، آلوده کل - برکتلی) استقامتند برضابط

استقامت قرلی کوندردی .

• فی بلنه ، بتوحد ضابطه یا تجب اتیدی وآنده مسئله [redacted]

آندرد بلس اقتضا اتیدیکی درجه ده مطلوبا به ویرکلدسه

کلده بعد قیاسات [redacted] نه آتیده کی ارتقاطی

ویرده :

[illegible]

برنج بلوکوند بر طاقم پیشدار - اوچ جفت -

« آلوچه ، شفتالو ، جعفری ، اوزرندن (کلیدی) استفاده

حرکت ایده‌جکدر .

برنج بلوکوندن بر طاقم پیشدار - اوچ جفت -

مذکور بلوکدن مباشرتله ایکنجی بلوک قسم کلی اوچ رده

... ده پیشدار تعقیب ایده‌جکدر .

ایکنجی بلوک قپانلری مطلق کامل اوتوز ، سن ، قسم کلدی

سوره ایده‌جکلر ، بو پیشدارلر برابر حرکت ایده‌جکلر .

برنجی بلوک قپانلری برنجی طاقم پیشدار و تعقیب ایدر .

مذکور طاقم قپانلری ده برقسمه (۸ آتلی) برابر اوچ اولدوغی

... کاتع سوره ایله طاقم تقدم ایدر و بعده آلاییه دوشر

کیدر .

اوچ قپانلری (جعفری) کرنه قدر ، کنیسه سویلنیله استقامت

تعقیب ایدر . اوراده جعفر لغو ایچندن کلیب شاهدن

جزء طرفنی اوزانه حرکت اوزرندن آصو کلیب ی جاده‌سنی

تعقیب ایچیب شرقه

دوندی و (جعفر جعفری) استقامتنه دوکه باشلادی .

بیشدار ادلاتی طاشله رابه بولمان آلوی قهاندازه اجاق نقیه

ایدی.

اوچ کره ایله ارتباط قطعیاً رعایت ایدیلدی و

دینله اوزرینه ایلریلدی. مفرزه قهاندانی تعقیبه قرار ویرمه

اجاقلری استفاده تباعد ایدیکی آکلاینجه اجاق براقدی

وشمال شیدلی استقامتنه ایدی.

قسم کلی طاشله قوللر تطرفنه بیشدار تعقیب ایدیورلر ایدی.

بولوله اوزاقلاشمه و برایکی کون اجاق باقی قالمشدر حرکت اجاق دی.

آنجوق جاده ادلاتی تاریلاری ایچنده حرکت اجاق دی.

بو دیو تعقیبه قرار ویریلمه یله آلوی قهاندانی بولمان میوردی.

کیجه نیله ٥:٦ کیلومتر جنوبه واصل اجاقلری زمانسز

کندی کندینه دینله استقامت بوردیلیه اوندن صکره ده دینله

اوزرندن حرکتی تعقیبه کیجه‌یی اوزرینه حرکت ایدیلدی و

بطریقلی بر بابه کشافی حالی آلتنده بطاق آزادیه جدیدن

کله بر نظر (ایله کوستره‌رک) سوحرندن کرسنده (شمال شرقی)

یخنط بر بلوک سوایس اوزیوره دیدی.

آلودقیانداق ([redacted]) ، [redacted] اوزرینه [redacted] نه
یاپیلمه لازم کلدیکنی [redacted] و دوشونکه
[redacted] زمانه خلافتی پیشدا - طاقمی دکریده کسه
بلکه وشنه لطیفلی جزویرلوک حرنک ۹۰۰ : ۱۰۰۰
قدر یاغ صداسنی کلتیردی که یوحره ده تیه [redacted]
وشمه اجیدی طوقندن اشقاق و آشه کشا ایدلدی ،
(مدوزه قشنک) . تفنک صداسنی ایشیدنلر آلوس
قیانداغه لطیفلی پیشدا - طاقمدن ورنلر ایله
قرکلیلر یانه کیدی واوی تعقیب ایتدی . ایکی یوکسک
وشمه مضیقه طوغری صف حربه کیردی وورنلر
ایله ۲۰۰ قدم برمسافه قطع ایتدکدن صکره موضعه
۶۰۰ قدم ایدیشده قطعات زاویه مبتدیه واصل
اولدقده ، اداره بلوکلری یاپاجنک ایوس
یره ایندیرلدی و وشمه قوه باشلادی . پیشدا -
اولان طاقم ده وشمنک صاغ جناحنه طرف حرکت
ایلمسنی امر ایتدی .

شمدی مقدمه‌نی مستعجل بولدقجه نانك صورتی وكتب :—

بولدقجه نانك مسئله‌ی آلدیغی نقطه‌لر

اعتبارآ هانك بولمیه‌جك قلیل ضوره‌لك (اكثر جه)

و بونك شرفنده‌كی استفاده‌نی حركت ایدر ،

مذكور تپه‌نی یه‌كلدكدن صكره وهابدی یورومكدن

صرف نظر ایده‌رك اداره انتظار مقتضده

قالیر . وهابدجه چیقاردیغی ایكی كشف قولندن

بری وسیله استفاده‌دن دیكری كوزه‌ل اوزرندن

جنوبه حركت ایدر . بولدقجه نانك انتخاب ایتدیكی

انتظار مقتضدن دشمنك كلمه‌یه‌جك یولاری

وجنوبه طوغری امتداد ایدن صرت وادی‌یی

یك اوزاقه صاقلردی بلكه‌ایه كندیسی

كوره بیلور .

~~تا بشی طرف سواحلنه قدر اوزاقه تاكلر ایچنده~~

~~وهابه بر استقامت آلمه‌اونمه یوسفكده اولمالیق~~

~~بولدقجه نانك كوره‌جه موقفی~~

بوجوده قایشطاف سوایسنی اوزاده صاغلدقه کورسه‌رک و
فقط منکله رسوامزی واریده تایلرلری ایچنده هیچ
هر آنه صاغلم وصول تبدیل استقامت ایتدیکی ایچون
موضعک اشغالنده استعجال کوستریلمسه ...
قایشطاف سوایسی موضعک ۱۰۰۰ : ۲۰۰ ؟
قدر باقیه کلوکلر زمانک ورجاسی یوه ایدیرلدیکی
بتون بلوکلر موضعلر اشغال ایتمه‌ک ایچون متعاقب
قایشطافک طاقمه‌قوی نظامنه یورولدیه قسم کلیس
اوزرینه بر دونوه آتسه آچیلمدی ، اوزمانه قدر
کندینی کوستره‌مه‌مشدی .
قایشطافک یوه اینه اقوای یک زیاده مشکلاتی
[اولدقجه دیک بر میلی آتسه آتش قطع ایتدیرلدی]
ایلریلکده دوام ایدیوردی .
صاغ جناح علیه مأمور ایدیلمه طاقم آچیلدقدن
موضعک صاغ جناحنی تقریب ایچون - اوطه‌لرینه ایچون
اوزرینه قیصه اوطه‌لر آتشلرک دوام
ایدیوردی .

بلوک قهاندار [redacted] شخص برحوله خدمات
و بر دو برادر یکی دوشمه آوجیدن هر شب رغماً تذهب
ایتدیکی کوردیغی هان [redacted] آوجیدن طوتدیغی
صرتک کرسی صیواندک یانه چکدی [redacted]
[redacted] و دوشمه نظر دآ تشندن مصون اولمه
آت بندیروی. بوائتاده قایش طوتمش
آوجیدی [redacted] ۲۵۰ قدم یدک
بوغوله [redacted] برحالده تقرب ایتدی و صیواندنده
۲۰۰ : ۴۰۰ قدم اوزاقلاشمه بصورتلری.
بلوک قهاندار درحال مذکور آوجیدن
اوزرینه همم ایده رک کربلاده کی صیواندن
اوزرینه دوشمک و برآز اولمه مواصلت ایتمه
بعضاً ایکی سواری طاقمی وه [خلاص] صول
جناحده کی خط اجتماع ایتمیه طوغریسنه
طوغریسنه و تمام صیواندن اوزرینه حالا برمقدار
ویرلمش. [redacted] ایتدیکی برحالده

ایسه‌ی که طور بورس چالندی .

x
x x

— تنقید —

س. ۱۵ نی آلوی قوی نازاد [۱. قاردیه‌ی تحقیقاتی حصه‌طوسوبه‌ت] ؟

ضابطه‌ی یاتا جیب ایتدی اولو اوندلی برابر رفیعه بکک طوتدیغی مصلحت
~~وجهله~~ کذر ویه‌کیدی و اوباده آلنان ترتیباتی استیضاح ایتدی
و بعده ~~بوجهاتی مطالعاتی ورمیاب~~ اوباده جذبیات فرقه
قوی نازاتدن آلدیغی ساعده اونه‌ریه بوجهاتی مطالعاتی ورمیاب

ایتدی :

§ شهادتنامه‌ده نه‌سبب سواری بلوکنک [رفیعه بکک بلوک] کلیب لیده
امر آلدقدن صکره هان جنوب استقامتنده ایدی حرکت ایدوب
بوصرتدک کرسیده مستوراً دشمن انتظار ایتمسی‌یک موافقدر .
چونکم بوبیوکک وظیفه‌سی عسکره قدر دشمن سواری بلوکلرینی کلیب‌یه
وخرمن‌لغ ایتکدی ، بونک ایچون ، سلاحه دشمن کلیب لی ده بکلمک
البته موافقه‌ای مزدی ، بالعکس دشمن ، قدر اوزاقده توقیف ایدیلسه
اودرجه فضله زمان قازانمه امکانی حاصل اولور : بونی مضمنده حکم کیجه

اولنوب ، ایکی بیطرف و متعاقب موضعلرده دشمن مجبور توقف ایدیلرک
کلیبلیده کچلکده بولنان موجود اولدقدن بشقه ، کلیبلیده
بستوبه قربنده دشمنلر سی ربه یه طوتردیلر نقدیرده کلیبلیده
ویلری تحلیه یه مامور اولندی ازقاچ ایتمه اوجرتر .

بو موضعلرده دها ایدی کیتدکه بوراده ضباط
اولمزدی . چونکه دشمنلر قطعی اوجره هانکه استقامتدن کلمکده
بداینده کسدیره جق ، دشمنه (ایرانلر) نفوذ (کوزه مق) وقوز
دینلر وقت (آزماده صونیلر) شرقدن طولاشمه کلمه بیلیر .
بز ، فرضا جاده استقامتدن دها ایدی کیتدک ایسه
دشمنه ضباط طرفندن طولاشمه کلیب یه کلمه بیلیر .
حالبوکه بو موضع بیرلده نقلاً عادتا وکزی یرصفیده
بولنوب بوراده دشمنلر کلمه بیلمکه جه هرهانکه بر استقامتدن اوزرینه
ایدیجک دشمن قارشیلامه وخود دشمنلر یانه اوستمک
اسانی موجود در .
دشمنلر نقدیرده حکمه استقبال ایدلمک صفحه یک نا سبدر .
بوراده ، دشمن وادی ایچنده ، تستره چاره یوقدر
تستره استقبال نتیجه سی اولدیغی کبی یاباجنکلر مضاعف

قدر قیاس حاکمه قطع ایتمکه مجبور. اهالینک اراضی سرهوقند قطع اولنمز
بر جوره زمانلره مرعیدر تأیید ایدر.

دشمن ۹۰۰۰ : ۱۰۰۰ نفر دن آتش باشلاندی. دشمن سواری
بدرکاری کیف برنظاره [لطفه قوی نظامنا] بورومکده و اهالیقدری
ایچون اوزاقه مسافه ده آتشه آتش دالغه بیلیورلر
فقط اهالی دشمن صولنده آتش حرکتلری کرینه درهنفعل
ایدیجیلرک بیک جزئی برتلفاتلرینه [illegible] کندیلرینه مستراحدر
واوندن صکره آتشک خارجنده خط اجتماعدن شمال حرکتی
دوام ایده بیلیورلر، طوتولمه مخاطره وقتنده اهالی حاکمی ضابطلر
اشبه ودشمن قارشیلاشمه ایچون ترک موقع ایتک زمانی
اهالیه بلدیرلر. مادام که بوبیوک دشمنه طاغتمک کوروبلوردی
حال اهالیدن طوتولانلر مصلحتک ایدیسی دشمنک
ومادام که قدرت وقدرتنه مساعد وکلدی
سرهوقند دآنزمانده قدرت وقدرتنه مساعد وکلدی
آتشه کیرمه استعمال ایدیلمک بیک مناسبدر.
دشمن آدجیلری بیک زیاده صوقولنجه به قدر مصافه قاطعه
عرضیه تهلکه لیدر وفقط بدراه اراضیک حالیوبلیر تهلکه لنک

ظهوریه مبادرت نمکده اولدیغی کبی، دشمنه آدجیدن آقتلره دخی زیاده
ازمک آنلر ~~اضافه~~ ~~اقتباط~~ ~~بالتمام~~ ~~اولمالیدر~~
~~صاحبلرنه~~ و حیواندن اذیت اتلاشدیغی وقتده ده
آدجیده نبیه ایدیلان هجوی حیوانده قدر تشمیل ایده بیلر
دشمن کاملاً مغلوب ایتک فوائدی حاصل اولدی.
باز بیه بوبیوک [جنوب] وظیفه سنی ایفا ایده بیلدی

x x x

تشکرات

قاپیتان [جنوب] سوای بوکلری قوماندانی، تعقیب ایده جک
یولی تاشردی. ~~بنکه~~ بنکه بوکلرک قوماندانی بورده بسه
امری ~~بیوریلمه~~ ویرمکدن زیاده امر ویرمک ضابطانه برابر اجتماع
محفلنده ایدیلنیه کی ~~خطابلرلیه~~ صیقب اوراده تعقیب اولنجه
یولی ~~بهیوده~~ [ضایع] سی اذیرتده اشاریه ایدیلمشدر) — اراضی
اذیرتده بکنظاره کورولیوردی — الیم ~~تیتره~~ ~~ایدیوردی~~
قطعی برصورتله تعقیب ایتمیدی، امرلرک آکلاشلمسه اخلال
قالمزدی. حکمده ده ادع صافی صایدی وبه آصل یولنی
ترک ایتمه‌ک ملاحظه آکلاشیلمشدر.

یکیده بر اوج حیفا رجب مطلب استقامت اوزره بورونیز

دوام ایده بیلیرلر .

اوج قیاندانک وظیفه‌سی کریه‌ی افسانک بورونیله استقامتده

اوفتیا استحصال ایتمک واد نظام ایتبالرینی نظم ایتمک ایکن، بو اوده

اوج مستقل برکشف قوللری اختیار ایتدیکی استقامتده

آلدی بوردوره وکریت کلمه افسانک اوکن آچیله‌رافدی.

مع هذا، مفرزه قوماندانی اولجه دینلر اوزرندن برکشف

قوللری چیقارمه‌سنه اولدیغی نظراً اوجمک بوخطا سی کندینی

فائده‌لی اولمدی، چونکه کندینی دشمن وجود نده خبردار ایدن

اوج افسرلر .

برقطعه عسکریه‌نک بوردوکه بولنان اوزرندن حرکت ایده‌سی .

آنجه تعیم منطقه‌سی داخلنده بولنان خاچنده حرکت لزوم

گوردی . سواری آلایی هان بونه واری یی طاقمه قوللر نظاف

قطع ایتدی، بوقاتز اکلدر . دردرلم بوردوسنه قوللر نظامنده

~~[illegible]~~ واراخیظ والنمدن ده آنی راحتسز

اولوز ، ده حقیقت ~~[illegible]~~ سرولند بوردولر با حضور

تعقیب اتمام بورصه استفاده‌سی نایلار، بونطاق
مداً طلب ایدیورلر.
اگر طاقه قول نظارنی بورصه‌دکی مطالعه و تحقیقات
جناحدن ظهوره قایشی حرکتی قابیلیتی بولنمقدایسه
دردلی قول نظارنی ده صاغ و صول جناحه کچیت
قویلاجقدر.
آلوی قیانتاف، اجدادنا فرکزه نقل و بیرلیکی معلومات داوتریه
باتوخره دوشدیکی فیباده وضعیتی کریمسک ایوب بر چوجه
چاره وطن ترکنی دوشونمیلیدر. نکه برتانیانک والفنلره
اوفتی ده مهم ایدی. [illegible] اصول حرب بهدریه
اجنبک وضعیتی تقدیر ایتمکده سریع بر انتقال و بو تقدیرک
ایجابات یا یکده حقیقی بر فکر نیه به مالکیتی قطعیاً طلب
ایدر. بر بدوک، بر آلوی، بر لوا، بر فرقه نک [illegible] دکشه
قایشینده سوق و اداره‌سنی مأمور اولدقلری آن قطع
وقت و اهمیتده بولندقلری ایچون [illegible] تحت قومانداسنده
بولنان خیلی نامدار تشکیل ایدن بیوک بیکلرجه اماندر

و بوجوه یاران دهقان آلده ایدیلیب خیشه برلسه اولان حیوانلرک
جانی، معلمنک سعی و همتی برآمه و دوام ایده جک اولان
تردد و فداکارلغنک مجموعاندن [illegible]
وشمه مصنفنک تنقید مداسی ایشیدلکده حکمه یاپیلجه
جانکز بر چاره قالمشدی آدوه ؟ وشمه مصنفنک ایدیسنده
زاده ؟ مبنی یه قدر انتظام و سائره یه اصلا اهمیت ویرمکسزین
هان درحال فعل ایله آتلمه ... اوطوده یاپیلجه ایشلر
اداره و دوشونمک ... بوقدر ۹۰۰ تن ده وشمه آتش آلتنده
کیف برتلاشده و درحال اوزرینه اوزاده ترتیبانه آلمه مکمه اولور .
[بوکونکی سلاحلرک تاثیری یره یلتب اراضیده تماسیله استفاده
ایده بیله جکی بیاده نظر بیله ایدی خطوه سن ساتیه ایشیرمشدر .
موقعده میدانی بیرسنه ، اراضی یاریقدیغی صوقولدیغی ، طاشلرک
آراسنه چیقیلدیغی ، باشیغه ایدیسنه قیم و طوپراغه طوپراغ
سوره رک و بطوق قازیم کوریکلیله کوچیک شرکلر یاپیلدیغه قدر خندنده
اصرار ایدیلمز ایسه اوزاده نیچه کوچم حالی ایله یکدیگر درحال سعت
خلاقه برقیچم فرصتلر صاف قانانه بیلندکدی کوره لشدر]

شکور زاویهٔ مبتنیه کیلوکلوره صکره دشمه موضعنک جنوبنده کمتعدد
خط اجتماعدن دنه ~~[illegible]~~ دشمه موضعنک صول جناحنه
علیه حرکت ایتمک صکره ایدی .

٢٥ شعبان ١٣٢٥ : صالح

بوگون جاهلیه ده، ١٦٤ نجی آلای جمعه گیجه‌سی شمالنده بولنمشدی.
[illegible] آلای [illegible] بیك ایکی بوگ
[illegible] بوزباشی [illegible] تحت قومانده‌سنده بولنیوردی.
آلای قومانداني [محمد بك] قاپ شلقلر بر مثلو [illegible] نك
نظیر تیله استعمال ایدلدکلری سویلدکلری. آلایدن بریون ده
مقابل طرف سواریسی تشکیل ایدیوردی.
مستعمله‌نك مخاوفی استفاده‌لر ایدی. بوگون جاهلیه‌ده اولان
شرمه سواری آلای ضعیف اولدیغم وظیفه‌نك کوریلدیغی اوزره
جاهلیه‌ده‌کی دیرنه قسم کلسنه الحاق ایدیلمش اموانلمش
ذکر وظیفه‌نك بیروکراسی تاقیب ایدیلمش کلکده اولدیغی بیلدیرلمش
وظیفه‌نی فائیق سوقه ایدلمشدی.
سواری آلای کندیسنه ملحق اولان قطعه‌یه کلدیکلری زمان
رشته وظیفه‌سی تاتاریلمش [illegible] شرمه [illegible] داخل
اولسه بیلیوردی. عرفان افندی بر طاقم آتدا خیاطدن [illegible]
قوتنی بره ایدیرمسه دیاباجنکلر [illegible] رشتنی آچیلمسه
دیاباجنکلر [illegible] وقتلر ٢ بط پیاده و بر بط بطوریه
[illegible] اولدیغی ایچون اوزرینه مقاومت ایده‌جه‌کلر

تقدیر ایدرلر. مفرزه قوماندانی مطلقاً ایصال و
مفرزه ده جیدلر. خدا نه تقدیر ایتمه بلمز. بنداً بوسن
کسندیسی یره ایندیرایکن اغاری آتمه بندیرمب وشفنك
(قره قوناق) (محل خرابلغه مراجعت) استقامتده توکت
ایتمن بر بلوك سواریسنی قایش کیدمب مفرزه نك بولنماسیه
بطقیر مفرزه قرار ویردی.

مفید طوغنك سواری بلوکی، معلوم که اوقت قوماندانلر
مذکور بلوك بدایتاً، مفرزه سنك اشغال ایتدیکی مواضعك جوار ضاغنی
صاقلامق یه مأمور ایدیلمش، فقط مفرزه قوماندانی سواری بلوکی
دشمنك کلیسنك تعقیب ایتدیکی یول اوزرنده قوندرمیوب
سوق ایتدیکی ایچون فائده تعقیب ایتدیکی ایچون مذکور بلوک
ادا استقامتنه کونده رمشدر. مذکور مفرزه قوماندانك اشغال ایتدیکی
مواضعك و آرالرنك تبیانی - که پیاده خط اشغال اوطنمش
صنك وشنی متوجه انکنده آ باغك چنقلرنده و طوپیمز
مواضعده پیاده مواضعك ۴۰۰ قدر کرسینده و کری یه طوغری
بوکسلمه مناسب تبه نك تشکیل ایتدیکی خفیف بر خط اختیار
نم مسنود ایدی - کوردکده مکده

سواری بلوک قماندانی کلی انتظام ملاقی اولمالیدر .

کلی انتظام (قره قماندانلر) ایله (اشتیب - کوریلی) محلی جاده‌سنه
آره‌سنده کائن [illegible] سحابه ایله [illegible] کیدیورلر .
کذلک بیننده صورت قطعی حقده‌کی استیضاحاتم دیر دیکه

جواب شو ایدی :
مقصدم ، دقتلرینی آصل قسم کلیسی توقیف ایتمکدر . سوایسه
هم مشغول [illegible] اولمه‌ایدیم . چونکه سواری کچیب
کتب اوقدر حاضر اهبت دکلدر . (فقط قسم کلیسی بآن
اولمالی کوریلی دکا قوتلرینی ملاقی اولمالیدر) میدان محاربه‌سنه
بکلم تنکی دکلدیر . شمدی به شو نیت کوسترمشده طوره‌جغم .
وتمه [illegible] اصل جاده دن آیریله جقدر . چونکه بو جاده
بزم طوغری تاثیری آلتنده در . (طوغرلی) دن (قره قماندانلر) کوریلی
شرقندن طولاشمق واقعه جقدر . به بابا جغلم اوننت
آنه جوره تا فرنچه‌لر تا یه [illegible] مرتفعه‌لری جغم بلیم . اوزرینه سواریسی
کلیسی بنه اولیله حرکت ایدیم ، چونکه کوردم اوننت ده قوتلر

چون اهل آید بگوید. حق بوده معاویه حق داشته
بله ما هم بودیم اما اشتباه کردیم. به بهشت معاویه جهنم
فقط بود کسانی اصل میدان محاربه سی اجرا است
قوندوزک غلبه شخص ضعف انبیاء الله جنگ. بزم حضرت
قوی زانوده ظلم ایدیم قوتلر آزلتم باقی تسنوبه
اوده بوزشه اوزرینه آیلاه جقدر.

× ×
×

عجبا کلای آنجا مطلعی مخوفیتی موجب الحمدی. اوزاده
کذب بیشتر سویلمشدم. شمدی بوزاده، یوقتی طرده کذب
تشکر ایدیم.

1909 YILINDA BASILMIŞ OLAN NÜSHASINDAN ALINAN BÖLÜMLER (BURADA EL YAZISIYLA YAZILMIŞ METİNDE EKSİK OLAN SAYFALAR DA BULUNMAKTADIR.)

جمعلی اردو کاصی

سواری : بلوک ، آلای ، لوا تعلیم و مانورہ لری

یازدی عدد فرقہ کی

ارکان حربیہ نوں اغا لرندن

مصطفی کمال

سلانیک

۱۳۲۵

ANKARA ATASE ARŞİVİ

بر ، ایکی سونه

(جمعه‌لی اردوکاهی) ؛ (کوریلی - استب) هاده‌سی اوزرنده دکوریلیش

۱۰ کیلومتره سرویسمالینده‌کی جمعه‌لی و قره‌جه‌لی قریه‌لری قربنده ایدی .

مذکور اردوکاهده کوریلیه‌جکنه او دلیسنی و استیفی داشنید دکمه‌لر و دلیفی سواری آلیورلر ؛

اوچنجی سواری فرقه‌سی قومانداننه مرلواصمی پاشا حضرتلرینک تحت قومانده‌سنده تشکیل ایدن

سواری لوای - تعلیم و مانورا مقصدیله اجتماع ایتمشدی .

مذکور لوانک تعلیمدی تفتیشه ایتمک اوزره ۱۶ اغستوس ۹۰۰ پازارکونی جمعه‌لی اردوکاهنه

عزیمت ایدن اردو ارکان حربیه رئیسی پاشانک رفاقتنده بولنان ارکان حربیه یکباشیسی

بهاءالدین و ارکان حربیه قول آغاسی سامی و ممتاز یوزباشی نوری بکلر میانده بهاده بولنیورلردم ؛ ۷۶ نمره‌لی قیدی اوراده قالدم .

بزده ، تعلیم و تطبیقاته مقصدیله سواری لوانک اجتماعی سنه‌لرده بری کوروله‌جک .

ایکی ارکان حربیه رئیسلری ، اردو قومانداننه مانورا میدانده ماتبات وجود ایتمکده‌کی ده تحدیده

قدر واقع اولمسه کیرک .

(جمعه‌لی اردوکاهی) منحصراً ولیعهد حیات عسکریه‌نک مبدئی تلقی ایدیلیرجکندن ، اوپاده

کچه‌یکم اوده کونلرک حیاتک خاطره‌سی اولمق اوزره طوپ تیغم بعض نوطری سلاماً آتیلمشدر

هدیه ایتمک ایستیرم .

عسکر هدیه‌سی ، عسکر اونسلرجه مقبول کچر .

ارکان حربیه قول آغاسی

GNKUR ATASE ARŞİVİ

١٧ اغستوس ٩٢٥ ؛ پازارتسی

تعلیم دقیقه ساعت ١١ ده جیقلدی . [س . ٥٥ ایدیلر ، (قومانداني ، ارکان حربیه ایتخاصی مصرطوسوزلرك ، قوفی ، آ مرتب بولوك)]

تعلیمك یرنجی دورنده (مدت آ ساعت) :

، بلوکلر آرمی آرمی بولوك تعلیمی اجرا ایتدیلر . الای قومانداني بولوك قومانداني ایله بالطاهر [درت نعل ایله صفحه حرکتلرك ، کوم و تعقیب حرکاتك تعلیم ایتمك] توصیه ایتدی .

بو دورنده ، الای قومانداني بولوك قومانداني ایله ، صاغی و بردی .

مسئله ـ ١ (قروکی نومرو ١)

[بلوکی ، جبهه سی سماً توجه اولمق اوزره (٥ نقطه سنده) طاغمق قوللنلمامنده دولای بونه باشی مصطفی کامل افندیه] :

بلوککز ، (صاری خط) اوزرنده رجعتایله بر قطعه نك دمایغزه سنه سوره دمار یاده سی شوکور دیکدکز عرتده (ی) ، یولك شمال وجنوبنده کی تارلالر آره سنه کی موضعده بولنور .

دشمن یاده سی بول استقامتنه ٤٠٠ متر ویه قدر یاقلاشدی . بزم یاده مز قوه العاده تلفاته رغماً یاراولدی . قوه معنویه سی صاغلمدی ، ایرتسی تماماً یاده یرینه چکلدی .

دمار مفرزه سی قومانداني بلوککزك دلهاول یاده دوجی خطنك صول جناح کرسنه دره ایچنده شوکور دیکدکز (الیداتمار تابیه ری) محله (ق) جبهه ایچنده .

یالنز بسیط بول ولطاغم قره جولی کوینك غربنجه کوری بوزولمسه اولیجه ایچوره ، رجعتایدن قطعه نك یورتیشی تأخیر اوغرادی (عربه لر) . بو قطعه یاوه دیشدی .

GNKUR ATASE

وظیفه — ٢ — دیدار قوماندهلری تفتیش ایدیور . سدهلر محافظه ایدیلوب قوماندانلر بیلیر .

اخطار — بنم بیان قانون و ضابطه دیرلر مختلف وظائف صورتیله یاپلمش دوتسوده کتیرمشدر

بیورمیشم .

× × ×

کشف قوللغی حرکتی (قره کوپرو باغنی)

کشف قوللغی قوماندانی شوکت افندی ؛ وظیفه حالیه نقطه نظرندن کوهلر حمزه لیدن غربه بخرینه

وغربه استقامتنده هاکم بر توسعه ایدی — اولدی : یولایوب غربه استقامتنده ترحه ایدی ؛ ٨٠٠ :

١٠٠٠ متره مسافه یه قدر بتون اراضی دیولی تماماً کوریوردی . وفقط مذکور مسافه دوکی

تپه لر دلهلر ایدیسی کوریلمامغه اولیوردی . شوکت افندی (م قره کی) تپه سنه دیکدیکی ایله

نظر دلهلر زیاده هاکم اولدیغی کوردی . وسرعتله مذکور تپه استقامتنده حرکت ایدی وفقط بو

اثناده باشنه کی نظر دوربینه (سن ! بولان مسافه نه کی شو تپه بودر نیچون کیسه ایدیسی کوردی

کوره جوکره بولدی بنم بلسه !) دیدی .

شوکت افندی تپه سنه کریسنده دوردی . بالکز کیسه ایدیسی قاچ قطعه دلهلر ایدی

سوردی . اولکوز دوربینه صرفه استقامتنی جمعدی وقره جولی کوبدی نظر دیکیوردی . و دلهلر

ایدیسی کوریلمیه جاره سنه وقره جولی یولنه باقدی وجوکره دوربینده مذکور استقامتدن کوزینی

ترحه ایتدی . دشمن اثر یوقدی .

(قره جولی) نک سرقنده کی جسر تابعیه هاکم ایدی . بر آن اول مذکور جسر تاحلاولمیجه دیر ،

ایکی خط ایچنده آندن یاده خط بالاده تفتیش ایجون دخیل بولدایدی وسرعتله مذکور جسر تکیندی

اولمه صاغ جناحه کونده دیکی بر آنی تیر دیدیکه کیسنه مدافعه اولمشدی .

شوکت افندی نقطه سنه دوریلوب جمله‌لری و قره‌جه‌لری کوبریلر داخلنده‌کی و قره‌جه‌لیک داخلنده‌کی قیه‌یولر استقامتنی کوره‌رک یولوره‌رک . دشمنه‌ی ایرکورمیجه قره‌جه‌لی یه کیرمکسزین منکور کوبریلر شرقنده‌کی یولر ایله واپور عرکتی دوام ایتدی .

*

اوچنجی صورت حرکتی (قره‌دکی نوره ۶)

اوچ قومانداق وظیفه‌سی آلدقدن صوکره ، مرمره‌یه‌جه استقامتنده حرکت ایتدی . اوچنجی برنقطه یولنی صاغه‌دکی تیرلر اوزرنده ، ایکی نفر دوچولنه‌کی تیرلر اوزرنده حرکت ایتدی اوزره تنظیم ایتدی . کنجی دوچولنه‌کی اوزرنده‌کی نقطه‌نه قدر کلدی . اوراده ، اونبشی یه « صاغه‌دکی شو تیرکلسه‌لرده ارقه‌سنده یاتان کیشی اونکله برابر شو شو کوبریلر (جمه‌لی ، قره‌جه‌لی کوبریلری) الیله کوستره‌رک) ایاشه روقه‌دوکره دره‌نلت اوچیسنده بزم برلشمکه ! کلاید ورن نقل ساره‌سه ! » دیه‌رک کنجیلرنه بوروسیله طوطولوب اوراده‌کی پیاده‌لری تنظیم ایتدی . صوکره‌سنده ایکی نفر صرتراوزرنده ۵ نیه‌سنه طوغرو بوروسیله دوام ایتمکلری اشارت ایتدی .

(جمه‌لی کوبریسی ایکی نفر دوچولنه‌لری ، کوبریلر داخلنده و دیکر طرفه کنارنده طوتیلره دوچولنه‌لر برلشه‌رک داوچانوجانه‌لر دشمنه‌لری طوغری اشارت ایتدکده اوچنجی نفر (قره‌جه‌لی) کوبریسنه کیتدیلر . اوراده‌کی دوچولنه‌لر حرکت ایتدکده صوکره‌سنده منکور کوبریلر جنوبنه طوغری بلکه اوچ دخی اوراده واصل اولدی .

۵ نیه‌سی استقامتنه ایرجیان ایکی نفر دوچولنه‌لر اوراده اوچ دقیقه اولدیلر .

کوبریلر تحت باغلانمه‌دن اوچ قاداقلر اجو بوروسیله دوام ایتمکلری ایچون جمله‌جه‌سی اوچ دوچولنه‌لر آتیله‌جقلر [illegible]

GNL ATHOS

حرکت دوام ایتدی .

× × ×

الاوقوماناق کرک کشف قولنك وکرک اوجك صورت حرکتی هفته باشنده بولنان دیکر خانه‌نك ایچنده ایدیغنی معلوماتی ویردی . فقط ایکیسنك بو خاروده ذکر اولنان صورت حرکتی نه‌در بولدی .

الاوقوماناقك خانه‌نك بو وقتی ویرمکه مخصوص دقیقه‌سی اولمسی بولنك طرفنه معارف مواقع مسکونه‌سنده بلدیه تحریسنه کشف قولی جواب ایستدیکی قدر زمان بولنمه‌سی درجه‌سنده وظیفه‌دار اولدیغنی بالفعل ارائه ایتدی .

بو جهتدن ایسه کوفکر لری صورت دینی خانه‌نك کشف قولنك جمله‌سی وقره جه‌لی کویلری تحریر خالقنی طرفندن اولدقلری جهتله ایمدی و فقط جمله‌سنك کرک قره‌لی وکرک جسانك محدودی جهتلرنه طرفندن تحریر اعداد ایتدیکنه بو وظیفه‌نك بو یولنه طوغرلمسی یاد ایتدیکی قوتنه اوزرینه لزوم کوردی . مع‌ما فیه قره جه‌لی دهکده‌سی بولنان طوغرلمسنك بو قدر طوغرلمسی خانه‌نك قدر دخی ایتدیکی جانب اولدیغی یانده کی خانه‌نك صورت دوبله مختلف جوابلر ویردکلری کوبك اوجك منسوبلری اولدیغی حالده کوندیرلدیکی بر نصف قسمه (٤ آق) بوقدر منسوبلری تعویض ایتدی .

× × ×

٢٢ اغستوس ٢٢٢٥ ، جمعه‌ایرتسی

---

١) اغستوس جمعه کونی اردو خانه‌نك فالهاری یانه حضرتلری کاه‌جه‌یه شیخ پاشا ایله بولنکده اردو کاهنه کیتدیلر .